Ազգ
Azg
17 ՄԱՅԻՍ 2008 ՇԱԲԱԹ 94 (3988)

Ադամ Շիֆը պահանջում է Հայաստանի շրջափակման վերացում

Կոնգրեսական Ադամ Շիֆը օրինագիծ է ներկայացրել, որով պահանջվում է ԱՄՆ-ի նախագահից եւ պետքարտուղարից կոչ անել Թուրքիային անմիջապես վերացնել Հայաստանի շարունակվող շրջափակումը: «Վերջ Թուրքիայի կողմից Հայաստանի շրջափակմանը» օրինագիծը պահանջում է պետքարտուղարից զեկույց ներկայացնել, որում կմանրամասնվեն Հայաստանի շրջափակման վերացման ուղղությամբ Միացյալ Նահանգների ձեռնարկած քայլերը: «Մենք պետք է ճնշում գործադրենք Թուրքիայի վրա, որպեսզի վերջինս վերացնի Հայաստանի շրջափակումը՝ թույլ տալով հայ գործարարներին դառնալ համաշխարհային տնտեսության լիարժեք մաս եւ օժանդակելով Հայաստանի եվրոպական ինտեգրմանը», ասել է Ադամ Շիֆը: Ա. Շիֆը հայկական հարցերով զբաղվող կոնգրեսականների ժողովի անդամ է եւ Ազգային անվտանգության ժողովրդական ուսումնասիրության խմբի համահիմնադիրը: Նա աշխատում է Ներկայացուցիչների պալատի հատկացումների եւ արդարադատության հանձնաժողովներում, ինչպես նաեւ պալատի հետախուզության մշտական հանձնաժողովում:

Վրաց եկեղեցին սեփականացնում է հայկական Ս. Նորաշենը

Եղբա՞յր ենք մենք...

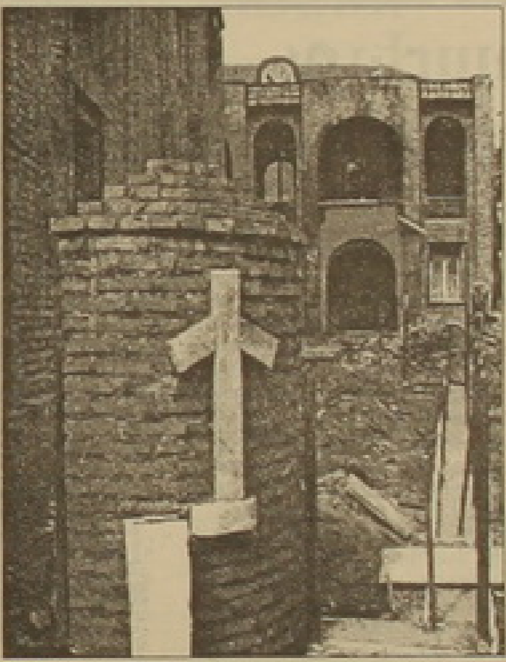

Վիրահայոց թեմն իր մտահոգությունն ու վրդովմունքն է հայտնել Թբիլիսիում գտնվող Ս. Նորաշեն հայկական եկեղեցու եւ դրան հարող տարածքի հանդեպ վրաց եկեղեցու հոգեւորական Թարիել Սիկինչելաշվիլու ոտնձգության կապակցությամբ:

Ինչպես տեղեկացնում է Վիրահայոց թեմի մամլո դիվանը, Ս. Նորաշենը կառուցվել է 15-րդ դարի կեսերին եւ կառուցման օրվանից մաս է կազմել Վրաստանում Հայ առաքելական եկեղեցու առաջնորդարանի: 20-րդ դարի 30-ականներին, ի թիվս այլ կրոնական կառույցների, եկեղեցին փակվել է եւ օգտագործվել որպես գրքերի պահեստ: Վրաստանում անկախության հռչակումից հետո երկրի կառավարությունը չվերադարձրեց եկեղեցին օրինական, պատմական սեփականատիրոջը:

Հաղորդագրության համաձայն, վերջին օրերին տեր Թարիելն ու նրան ենթակա մի խումբ մարդիկ Ս. Նորաշեն եկեղեցին ու հարող տարածքները անջրպետող երկաթյա պարիսպ են քաշում՝ վրաց եկեղեցուն հատուկ կրոնական տարրերով: Վիրահայոց թեմն այս ամենը դիտարկում է որպես վրացական կողմից Հայ առաքելական եւ Վրաց ուղղափառ եկեղեցիների միջեւ կնքված Թբիլիսիի 5 եկեղեցիների, այդ թվում՝ Նորաշենի, պատկանելության հարցը խաղաղ լուծելու մասին ձեռք բերված համաձայնության խախտում:

Առավել հետաքրքրական է, որ տեր Թարիելը հայտարարել է, թե մոտ ժամանակներս պատրաստվում է եկեղեցու ներսում «վերականգնողական» աշխատանքներ իրականացնել, որից հետո հայկական Նորաշենում ծիսակատարություններ կիրականացնի վրաց եկեղեցին:

Վիրահայոց թեմը գրավոր դիմել է վրաց եկեղեցուն եւ համապատասխան պետական կառույցներին, որոնց կողմից այսօրինակ գործողությունը կանխելու համար որեւէ քայլ չի ձեռնարկվել: Վիրահայոց թեմը հիշեցնում է վրացական կողմին այսօրինակ հարցերը խաղաղ լուծելու առնչությամբ ձեռք բերված համաձայնության մասին, նշելով, որ իրադարձությունների ոչ խաղաղ զարգացումը կարող է բերել անկանխատեսելի հետեւանքների:

Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ՄԱԿ-ում վրացական բանաձեւին Հայաստանը դեմ է քվեարկել

Առանց հակամարտության լուծման փախստականների հարց բարձրացնելը տեղին չէ

ՄԱԿ-ի Գլխավոր ասամբլեայում փախստականների եւ բռնի տեղահանվածների ու նրանց հետնորդների Աբխազիա վերադառնալու մասին վրացական բանաձեւի առնչությամբ տարբեր երկրների քվեարկության ընթացքում, ըստ Վրաստանի նախագահի, հստակ է դարձել, թե «ով է Վրաստանի ընկերը եւ ով է կանգնած նրա կողքին դժվար պահին»: Նման հայտարարություն է արել Վրաստանի նախագահ Միխեիլ Սաակաշվիլին երեկ Արեւմտյան Վրաստանում գտնվող Կուլեւիում նոր տերմինալի բացման արարողությանը, շնորհակալություն հայտնելով փաստաթղթին Ադրբեջանի աջակցության համար եւ ընդգծելով, որ տերմինալի բացումը իր եւ Իլհամ Ալիեւի համատեղ ծրագրերի իրականացումն է:

Հիշեցնենք, որ մայիսի 15-ին ՄԱԿ-ի Գլխավոր ասամբլեայի քվեարկությանը ներկայացվեց Վրաստանի նախաձեռնած մի բանաձեւ, որը, ինչպես տեղեկացնում են վրացական լրատվամիջոցները, չնայած էթնիկ ծագմանը ճանաչում է փախստականների ու տեղահանվածների եւ նրանց հետնորդների իրավունքը՝ վերադառնալու Աբխազիա:

Մայիսի 15-ին ՄԱԿ-ի Գլխավոր ասամբլեայի 62-րդ նստաշրջանը 14 կողմ, 11 դեմ եւ 105 ձեռնպահ ձայներով ճանաչել է բոլոր փախստականների, ինչպես նաեւ տեղահանված անձանց ու նրանց հետնորդների՝ Աբխազիա վերադառնալու իրավունքը, անկախ նրանց ազգությունից: Ըստ Գլխավոր ասամբլեայի մամուլի հաղորդագրության, բանաձեւը խոր անհանգստություն է արտահայտում «Վրաստանի մաս Աբխազիայում առկա հակամարտությունից բխող ժողովրդագրական փոփոխությունների առիթով եւ ափսոսանք՝ մինչեւ հակամարտությունը ժողովրդագրական կազմը փոփոխելուն ուղղված փորձերի համար: Ասամբլեան ընդգծել է բոլոր փախստականների եւ տեղահանված մարդկանց կամավոր տուն վերադարձը ապահովելու անհրաժեշտ ժամանակացույցի շուտափույթ մշակման հրատապ կարիքը:

Տես էջ 3

Կաշառակեր դասախոսը ձերբակալվել է

ԱԱԾ մարմինները երեկ բացահայտել են բուհական համակարգում կաշառակերության դեպք: Ինչպես տեղեկացրին ԱԱԾ մամուլի կենտրոնից՝ ահազանգ էր ստացվել, որ ԵՊՀ ռոմանագերմանական ֆակուլտետի արտասահմանյան գրականության ամբիոնի պետական ավարտական քննությունների ընթացքում դրական գնահատականներ նշանակելու համար նույն ամբիոնի դասախոս, պրոֆեսոր Կարլեն Մաթինյանը կաշառք է պահանջել: Մայիսի 15-ին արտասահմանյան գրականության ամբիոնի վարիչի աշխատասենյակում 500 դոլար կաշառք վերցնելու պահին ձերբակալվել է Կ. Մաթինյանը: Նրա մոտ հայտնաբերվել եւ առգրավվել են նույն օրը 7 ուսանողներից կաշառքի տարբեր չափերի գումարներով ծրարներ. ընդհանուր գումարը կազմում է ավելի քան 2000 դոլար եւ 610.000 դրամ: Չորս այլ ուսանողներ եւս բացատրություն են տվել, որ Կ. Մաթինյանն իրենցից էլ է շորթել կաշառք՝ յուրաքանչյուրից 500 դոլարի սահմաններում:

Մեր կողմից ավելացնենք, որ Հայաստանում առկա կոռուպցիայի պայմաններում այս դեպքին չարժեր այսքան մեծ տեղ հատկացնել, առավել եւս չի կարելի կրթական համակարգ ներխուժել օպերատիվ աշխատողների մեծաքանակ բանակով, տպավորություն ստեղծելով, որ զինաթափ են անում ռազմականացված մի մեծ խմբավորման, այլ ոչ թե ձերբակալում ընդամենը մի կաշառակեր դասախոսի: Ցուցադրականությունը բոլորովին ավելորդ է:

ՀԱՄԱՌՈՏ

«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի հերթական նիստը կղեկավարի Սերժ Սարգսյանը

Մայիսի 27-ին Երեւանում կայանալիք «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդի 17-րդ նիստին կմասնակցեն ԼՂՀ նախագահ Բակո Սահակյանը, Հայաստանի եւ ԼՂՀ վարչապետները, ԱԳՆ եւ ֆինանսների նախարարները, որոնք այդ պաշտոնները զբաղեցնում են 2007-ի հունիսին կայացած նիստից հետո եւ ի պաշտոնե հոգաբարձուների խորհրդի անդամներ են: «Հայաստան» հիմնադրամի գործադիր տնօրեն Վահե Աղաբեկյանը կներկայացնի հիմնադրամի՝ Հայաստանում եւ Արցախում, այդ թվում եւ գյուղական զարգացման ծրագրի շրջանակներում իրականացվող նախաձեռնությունները: Մայիսի 26-ին, հոգաբարձուների խորհրդի նիստի նախօրեին, ՀՀ նախագահի նստավայրում տեղի կունենա հանրապետության նախագահի մրցանակների հանձնման արարողությունը:

Կողոպտել են Panorama.am-ի խմբագրությունը

Մայիսի 16-ին տեղեկացանք, որ անհայտ անձինք կողոպտել են Panorama.am-ի խմբագրությունը: Առավոտյան, երբ լրագրողները աշխատանքի են գնացել, տեսել են խմբագրատան դարպասի կողպեքը կոտրված: Գողերը կոտրել են խմբագրության սենյակներից մեկի ճաղավանդակը, հանել պատուհաններից մեկի մի փեղկը ու խմբագրատնից տարել են մի քանի համակարգիչներ, կապի միջոցներ, ձայնագրող եւ լուսանկարող սարքեր, նաեւ այն համակարգիչը, որի մեջ է եղել խմբագրության ողջ արխիվը: **«Ազգը»** փորձեց էլեկտրոնային թերթի հրատարակիչ **Արա Սաղաթելյանից** պարզել, թե չե՞ն կասկածում որեւէ մեկին, եղավ պատասխանը. «Պարզապես թալանել են ու կարծում ենք, որ երիտասարդներ են եղել: Երկու համակարգիչները նոր էին ու դա էլ նրանց գայթակղել է: Մենք դիմել ենք ոստիկանության Էրեբունու բաժին, հարուցվել է քրեական գործ ու ընթացքում կպարզվի գողերի ինքնությունը»: Ըստ նախնական վարկածի, գողերը մի քանի օր հետեւել են ու համոզվել, թե որ ժամերին խմբագրությունում մարդ չի լինում: Խմբագրությունը տեղեկություն հաղորդողին խոստանում է դրամական հատուցում:

Ա. Մ.

Հայաստանին կտրվի 74 միլիոն եվրո վարկ

Հայ-գերմանական երկկողմ համագործակցության շրջանակներում Գերմանիայի կառավարությունը Հայաստանին կտրամադրի 74 միլիոն եվրո վարկ, որը կուղղվի էներգետիկայի, ֆինանսական, ջրամատակարարման եւ ջրահեռացման, առողջապահության ոլորտների ծրագրերի ֆինանսավորմանը: Վարկի տրամադրման՝ «Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության կառավարության եւ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության միջեւ 2007-2008 թթ. ֆինանսական համագործակցության մասին» համաձայնագիրը ՀՀ ֆինանսների նախարար Տիգրան Դավթյանն ու ՀՀ-ում Գերմանիայի Դաշնության դեսպան Անդրեա Վիկտորինը ստորագրեցին երեկ:

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

«Վանում հայերի համար ավան են կառուցո՞ւմ, թե՞ ստեղծում են հայկական համայնք»

Մայիսի 14-ի համարում **«Ազգը»** տեղեկացրել էր Վանա լճի ափին հայերի համար տոհմական ավան կառուցելու նախաձեռնության մասին: Տեղեկության համար հիմք էր ծառայել թուրքական «Միլլիեթ» թերթի մայիսի 13-ի հրապարակումը: Այս նախաձեռնությունը որոշ շրջանակներում բուռն վրդովմունք է առաջացրել, մասնավորապես դրա մասին զայրույթով է արտահայտվել Թուրքիայի կադաստրի գլխավոր վարչության պետի նախկին տեղակալ Օրհան Օզկայան:

Զայրույթի մասին էլ մայիսի 15-ի համարում տեղեկացնում է «գորշ գայլերի» խոսափող «Ենի չաղը»: Օզկայան թերթի վկայությամբ նշել է, որ Վանի Աղթամար կղզում հայերի համար նախատեսվող եկեղեցուն կից տոհմական ավանը («Միլլիեթի» վկայությամբ դա նախատեսվում է Վանա լճի ափին), չի կարող դրական հետեւանքներ ունենալ Թուրքիայի համար, որովհետեւ ավանի ծրագիրն ինքնին մարդկանց քրիստոնյա դարձնելու նպատակ ունի:

Այնուհետեւ նա շարունակել է. «Հայերի համար տոհմական ավանի կառուցումը ենթադրում է Վանում հայկական համայնքի ստեղծում: Այդ նպատակով օգտագործելու են միջկրոնական երկխոսության նախաձեռնությունը: Համայնքային կալվածների տնօրինման նոր օրենքն ստեղծել է դրա անհրաժեշտ բոլոր նախապայմանները: Օրենքն անսահմանափակ հողատարածքներ գնելու իրավունք է տալիս համայնքային հիմնադրամներին: Սա նշանակում է, որ Վանի նահանգում կառուցապատման ենթակա տարածքի 10 տոկոսը կանցնի օտարների ձեռքը»:

Հ. Չ.

Ընթացիկ

Հասարակությունում եղած հետմարտիմեկյան լարումները հավասարակշռելու քայլերից մեկը կարելի է համարել «ժողովներ, հանրահավաքներ, երթեր եւ ցույցեր անցկացնելու» մասին օրենքի նախագծի՝ արտակարգ իրավիճակում արված փոփոխությունների հետփոխումը, որին նաեւ հետամուտ են եվրոկառույցները: Այդ փոփոխությունների նախագիծը, որը որպես հեղինակ ստորագրել է ԱԺ նախագահ Տիգրան Թորոսյանը, երեկ ստացավ ԱԺ պետաիրավական հանձնաժողովի անդամների դրական եզրակացությունը երեք կետով՝ ԱԺ մեծ օրակարգ ընդգրկվելու, երկուշաբթի սկսվող քառօրյայում ընդգրկվելու եւ 2 ընթերցումով քննարկվելու համար:

կան ընթացակարգով զանգվածային միջոցառում կազմակերպելու: Կան նաեւ խմբագրական բնույթի փոփոխություններ, որոնց մի մասը, սակայն, բովանդակային կարելի է համարել: Ընդհանրապես՝ բովանդակային նոր առաջարկներից եւ նախագծի հեղինակը, եւ պետաիրավական հանձնաժողովի նախագահ **Դավիթ Հարությունյանը** զերծ մնացին, քանի որ այդ դեպքում նոր ժամանակ կպահանջվեր նախագիծը շրջանառության մեջ դնելու, իսկ մենք դրա ժամանակը չունենք, մարտի մեկից հետո ստեղծված իրավիճակը պետք է արագ ցրվել նաեւ օրենքը եվրոպական չափանիշներին վերստին համապատասխանեցնելով: «Ժառանգությունից» **Զարուհի Փոստանջյանի** դիտարկմա-

խնդիրները եւ քաղաքական ուժերի ծնեող մեծամասնության վստահությունը վայելող նախագիծ ներկայացնել խորհրդարանի լիագումար նիստի քննարկմանը:

Հիշեցնենք, որ նախագծում եղած առաջարկները Վ. Դալլաքյանը դեռ մարտի մեկից առաջ, նախագահական ընտրություններից հետո էր արել եւ այժմ օրենսդրական նախաձեռնության տեսք տվել: Առաջարկով՝ ստեղծվելիք հանձնաժողովը պետք է ուսումնասիրի մարտի 1-2-ի իրադարձությունները, մարդու իրավունքների հետընտրական վիճակը, ներքաղաքական վիճակի գնահատականները սա, առաջարկներ ձեւավորի, քաղաքական ընդդիմության իրավունքների ընդլայնման վերաբերյալ առաջարկներ ձեւավորի, հեռուստատե-

Ճգնաժամը հաղթահարելու խորհրդարանական ջանքերը

Մի քանի հետաքրքրական մանրամասներ պետաիրավական հանձնաժողովի նիստում օրինագծի փոփոխությունների քննարկումներից: Այս նախագծի տակ միայն Տիգրան Թորոսյանի ստորագրությունը կա՝ ԼՂՀ խնդրի կարգավորման հայաստանյան նման. դա ԱԺ նախագահի կարծիքով անհրաժեշտ էր հնարավորինս արագ նախագիծը շրջանառության մեջ դնելու եւ փորձագետներին ուղարկելու համար: Երբ ապրիլի 15-ին Եվրոպայի խորհրդի եւ ԵԱՀԿ / ԺՀՄԻԳ-ի փորձագետները եկան Հայաստան, իրենց նախօրոք ուղարկել էին նախագիծը, որի քննարկմանը նախապես մասնակցել էին կառավարության, երկրի նախագահի աշխատակազմի ներկայացուցիչները: Քննարկումներից հետո լիակատար համաձայնությամբ ստորագրված հուշագրի հիման վրա էլ ստեղծվել է նախագիծը, որը քառօրյա է տանում հետեւյալ փոփոխությունները: Երբ քաղաքապետարանը մերժում է օրենքի նախագիծը, պետք է դիմողներին հնարավորություն տրվի որոշումը բողոքարկելու դատարանում. չնայած մեր օրենսդրությունը նման դրույթ ուներ արդեն, բայց եվրոպացի փորձագետները առաջարկել էին այդ մեխանիզմն ամրագրել նաեւ սույն օրենքի 9-րդ հոդվածում: Ինքնաբուխ զանգվածային միջոցառումները 6 ժամ հետո պետք է դադարեցվեն, քանի որ 6 ժամը բավարար է համարվել զանգվածային հավաքի անհրաժեշտություն առաջացրած խնդիրների մասին տեսակետ հայտնելու համար: Իսկ եթե դիմողներն ուզում են իրենց միջոցառումները շարունակել, ապա պետք է դիմեն դատարան՝ սովորա-

նը, թե իմիտացիոն բնույթ ունեցող փոփոխություններ են առաջարկվում ընդամենը, նախագծի հեղինակը չհամաձայնեց, քանի որ ամեն ինչ հուշագրի ոգով է եւ նախագիծը շրջանառության մեջ դնելուց հետո՝ ապրիլի 15-ից մինչեւ օրս որեւէ առաջարկ որեւէ մեկը նախագծի վերաբերյալ չի արել: Բայց ամենակարեւորն այն է, որ երեկ մինչեւ կեսօր այս նախագծի վերաբերյալ եվրոպական փորձագետների եզրակացությունը դեռ չէր ստացվել. ԱԺ նախագահը վստահ էր, որ մինչեւ երեկո ստացվելու է այդ եզրակացությունը, այնպես որ դա խոչընդոտ չհարձավ, որ խանգարվի նրա ծանոթացումը դեպի ԱԺ քառօրյայի օրակարգ:

Երեկ մինչեւ 30 օրով հետաձգվեց նաեւ **Վիկտոր Դալլաքյանի** օրենսդրական նախաձեռնությունը՝ «2008 թվականի փետրվարի 19-ի նախագահական ընտրություններից հետո տեղի ունեցած իրադարձությունների կապակցությամբ ՀՀ-ում ստեղծված ներքաղաքական իրավիճակի հաղթահարման ուղիներն ուսումնասիրող ԱԺ ժամանակավոր հանձնաժողով ստեղծելու մասին». նախ՝ դա առաջարկեց հանձնաժողովի նախագահի տեղակալ **Արտաշես Շահբազյանը**, որը մինչեւ այս նախագծի օրակարգ ներառելը՝ առաջարկների վերաբերյալ քաղաքական համաձայնությունների ձեռքբերման եւ մի լավ դրանք նախապես քննարկելու անհրաժեշտությունը տեսավ՝ օրակարգում համաձայնեցված նախագիծ ունենալու համար: Նույն կարծիքը հայտնեց նաեւ ԱԺ նախագահը, որը սկզբունքորեն ողջունելով գաղափարը՝ առաջարկեց վերջնականորեն ձեւել

սության եւ ռադիոյի անկախության երաշխիքների վերաբերյալ մեխանիզմներ ամրագրի: Ըստ Դալլաքյանի՝ ինքն այդ նախագծով գլոբալ քաղաքական խնդիր է դնում եղած խնդիրները քաղաքական մարմնում՝ Ազգային ժողովում քննարկելու: Ձեւավորվելիք խորհրդարանական ժամանակավոր հանձնաժողովը պետք է կազմված լինի խմբակցությունների 2-ական ներկայացուցիչներից, եւ 2-ը ընդգրկվեն անկախ պատգամավորներից, ավելին՝ կար նաեւ նախագահական ընտրություններում երկրորդ տեղը գրաված թեկնածուին կամ նրա ներկայացուցիչներին ընդգրկելու մասին, ուսումնասիրությունները պետք է կատարվեն 6-ամսյա ժամկետում: Այս նախագծին եւս վերապահումներ հայտնեց Զարուհի Փոստանջյանն այն իմաստով, որ այն կազմվելու է նույն սկզբունքով, որի պատճառով էլ ճգնաժամ եղավ՝ ընդդիմությունը քիչ է ներկայացված լինելու, այսինքն՝ այդպիսի հանձնաժողովը հասարակության վստահությունը վայելելու դժվարություն կունենա:

Վ. Դալլաքյանն ի վերջո համաձայնեց Տ. Թորոսյանի, Ա. Շահբազյանի եւ Դ. Հարությունյանի հետ. վերջինս մարտի 24-ի համար (այն ժամանակ էր առաջարկը դեռ հնչեցվել) սա խիզախ նախագիծ համարեց, բայց ԵԽԽՎ 1609 բանաձեւի ընդունումից հետո, երբ բանաձեւի կարծիքների մի մասին արդեն համաձայնել ենք, մի փոքր ուրիշ կերպ պետք է այն ներկայացնել:

Մի խոսքով՝ մի քիչ ժամանակ անց նախագիծը կվերադառնա՝ քաղաքական համաձայնությունների ձեռքբերումից հետո:

ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ԸՆԴԴԻՄՈՒԹՅՈՒՆ

Պահանջում են ազատ արձակել ՆԺԿ առաջնորդին

ՆԺԿ վարչության անդամ **Հրաչյա Սարգսյանը** երկու օր է, ինչ հացադուլ է հայտարարել գլխավոր դատախազության դիմաց: Երեկ լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ վերջինս նշեց, որ պահանջում է անհրաժեշտ բժշկական օգնություն ցույց տալ Արամ Կարապետյանին եւ փոխել ՆԺԿ առաջնորդի խափանման միջոցը՝ ազատ արձակելով նրան կալանքից: Հրաչյա Սարգսյանը պատմեց նաեւ, թե ինչպես են ոստիկանները, եւ հատուկ ջոկատայինները մոտեցել իր վրանին եւ պահանջել դուրս գալ վրանից, հավաքել այն: Սարգսյանը չի ենթարկվել այդ պահանջին, եւ դրան հաջորդել է այն, որ գնդապետ Տարոն Բաղդասարյանի հրահանգով քանդել են Սարգսյանի վրանը:

Արամ Կարապետյանը գտնվում է «Էրեբունի» հիվանդանոցի սրտաբանական բաժանմունքում, եւ ինչպես տեղեկացրեց Կարապետյանի բժիշկ **Արմեն Գասպարյանը**, հիվանդի վիճակը կայուն միջին ծանրության է, ճնշումը՝ 140-110, եւ չի կարգավորվում. «Կան ռիսկի բազմաթիվ գործոններ. նյութափոխանակման խանգարումները չեն անցնում: Այսօր խոսել եմ նաեւ սրտաբանական բաժանմունքի վարիչի հետ, նա ասաց, որ հիվանդին նշանակված է կարանագրաֆիա: Հետազոտությունների համար սրտաբաններ պետք է իրենց անաչառ կարծիքը կազմեն, ոչ թե զբաղվեն քաղաքականությամբ»:

ՆԱԻՐԻ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

«Կառավարությունը պետք է խրախուսի նախաձեռնությունները եւ բարձրացնի թոշակներն ու նպաստները»

Կարծում է ՀՅԴ ներկայացուցիչը

Գազի սուբսիդավորման հետեւանքով դրա գնի բարձրացմանն ու ընդհանրապես թանկացումների թեմային երեկ անդրադարձավ եւ իր գնահատականները տվեց «Ուրբաթակումբի հյուր»՝ Ազգային ժողովի պատգամավոր, ՀՅԴ խմբակցության անդամ, տնտեսագետ **Արծվի Մինասյանը**: Նա մասնավորապես թանկացումները պայմանավորեց երեք գործոնով՝ միջազգային գների համընդհանուր եւ հատկապես հանքահումքային ապրանքների թանկացմամբ, դրանցից զարգացող երկրների կախվածությամբ եւ երկրում մրցակցության դաշտի սահմանափակմամբ:

Ինչ վերաբերում է գազի թանկացմանը, ապա դա, ըստ տնտեսագետի, կազդի բոլոր ապրանքների գների վրա եւ առաջիկայում գազի գների բարձրացում պետք է սպասել, քանի որ գազ արտահանող երկրները եւ Ռուսաստանը թանկացնում են այդ ռեսուրսի գինը: Ինչ է առաջարկում այդ կապակցությամբ պատգամավորը. Արծվի Մինասյանն ասաց, որ կառավարությունը պետք է խրախուսի ներմուծման ոլորտում նախաձեռնությունները, իսկ մյուսների համար՝ բարձրացնի թոշակներն ու նպաստները: ՀՅԴ ներկայացուցչի մեկ այլ առաջարկն այն էր, որ հարկ է մի քանի կարեւոր ապրանքների պաշարներ կուտակել կամ մթերքների տրամադրման կտրոնային համակարգ մտցնել սոցիալապես խոցելի խմբերի համար:

Ա. Մ.

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության ԺԳ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010 Հանրապետության 47
Ֆաքս 374 10 562863
e-mail: azg@azg.am
azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ / հեռ 521635
Խմբագիր
ՄԱՐԳԱՐ ՅԱԿՈԲՅԱՆ / հեռ 529221
Համակարգչային (դիզայն) / հեռ 582960
Լրագրողների սենյակ / հեռ 581841
Համակարգչ. ծառայություն / հեռ 582483
Շաբաթական լրահավաք ծառայություն / հեռ 529353
Համակարգչային շարվածք «Ազգ»-ի
Թերթի նյութերի ամբողջական թե մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ... առանց խմբագրության գրավոր համաձայնության խստիվ արգելվում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրավունքի մասին օրենքի
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
Գ. նշանով հոդվածները գովազդային են, որոնց բովանդակության համար խմբագրությունը պատասխանատվություն չի կրում:
"AZG" Daily NEWSPAPER
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 10 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 0010

Եթե կալանավորվածներն ազատ արձակվեն, ընդդիմությունը դա չի համարի իշխանության թուլություն

«Մենք կարծում ենք, որ պետք է կասեցվեն ԵԽԽՎ պահանջները՝ պետք է ազատ արձակվեն քաղաքական նկատառումներով կալանավորված մեր ընկերները, փոփոխվի հանրահավաքների մասին օրենքը, միջազգային անկախ հետաքննություն անցկացվի՝ մարտի 1-ի դեպքերն ուսումնասիրելու համար», երեկ «Հայելի» ակումբում հայտարարեց «Հանրապետություն» կուսակցության խորհրդի անդամ, Քրեական օրենսգրքի 4 հոդվածներով մեղադրվող եւ միայն վերջերս կալանքից ազատված **Սուրեն Սուրենյանցը**: Հանրապետական կուսակցության երիտասարդական թեւի ղեկավար, երիտասարդ պատգամավոր **Կարեն Ավագյանի** հետ բանավիճող Սուրեն Սուրենյանցը նշեց, որ կարեւորելով մյուս կետերի իրականացումը եւս՝ առանցքային են համարում քաղբանտարկյալների ազատ արձակումը, որից հետո միայն հնարավոր է երկխոսությունը:

«Ի սկզբանե նախապայմաններ դնելով՝ երկխոսությունը դատապարտված է, քանի որ դուք ի սկզբանե դնում եք խնդիր, որը լուծվելու է ննջական մարմինների կողմից, այսինքն՝ դուք ի սկզբանե բերում եք մի դաշտ, որը ժամանակի խնդիր է եւ ժամանակի հետ է լուծվելու: Այսօր երկխոսությունը կարելի է սկսել որեւէ մակարդակում եւ ընթացքում կտեսնենք այդ հարցերի լուծումը, որոնք բոլորը հասարակության աչքի առաջ են տեղի ունենում», պատասխանեց ՀՀԿ-ական պատգամավորը՝ պարզ անելով, որ նախապայմաններով երկխոսության գնալն արդեն իսկ չի կայանալու:

Այդուհանդերձ Սուրենյանցը պնդեց, որ կալանավորվածների ազատ արձակումը իրենց համար սկզբունքային հարց է, մինչդեռ մյուս հարցերը կարելի է քննարկել: Այսօրվա իրավիճակից դատելով «Հանրապետություն» կուսակցության ներկայացուցիչը մտահոգություն է տեսնում ԵԽԽՎ պահանջների կատարման ուղղությամբ իշխանությունների կատարած քայլերի առումով. «Այս փաստը (կալանավորվածներին ազատ չարձակելու հանգամանքը-հեղ.) ինձ հուշում է մի տխուր բան, որ կալանավորվածները պահվում են որպես պատանդ երկխոսությունների ժամանակ ընդդիմության առաջ որոշ պահանջներ դնելու համար»:

Սուրեն Սուրենյանցն ընդգծեց, որ վաղուց անցել է բարիկադներ կառուցելու ժամանակը, բայց նորմալ երկխոսություն կառուցելու համար պետք է մարդկանց ազատ արձակել: Նրա խոսքով, կալանավորվածներին ազատ արձակելը իրենք չեն դիտի իշխանությունների թուլություն, հակառակը՝ կհնչեն գնահատականներ. «Մենք դրսում ենք եղել, բայց որեւէ մեկը դա չի շահարկել, թե մեզ ազատելը իշխանության թուլություն էր, հակառակը, հնչել են գնահատականներ, որ արտակարգ իրավիճակից հետո լավատեսության որոշակի թուլություն կա. իհարկե, վերջին օրերին բերման ենթարկվածները մտահոգություն են ենում, որ մինչեւ հունիսի վերջը իշխանություններն արմատական քայլերի կգնան»:

«Երկխոսությունը քաղաքային հարաբերությունների չեմ վերածում, թե դուք սա եք զիջում, մենք սա: Այդ հարցն ինձ համար շատ հստակ է. երկխոսությունը պետք է նպատակ ունենա հանրապետությունում վերացնելու հակադրության մթնոլորտի հետեւանքները եւ հնարավորություն ստեղծի քաղաքական իրական մրցակցության համար», ասաց Սուրենյանցը: Կարեն Ավագյանն էլ նշեց, թե քաղաքականությանը մասնակցելու ամենաժողովրդավարական ձեւերից է ընտրություններին մասնակցելը. «Հայաստանում ընտրություններ են, բայց դուք որեւէ տեղ թեկնածու չունեք, սա ամենաժողովրդավարական ձեւն է քաղաքականությանը մասնակցելու»: Սուրենյանցը հակադարձեց, թե առաջադրվելու հավանականություն ունեցող իրենց թեկնածուների մի մասը բանտում է, մյուս մասը՝ ընդհատակում:

ԳՈՀԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Օտար ուսանողների համար հայերենը բարդ լեզու է, որին արժե տիրապետել

Երեւանի պետական համալսարանի օտարերկրյա քաղաքացիների նախապատրաստական ֆակուլտետը գործում է 1961 թվականից, մինչ օրս այնտեղ ուսանել է արտասահմանցի ավելի քան 6000 ուսանող, այդ թվում՝ 2600 սփյուռքահայ, որոնք հետագայում մասնագիտական կրթություն են ստացել Հայաստանի տարբեր բուհերում: Կրթության եւ գիտության նախարարության սփյուռքի բաժնի վարիչ **Հրաչ Թադեւոսյանի** ասելով, գերակշռող են եղել Իրանից, Վրաստանից, Ռուսաստանից, Հնդկաստանից, Սիրիայից եկած ուսանողները, որոնց կողքին վերջին տարիներին հայտնվել են Չեխիայից, Մեծ Բրիտանիայից, Ֆրանսիայից, Իտալիայից եւ Մ. Նահանգներից եկածները: «Իհարկե, նրանք հատուկենտ են, բայց կան: Տարեցտարի նրանց թիվը ավելանում է, իհարկե, ոչ կտրուկ, բայց ավելանում է: Դա լուրջ հիմնահարց է, որն այս գիտաժողովը համապարփակ կքննարկի, մանավանդ որ ներառված են բոլոր տեսանկյունները: Դրանք մեզ համար խիստ կարեւոր են իրականացվող քաղաքականությունը արժեւորելու եւ հետեւություններ անելու առումներով», նախապատրաստական ֆակուլտետի դահլիճում երեկ հրավիրված «Օտարերկրացիների ուսուցումը Հայաստանում. հիմնախնդիրներ եւ լուծումներ» միջազգային երկօրյա գիտաժողովի առաջին նիստից հետո լրագրողների հետ ճեպազրույցում ասաց **Բալադյանը**: Նախապատրաստական ֆակուլտետի ամբիոնի վարիչ **Կամո Աբայանը** նշեց, որ այս տարին ունեն 85 ուսանող՝ մագիստրոսներ, ասպիրանտներ: «Եթե ուսանողը ցանկանում է սովորել, ասենք, կիրառական մաթեմատիկա կամ հայագիտություն, սկզբում ուսումնասիրում է առարկաների բլոկը, շաբաթական մոտ 32-36 ժամ, տարեվերջին քննություն հանձնելով տվյալ բուհ ընդունվելու համար պարտադիր առարկաներից, ընդունվում է տվյալ բուհ: Ուսման վարձը արտերկրի ուսանողի համար 400 հազար դրամ է, իսկ հարեւան երկրների համար՝ 350 հազար: Կեցության եւ սննդի ծախսերն այդ գումարի մեջ չեն մտնում, ամեն մի ուսանող ինքն է հոգում իր կարիքները, սակայն առկա պայմանները բարելավման կարիք ունեն եւ եվրոպական մակարդակին հասնելու համար պետք է միջոցներ ներդնել»:

Թեպետ համալսարանի շենքում գործող ֆակուլտետը գտնվում է Ավանում, այն էլ այնպիսի հատվածում, ուր ոչ մի ավտոբուս չի հասնում, բայց մեզ հետ զրուցող ուսանողներից եւ ոչ մեկը դժգոհություն չհայտնեց պայմաններից: Հայաստանում նրանց լավ են ընդունում, մարդկանց վերաբերմունքը ջերմ է, միակ դժվարությունը հայերեն սովորելն է: Առաջին նիստից հետո ուսանողների մի մասը բեմ ելավ գիտաժողովի մասնակիցների առջեւ հայկական բանաստեղծության նմուշներից կարդալու, ժողովրդական երգեր երգելու, նույնիսկ պար նկարելու, սակայն անմիջական զրույցի ժամանակ ոչ բոլորն էին համարձակվում հայերեն խոսել: Իրանից եկած **Ալին** նախընտրեց խոսել անգլերեն, որովհետեւ ընդամենը 6 ամիս է սովորում հայերեն:

Իմ զրուցակիցներից ամենախոսքը Պետերբուրգի պետական համալսարանի արեւելագիտության ֆակուլտետի երկրորդ կուրսից Հայաստան եկած **Էլյա Պոնոմարյովան** էր, որն ինձ զարմացրեց իր վարժ հայերենով. «Իմ մասնագիտությունը կովկասագիտությունն է, դրա համար սովորում եմ հայերեն ու վրացերեն: Այստեղ եմ անցած տարվա սեպտեմբերից, եկել եմ մեկ տարի այստեղ մնալու եւ հայերենս զարգացնելու: Երբ նոր էի եկել, զգում էի, որ Հայաստանը մի նոր աշխարհ է ինձ համար, բայց այստեղ շատ շուտ նոր ընկերներ գտա եւ ինձ զգացի տանը: Չեմ կարող ասել, թե հայերենը հեշտ լեզու է, դժվար է, բայց արժե սովորել: Ինքս շատ եմ հետաքրքրվում հայ գրականությամբ եւ ապագայում ուզում եմ ուսումնասիրել»: Ազգությամբ հույն **Մարիանա Վիանելլոն** Իտալիայում սովորում է հայկական կինո, թեզ է պատրաստում Արտավազդ Փելեշյանի ֆիլմերի վերաբերյալ: Եկել է այստեղ սովորելու հայերեն եւ ռուսերեն: Հայերեն խոսում է դժվարությամբ, բայց հույս ունի, որ շատ աշխատելու դեպքում լավ կխոսի: «Սիրում եմ Հայաստանը, հայկական կինոն, հուլիսին անպայման կմասնակցեմ «Ոսկե ծիրան» կինոփառատոնին»:

Օտարերկրյա ուսանողներին՝ պարսիկներին, քրդերին, նաեւ պարսկահայերին ու իրաքահայերին, սիրիահայերին երկար տարիներ հայերեն դասավանդելով, լեզվաբան **Հայկանուշ Մեսրոպյանը** հանդիպել է մի շարք խնդիրների: Նա կարծում է, որ ամենից առաջ անհրաժեշտ է պարզել, թե «ո՛ր երկրից եւ ինչ նպատակով է եկել օտարերկրացին, ինչ դավանանքի եւ բարքերի կրող է: Դիմողներ կան, որոնք Հայաստան են գալիս [illegible] անգլերեն ու ռուսերեն սովորելու եւ հույս ունեն, որ հայերեն կարող են սովորել հայկական միջավայրում: Առավել հուսալի եւ շահավետ համագործակցություն ստեղծելու նպատակով անհրաժեշտ է օտարերկրացուն դարձնել բուհական կյանքի ակտիվ մասնակից, նրան ընդգրկել արվեստի եւ արհեստագործական խմբակներում: Ընդհանրապես այլ համալիր է հայազգի դիմորդների՝ իրաքահայերի, սիրիահայերի եւ պարսկահայերի ուսուցման խնդիրը: Նրանց հետ շփվելիս նկատել եմ, որ նպատակը ոչ միշտ է բուհական կրթություն ստանալը: Հայրենի հողին ընտելանալու խնդիրն է հիմնականում հուզում այդ երիտասարդների ծնողներին: Ուսման ընթացքում պետք է տարբերակել պարսկահային սիրիահայից եւ իրաքահայից: Պարսկահայն արեւելահայ է, եւ հարկ է, որ նրա հետ դասավանդումը կատարվի համաձայն արեւելահայերենի եւ դասական ուղղագրության պարսկահայ տարբերակի առանձնահատկությունների: Իրաքից եւ Սիրիայից եկած հայերը խոսում են արեւմտահայերեն ու գրում են մեսրոպյան ավանդական ուղղագրությամբ: Սփյուռքահայ ուսանողները բավականին գիտելիքներ ունեն հայոց լեզվից եւ գրականությունից, նրանց օտարազգիների հետ նույն դասաժամին պարապելն արդյունավետ չէ: Շատ կարեւոր է նաեւ միջնորդ լեզվի հարցը: Հարկ է, որ պարսիկներին ու արաբներին դասավանդողները որոշակի գիտելիքներ ունենան ոչ միայն այդ լեզուներից, այլեւ այդ ժողովուրդների պատմությունից»:

ՌՈՒԶԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ՄԱԿ-ում վրացական բանաձեւին Հայաստանը դեմ է ...

1-ին էջից

Բանաձեւում ընդգծվում է նաեւ փախստականների եւ տեղահանվածների, այդ թվում՝ «էթնիկական զտման» զոհերի սեփականության իրավունքի պահպանման կարեւորությունը եւ կոչ է արվում բոլոր անդամ պետություններին իրենց իրավասության ներքո գտնվող մարդկանց հետ պահել Աբխազիայի եւ Վրաստանի տարածքում սեփականություն ձեռք բերելուց, ինչը կոտնահարի վերադարձողների իրավունքները:

Բանաձեւին կողմ են քվեարկել Ալբանիան, Ադրբեջանը, Չեխիան, Բալթյան երկրները, Հունգարիան, Լեհաստանը, Ռումինիան, Սլովակիան, Շվեդիան, Ուկրաինան եւ ԱՄՆ-ը: Դեմ քվեարկել են Հայաստանը, Բելառուսը, Կորեան, Հնդկաստանը, Մյանմարը, Ռուսաստանը, Սերբիան, Սուդանը, Սիրիան եւ Վենեսուելան:

Հիշեցնենք, որ դեռեւս մայիսի 6-ին Հայաստանում Վրաստանի դեսպանորդ Գեորգի Սագանելիձեն բարձրաձայնեց Վրաստանի անհանգստությունը՝ այդ բանաձեւին Հայաստանի սպասվող «դեմի» առնչությամբ: Այդ ժամանակ դեսպանորդի հիմնական մտահոգությունն այն էր, թե Հայաստանը չպետք է կանգնի Ռուսաստանի կողքին: Մինչդեռ բանաձեւում ուղղակիորեն ներառված են այնպիսի դրույթներ, որոնց Հայաստանը կողմ չէր կարող արտահայտվել որեւէ դեպքում:

ՄԱԿ-ում Հայաստանի ներկայացուցիչը հիշեցրել է ասամբլեային, որ իր երկիրը դեմ է եղել օրակարգում այս հարցի ներառմանը, քանի որ այն տեղին չէր: Ըստ Հայաստանի ներկայացուցչի պարզաբանման, փախստականներն ու տեղահանվածները ամեն մի հակամարտության ամենաողբերգական հետեւանքն են, եւ Հայաստանը առանձնապես մտահոգված էր Աբխազիայից տեղահանվածներով, քանի որ այդ տարածքում նախկինում ապրել են տասնյակ հազարավոր հայեր:

1990-ականների կեսերին փորձեր են արվել վերադարձածներին տեղավորելու, սակայն այդ փորձերն իրենց նպատակին չհասան, քանի որ այդ հարցով սկսեցին զբաղվել նախքան հիմնական խնդիրներին անդրադառնալը: Հիմնարար խնդրի համակողմանի լուծման անհրաժեշտությունն անտեսելը հակառակ արդյունքն ունեցավ եւ կարող էր վնասել հակամարտության լուծման գործընթացը:

Վրաստանը բավականին հետաքրքրական կեցվածք է որդեգրել Հայաստանի հանդեպ, ինչին ժամանակին հրավիրեցինք նաեւ Հայաստանում Վրաստանի դեսպանորդի ուշադրությունը: Խնդիրն այն է, որ հակահայկական գրեթե բոլոր բանաձեւերին Վրաստանը երբեք ձեռնպահ կեցվածքով չի արձագանքում, այլ միայն կողմ այն ժամանակ, երբ Հայաստանին առաջարկվում էր այս բանաձեւի առնչությամբ «կառուցողական դիրքորոշում» դրսեւորել:

Եվ եթե գումարենք այն, ինչ տեղի է ունենում Ներկայումս Թբիլիսիի հայկական չգործող Ս. Նորաշեն եկեղեցում, եւ կրկին հիշեցնենք Միխեիլ Սաակաշվիլու խոսքերը բանաձեւի կապակցությամբ քվեարկության պարտված ու ընկեր լինելու մասին, ակնհայտ է, որ հայ-վրացական հարաբերությունները սնամեջ են եւ մոտ չեն եղբայրական-բարեկամական լինելուն:

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Հ.Գ. ՀՀ ԱԳՆ-ն այս առնչությամբ մեկնաբանություն ստանալու «Ազգի» խնդրանքի կատարումը հետաձգեց անորոշ ժամանակով:

Ըստ Ստեփան Դեմիրճյանի՝ ԵԽԽՎ բանաձեւի կատարումը երկխոսության հիմքն է

Սակայն ընդդիմության կոնկրետ քայլեր չեն նկատվում

Մարտի մեկի դեպքերի անկախ եւ անաչառ հետաքննություն, քաղբանտարկյալների ազատ արձակում, երթերի եւ ցույցերի օրենքի քննարկում եւ մի քանի պահանջներ, որոնք ՀԺԿ առաջնորդ Ստեփան Դեմիրճյանի համար առաջնային խնդիրներից են: Դեմիրճյանի կարծիքով, ԵԽԽՎ բանաձեւի պահանջները չեն կատարվում, բայց այնուամենայնիվ, որոշ [illegible] արդեն եղել են տրամադրում ընդդիմությանը: ՀԺԿ առաջնորդը հույս ունի, որ այդ եթերները ժամանակավոր բնույթ չեն կրի:

Ինչեւէ, երեկ «Փաստարկում» Ստեփան Դեմիրճյանը խոսեց պահանջների վայել ձեւով՝ կոնկրետ պատասխաններ չտալով այնպիսի հարցերի, որոնք մասնավորապես վերաբերում են ընդդիմության ձեռնարկվող քայլերին՝ ԵԽԽՎ բանաձեւի լուծման համար:

Երկխոսությունը, քաղաքական գործչի կարծիքով, կոնկրետ քայլեր է պահանջում, ինչպես նաեւ ԵԽԽՎ 1609 բանաձեւում ամփոփված առաջարկությունների իրագործում: Ըստ Դեմիրճյանի՝ ընդդիմության կոնկրետ քայլերը ներառված են՝ հետեւել, որ իշխանությունը կատարի ԵԽԽՎ պահանջները եւ ընդդիմությունը մասնակցի քաղաքական գործընթացներին: Դեմիրճյանի խոսքերով, բանաձեւի կատարումը կարող է դառնալ երկխոսության հիմք՝ նշելով, որ ԵԽԽՎ բանաձեւը երբեւէ չի կասկածել լիարժեք ձեւով:

Իսկ թե ո՞րն է ընդդիմության մեղքի բաժինը երկրում ստեղծված ճգնաժամի առաջացման հարցում, բանախոսը նկատեց, որ խոսքը վերաբերում է հանրահավաքների ժամանակ ընդդիմության կողմից հնչող սուր ելույթներին, եւ խոստովանեց, որ իրեն էլ շատ հաճախ դուր չէին գալիս իշխանություններին հասցվող վիրավորանքները: Սակայն, Դեմիրճյանի կարծիքով, միտինգները գիտական սեմինարներ չեն:

ՀԺԿ առաջնորդը ընդգծեց, որ հանրահավաքների, երթերի եւ ցույցերի օրենքում կատարված փոփոխությունները ու լրացումները հակասահմանադրական են եւ ԵԽ-ն համապատասխան գնահատական կտա դրանց. «Իշխանությունները պետք է գիտակցեն, որ երկրում առկա ճգնաժամն անհնար է հաղթահարել ճնշումների եղանակով»:

ՆԱԻՐԻ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

Մայիսի 18-ին բոլոր թանգարանների մուտքը ազատ կլինի

Հայաստանում մայիսի 18-ին կնշվի Թանգարանների միջազգային օրը: Այդ օրը Երեւանի եւ մարզերի բոլոր թանգարանների մուտքը այցելուների համար ազատ կլինի: Ըստ «Նոյյան տապանի», Հայաստանում ներկայումս գործում են 110 պետական եւ ոչ պետական թանգարաններ, տուն-թանգարաններ եւ արգելոց-թանգարաններ, որոնցից 60-ը գտնվում են պետության, իսկ 30-ը՝ համայնքների պատկանության ներքո: Մնացած թանգարանները գործում են անհատ քաղաքացիների կամ կազմակերպությունների հովանու տակ: Վերջին տարիների ընթացքում թանգարաններն ունեցան բազում խոչընդոտներ, սակայն շարունակել են գործել: Թանգարանների միջազգային օրվա կապակցությամբ Հայաստանը միացել է միջազգային երեք ակցիաների, որոնցից ամենահետաքրքրականը մայիսի 17-ին հայտարարված «Թանգարանային գիշեր» ակցիան է:

Կհամաձայնե՞ն «Արմենտելն» ու ինտերնետ պրովայդերները

Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության հանձնաժողովից տեղեկացանք, որ երեկ հանձնաժողովում քննարկվել է տեղի ունեցել «Արմենտելի» դեմ ինտերնետ պրովայդերների հարուցած վարույթի առնչությամբ: Այն վարել է հանձնաժողովի անդամ Հրայր Արամյանը, իր խոսքում նշելով, որ հանձնաժողովը երբեք չի մտածել, որ տուգանքները մրցակցության լավագույն ձեւն են եւ կոչ անելով կողմերին համաձայնության գալ:

«Արմենտելի» ներկայացուցիչները քննարկման ժամանակ հայտարարել են բանակցությունների իրենց պատրաստակամության մասին, իսկ պրովայդերները նախընտրելի են համարել հանձնաժողովի որոշմամբ իրենց բարձրացրած խնդիրների լուծման ամրագրումը, ինչը, ըստ նրանց, պայմանավորվածությունների կատարման լրացուցիչ երաշխիքներ կտա:

Հաղորդագրության մեջ նշվում է, որ «Վեբ» եւ «Արմինկո» ընկերությունները դիմել են հանձնաժողովին, հայտնելով, որ «Արմենտել» ընկերության կողմից ինտերնետ հասանելիության տրամադրման պայմաններում առկա են մրցակցության սահմանափակման երեւույթներ: Օրերս այդ դիմումին միացել է նաեւ «Ջոսս Նեթ» ընկերությունը:

Ա. Մ.

ՕՐԱԿԱՐԳ

Այսօր

◆Ժամը 11.00-ին «Ուրբաթ» ակումբի հյուրն է Խ. Աբովյանի տուն-թանգարանի տնօրեն Հովհաննես Չաթիկյանը: Նա կխոսի թանգարանի խնդիրների մասին:

◆Ժամը 12.00-ին «Ուրբաթ» ակումբը կհյուրընկալի մշակույթի փոխնախարար Գագիկ Գյուրջյանին եւ մշակույթի նախարարության մշակութային քաղաքականության վարչության թանգարանների եւ գրադարանների բաժնի պետ Անահիտ Գալստյանին: Հանդիպման թեման՝ «Թանգարանային գիշեր -2008»:

◆Ժամը 12.30-ին ֆուտբոլի ֆեդերացիայի շենքում պայմանագիր է կնքվելու VivaCell-ի տնօրեն Ռալֆ Յիրիկյանի եւ ֆեդերացիայի նախագահ Ռուբեն Հայրապետյանի միջեւ:

Երկուշաբթի

◆Ժամը 13.00-ին «Հայացք» մամուլի ակումբի հյուրն է Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի մամուլի խոսնակ Արման Մուսինյանը:

◆Ժամը 14.00-ին «Արմենիա-Մարիոթ» հյուրանոցում հեպատիտների իրազեկման մասին միջազգային օրվան նվիրված միջոցառում:

◆Ժամը 16.00-ին Երեւանի Կենտրոն եւ Նորք-Մարաշ համայնքների դատարանում տեղի կունենա Արամ Կարապետյանի կալանքի ժամկետը երկարաձգելու միջնորդության առնչվող դատական նիստը:

Տարեկան մեր երկրում պահանջվում է շուրջ 15 000 պայմանական միավոր արյան բաղադրամաս, որի զգալի մասը պահվում է արյունաբանական կենտրոնի արյան բանկում, իսկ մնացածը՝ մարզերում: Անցած տարի արյուն հանձնելու համար դիմել է շուրջ 30 հազար մարդ, որոնցից դոնորացվել են միայն 25 հազարը, մնացածի մոտ հայտնաբերվել են հիվանդություններ: Մարդը չի կարող արյուն հանձնել, այսինքն՝ չի կարող դոնոր դառնալ, եթե հայտնաբերվում են այնպիսի հիվանդություններ, ինչպիսիք են, օրինակ, խրոնիկական, սիստեմային հիվանդությունները: Դոնորացվել չի կարող նաեւ այն մարդը, ով հիվանդացել է դեղնախտով, ունի հիպերտոնիա, շնչառական կամ սրտային անբավարարություն, ինֆեկցիոն հիվանդություններ: Այս մասին «Ազգին» տված հարցազրույցում հայտնեց ՀՀ առողջապահության նախարարության գլխավոր արյունաբան, Յոլյանի անվան արյունաբանական կենտրոնի տնօրեն, բժշկական գիտությունների դոկտոր Սմբատ Դաղբաշյանը, հավելելով, որ շատ դժվար է գտնել առողջ մարդ, որ ցանկանա դառնալ դոնոր:

Մեր երկրում արյան դոնորների մեջ շարունակում են մեծամասնություն կազմել հիվանդների հարազատները

Կամավոր դոնորության մշակույթը մեզանում ձեւավորված չէ

Նա արյան պաշարների հավաքման ուղիների, դոնորների իրավունքների եւ ոլորտի մյուս հարցերի մասին տեղեկություններ ներկայացրեց:

Խորհրդային Միությունից ժառանգված արյան ծառայության համակարգն այս տարիներին կազմակերպական փոփոխություններ է կրել՝ ներառելով արտասահմանում արյան ծառայության կազմակերպման եղանակները: «Հայաստանում կար արյան հավաքման 3 օղակ՝ արյան փոխներարկման բաժանմունքները, արյան մարզային կայանները եւ հանրապետական արյան փոխներարկման ինստիտուտը: Խորհրդային Միության փլուզումից հետո ծանոթացանք արտասահմանում դոնորության կազմակերպման եղանակներին, որոնցից լավ կողմեր վերցրինք արեւելյան նմանատիպ ծառայություններից: Արյան բանկը եվրոպական եւ ամերիկյան տերմինաբանությունից է. այդ 3 ստորաբաժանումներն էլ կարելի է արյան բանկ անվանել, դա նույն կայանն է, ինստիտուտն է, բաժանմունքը, որ կոչվում է բանկ, ինչը մարդիկ հաճախ շփոթում են այլ բանկերի հետ: Այժմ Հայաստանում կան եւ կայանները, եւ բանկը, եւ բաժանմունքը, որոնք նմանատիպ կառուցվածք ունեն եւ լիցենզավորման ժամանակ բոլորն էլ ստացել փոխներարկումային բուժօգնություն իրականացնելու թույլտվություն: Երեւանում գործում է 12 արյան փոխներարկման բաժանմունք: Մարզերում ունենք 5 մարզային արյան կայաններ կամ բանկեր, ինչպես նաեւ կան արյան փոխներարկման բաժիններ մոտ 6 շրջանային հիվանդանոցներում: Սա է ամբողջ արյան փոխներարկման համակարգը, որը գործում է հանրապետությունում», ներկայացրեց առողջապահության նախարարության գլխավոր արյունաբանը:

Արյան ծառայությունների ոլորտը պետք է կանոնակարգվի բազմաթիվ իրավական փաստաթղթերով: Մինչ այժմ, Սմբատ Դաղբաշյանի խոսքով, ոլորտը կարգավորվել է առողջապահության նախարարի 2005-ի հրամանով, որով սահմանված են դոնորական արյան հավաքման, պահպանման, անվտանգության հետազոտման չափանիշները, արյան ստորաբաժանումների գործունեության կարգը, ինչպես նաեւ մյուս հարցերը: Ս. Դաղբաշյանն ասում է, որ դոնորների իրավունքները եւս պաշտպանված են նախարարի հիշյալ հրամանով: Արդեն երկու ամիս Ազգային ժողովին է ներկայացվել «Մարդու արյան դոնորության եւ փոխներարկումային բուժօգնության մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը: Արյունաբանական կենտրոնի ղեկավարի խոսքով, նախագիծը հաստատում է դոնորների իրավունքներն ու պարտականությունները, կառավարության եւ առողջապահության նախարարության լիազորություններն այս ոլորտում, կանոնակարգում պատվավոր դոնորի կոչման, արյան բաղադրիչների ստացման, պահպանման, առաքման եւ վերահսկողության խնդիրը:

Սմբատ Դաղբաշյանի տեղեկացմամբ, մեր երկրում դոնորների 20 տոկոսը կադրային դոնորներն են, այսինքն՝ նրանք, որոնք պարբերաբար՝ տարին 3 անգամ գալիս են արյուն հանձնելու եւ փոխհատուցում (վարձատրություն) են ստանում: Արյան դոնորների մեջ շարունակում են մեծամասնություն կազմել հիվանդի հարազատները՝ դոնորների 44 տոկոսը հիվանդների հարազատներն են, եւ միայն 4 տոկոսը անվարձահատույց կամավոր դոնորներն են: Ամբողջ աշխարհում ընդունված է կամավոր՝ անվարձահատույց դոնորության ձեւը, որը նաեւ խրախուսվում է մեր հանրապետությունում եւ, Ս. Դաղբաշյանը լիահույս է, որ առաջիկայում կամավոր դոնորների քանակը կավելանա, քանի որ անվարձահատույց դոնորությունը դոնորության ամենանվիրական ձեւն է:

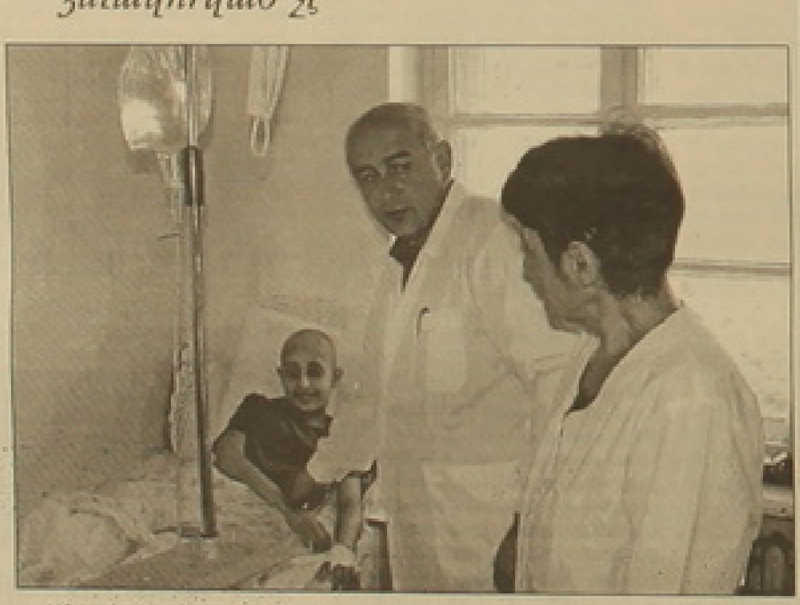

«Անվարձահատույց արյունատվության պարագայում անձը կախում կամ պարտավորություն չունի ու բժշկի հետ: Նախնական զրույցի ժամանակ անկեղծ պատմում է իր բոլոր հիվանդությունների մասին, ինֆորմացիա է հաղորդում իր վարքագծի մասին, ու բժիշկն ավելի հեշտ է կողմնորոշվում՝ արդյոք տվյալ մարդուց կարելի է արյուն վերցնել, թե ոչ, որովհետեւ շատերը խուսափում են ճիշտ պատասխանից: Չնայած մինչ արյունատվությունը մենք հետազոտում ենք մարդուն, բայց հնարավոր է հիվանդության վաղ շրջան լինի եւ չբացահայտվի: Այս տեսակետից անվարձահատույց դոնորությունն ամենաանվտանգ ձեւն է: Մյուս դեպքերում մարդիկ թաքցնում են իրենց հիվանդությունների մասին տեղեկությունը, իսկ կամավորության դեպքում մարդն անկեղծ ասում է», նշում է Սմբատ Դաղբաշյանն ու հավելում, որ կարեւոր է կամավոր դոնորությունը խրախուսել, որպեսզի խնդիրը հաջող լուծում ստանա:

Հետաքրքրական է, թե մեր ազգաբնակչության մեջ արյան որ խմբերն են գերակշռում: Արյունաբանական կենտրոնի տնօրենի ներկայացմամբ, արյան առաջին խումբ ունի ազգաբնակչության 28-30 տոկոսը, երկրորդ խումբը կազմում է 45-47, 3-րդ խումբը՝ 15-17 տոկոս եւ 4-րդ խումբը՝ 6-8 տոկոս: «Ամենահազվադեպ հանդիպող խմբերը 3-րդ եւ 4-րդ խմբերն են, իսկ եթե ռեզուս տեսակետից նայենք, ազգաբնակչության մեջ 87 տոկոսը ռեզուս դրական է, 13 տոկոսը՝ ռեզուս բացասական»:

Հայաստանում արյան անհրաժեշտ պաշարն ունենալու համար, Սմբատ Դաղբաշյանի խոսքով, բնակչության 2 տոկոսը կամ շուրջ 60 հազար մարդ պետք է արյան դոնոր լինի, մինչդեռ մեզ մոտ կեսից էլ քիչ են դոնորները: «Դա կեսից էլ քիչ է, սա-տերն էլ հիվանդ են, այստեղ մենք լուրջ խնդիր ունենք դոնորությունը խրախուսելու, որպեսզի մարդիկ գան, արյուն հանձնեն եւ փրկեն մարդկանց կյանքը: Դա հասարակության լավ հատկանիշների մասին է խոսում»: Սմբատ Դաղբաշյանը նշում է, որ դոնորությունը վտանգավոր չէ, արյուն հանձնելուց մարդիկ կախվածության մեջ չեն ընկնում, առողջությանը վնաս չի հասցվում, հակառակը՝ խթանվում է արյունաստեղծումը: Կադրային դոնորները, որոնք պարբերաբար արյուն են հանձնում, 10 հազար դրամ փոխհատուցում են ստանում: Զրուցակիցս նշում է, որ չի կարելի արյան համար գին սահմանել, դա ընդամենը փոխհատուցում է, որ մարդը գոնե մի փոքր լավ սնվի եւ վերականգնվի:

Արյունաբանական կենտրոնի ղեկավարը հավաստիացնում է, որ մենք արտակարգ իրավիճակների եւ աղետների դեպքերին պատրաստ ենք այնքանով, որ մեկ շաբաթվա արյան ներարկման պաշարներ ունենք, որից հետո կհավաքվի արյան նոր պաշար:

Արյունաբանական կենտրոնի տնօրենը հպարտությամբ շեշտում է, որ առողջապահության նախարարությունը վերազինել է իրենց արյան բանկն այնպիսի եզակի գործիքներով, որոնք հնարավորություն են տալիս ստանալու արյան տարբեր բաղադրամասեր, ներառյալ ցողունային բջիջներ, որոնց միջոցով հնարավոր է բուժել տարբեր հիվանդություններ: Արյունաբանական ինստիտուտում կա ոսկրածուծի փոխպատվաստման բաժանմունքի ստեղծման ծրագիր, որի իրականացման դեպքում հնարավոր կլինի մեր երեխաներին, որոնք հիվանդ են լեյկեմիայով՝ արյան չարորակ գոյացություններով, կատարել փոխպատվաստում հենց արյունաբանական կենտրոնում: Սմբատ Դաղբաշյանն ընդգծում է, որ իրենց արյան բանկն ունի նաեւ տարածաշրջանային նշանակություն:

«Այս ոլորտն առողջապահության նախարարի ուշադրության կենտրոնում է: Բյուջեում արդեն 2-րդ տարին առանձին տող է հատկացվել դոնորական արյան հավաքման համար, եւ ես հույս եմ, որ միջոցները կշատանան, որովհետեւ արյան ծառայության ծախսերը շատ են: Դրանք հոգալու համար մենք գտնում ենք նաեւ բարեգործական ընկերություններ, որոնք մեզ օգնում են: Առողջապահության նախարարության ուշադրության կենտրոնում է նաեւ մարզային առողջապահության բարելավումը: Խոշոր վիրահատությունների ժամանակ, երբ մեծ քանակությամբ արյան փոխներարկում է անհրաժեշտ, մարզերի հիվանդանոցներում երբեմն չի լինում այդ քանակը եւ հիվանդին ուղարկում են Երեւան: Նախարարությունը մտածում է նաեւ այս խնդրի մասին, որպեսզի մարզերում էլ ունենանք անհրաժեշտ արյան պաշարներ», ասում է նախարարության գլխավոր արյունաբանը:

ԳՈՀԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ՇԻՐԱԿ, ԼՈՌԻ, ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔ

«Արժանավայել եւ բարեկեցիկ կյանք ծերերի համար»

Տարեցների հիմնախնդիրները՝ ըստ «Հայկական Կարիտասի» սոցհետազոտության

Տարեցներին ու ծերերին տարբեր կարգի աջակցությանը կարեւոր տեղ է տրված «Հայկական Կարիտաս» բարեսիրական հասարակական կազմակերպության ծրագրերում: Դրանցից մեկը «Արժանապատիվ եւ բարեկեցիկ կյանք ծերերի համար» ծրագիրն է, որի շրջանակներում անցյալ տարվա հոկտեմբերի 2-15-ը իրականացվել է սոցիոլոգիական հետազոտություն՝ նպատակ ունենալով բացահայտելու տարեց մարդկանց հիմնախնդիրները ՀՀ երեք մարզերում՝ Շիրակում, Լոռիում եւ Գեղարքունիքում: Ստացված արդյունքներն ամփոփող զեկույցի մայիսի 15-ին տեղի ունեցած շնորհանդեսին ներկա էին ծրագրի շահառուներ ու պատասխանատուներ, իշխանության, հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ: Ներկայացվել էր նաեւ կազմակերպության կողմից Վանաձորում իրականացվող «Տնային խնամք» ծրագրի 70 եւ ավելի տարիք ունեցող 25 շահառուների ձեռքի աշխատանքների հետաքրքրական ցուցահանդես:

Նշված հետազոտական ծրագիրն իրականացվել է երկու փուլերով՝ զանգվածային հարցում երեք մարզերի թվով 73 (15 քաղաքային եւ 58 գյուղական) համայնքներում, 600 մենահասակ քաղաքացիների շրջանում, եւ փորձագետների կարծիքների գնահատում Երեւանում ու նույն մարզերում: Ուշադրության կենտրոնում եղել են տարեցների կենսապայմանների վրա ազդող 6 հիմնական ոլորտներ՝ սոցիալ-տնտեսականը, առողջապահականը, հոգեբանականը, քաղաքացիականը, ընտանեկանը եւ իրավունքների պաշտպանությանը: Հետազոտական ծրագրի արդյունքները ցույց են տալիս, որ թե՛ շարքային քաղաքացիները, թե՛ փորձագետները առաջնային են համարում Հայաստանում սոցիալ-տնտեսական հիմնախնդիրների լուծումը, որից բխում են նաեւ տարեցների հիմնահարցերի լուծման հնարավորությունները: Հարցվածների մեծամասնության պատասխաններում ներկայումս Հայաստանում բնակվող տարեց մարդկանց սոցիալ-տնտեսական դրությունը գնահատվել է ոչ բարվոք. նրանց ստացած ամսական եկամուտը զգալիորեն ցածր է նորմալ կենսակերպ ապահովելու համար անհրաժեշտ եկամտի չափից, դրանով հնարավոր է մասամբ բավարարել միայն ամենաառաջնային՝ սնվելու եւ կոմունալ վճարումներ կատարելու կարիքները: Հարցվածների 54,5 տոկոսի կողմից 2002-2007 թթ. ժամանակահատվածում իրենց սոցիալ-տնտեսական պայմանների ոչ դրական, ոչ էլ բացասական փոփոխություն չի նշվել: 33,4 տոկոսի գնահատմամբ այդ պայմաններն ընդհանուր առմամբ վատացել են: Եվ միայն 11,8 տոկոսի կարծիքով նկատվում են դրական դինամիկա եւ պայմանների ընդհանուր բարելավում: Իրենց սոցիալական եւ նյութական վիճակից առավել դժգոհ են Գեղարքունիքի մարզի տարեցները, իսկ, ասենք, շիրակցիները ընդհանուր դժգոհությամբ հանդերձ խուսափել են ծայրահեղ բացասական գնահատականներից, համարելով, որ իրենց վիճակը ոչ թե վատ է, այլ ոչ բարվոք: Դա մոտավորապես համընկնում է փորձագետների հայտնած գնահատականին: Հարցման արդյունքները վկայում են, որ եթե տարեցներն այսօր ունենան մոտ 200-300 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ ամսական եկամուտ, լիարժեք կկարողանան հոգալ իրենց անհրաժեշտ կարիքները:

Հարցման կարեւորագույն եզրակացություններից վերաբերում են նաեւ Հայաստանում բնակվող տարեցների առողջական խնդիրների գնահատմանը: Ծրագրի մասնակից փորձագետները արձանագրել են, որ վերջին տարիներին առողջապահական բնագավառում տեղի ունեցող վերափոխումների արդյունքով տարեց մարդկանց առողջապահական խնդիրների լուծման հարցում նկատվում են դրական տեղաշարժեր: Տարեցների գնահատմամբ՝ իրենց առողջական վիճակը կախված է նախ եւ առաջ սոցիալական գործոններից՝ եկամուտների չափից, կենցաղային պայմաններից ու հարմարություններից, օգտագործվող սննդի որակից: Ըստ կարեւորության, երկրորդ գործոնը համարվել է հոգեբանականը, մասնավորապես հոգեկան դրությունը, տրամադրությունը, ընտանիքում տիրող մթնոլորտը եւ այլն: Եվ միայն երրորդ տեղում նշվել են առողջապահական բնույթի այն գործոնները, որոնցից կախված է իրենց առողջությունը. դրանց թվում են առողջապահական ծառայությունների, դեղորայքի մատչելիությունն ու որակը, առողջապահական գիտելիքների ներկա մակարդակը: Կարեւորվել է նաեւ էկոլոգիական գործոնների նշանակությունը: Հարցման մասնակիցներից 69,4 տոկոսը չի օգտվում ոչ մի տեսակի բժշկական ծառայությունից: Լոռու մարզում նրանց թիվը կազմում է 68,4 տոկոս, Շիրակում՝ գրեթե նույնքան, իսկ Գեղարքունիքում՝ 71,3 տոկոս: Ներկայումս հարցվողների միայն 29,2 տոկոսն է օգտվում այս կամ այն տեսակի բուժծառայություններից: Չորս տարեցներից մեկը տարբեր հաճախականությամբ անհրաժեշտության դեպքում չի դիմում բժշկի, որովհետեւ դժվարանում է վճարել:

Ապագայի սպասումներն ավելի դրական են Լոռու մարզի բնակիչների, առավել բացասական՝ Շիրակի մարզի հարցվողների շրջանում: Հարցվողների միջին հաշվով 16 տոկոսը կցանկանար լքել Հայաստանը: Մեր երկրի մեծահասակ անդամների համար որպես հոգեբանական բացասական գործոն նշվել են նաեւ երկրի քաղաքական դրությունն ու ընդհանուր բարոյահոգեբանական մթնոլորտը: Հարցումը բացահայտել է հատկապես Շիրակի մարզի տարեցների շրջանում առկա անհարմարավետ հոգեբանական վիճակը:

«Հայկական Կարիտասը» իր հետազոտության արդյունքները տրամադրելու է կառավարման մարմիններին, համայնքային խմբերին, շահագրգիռ հասարակական եւ այլ կառույցներին:

ԳԵՂԱՄ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ,
Գյումրի

Ազգ
17 ՄԱՅԻՍ 2008 ԷՋ Ա
ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

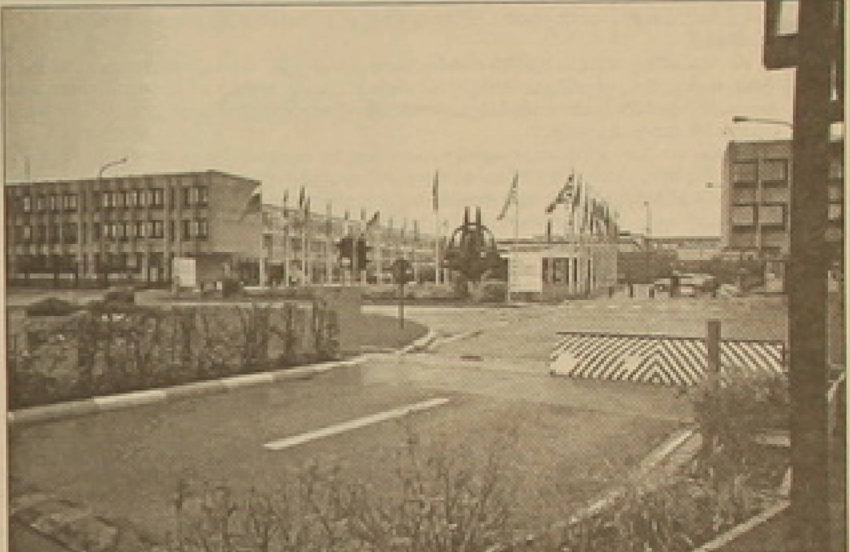

Pro, et contra

Հայացք դեպի ՆԱՏՕ.

ԱԼԵՆ ՂԵՎՈՆԴՅԱՆ
Քաղաքագիտության թեկնածու

«Ոչ ոք չգիտե, թե խորհրդային Ռուսաստանը և միջազգային կոմունիստական կազմակերպությունն ինչ են մտադիր անել մոտ ապագայում, կամ որն է նրանց էքսպանսիայի սահմանագիծը... Բալթիկայից մինչև Ադրիատիկ ձգվում է «երկաթե վարագույր»...», 1946-ի մարտի 14-ին ԱՄՆ-ի Ֆուլտոն քաղաքում հայտարարեց Մեծ Բրիտանիայի վարչապետ Ու. Չերչիլը: Այս խոսքերով սկսվեց մեկնարկը պատմական այն դարաշրջանի, որ կոչվեց «սառը պատերազմ»:

1991-ին ԽՍՀՄ-ը փլուզվեց, որով և ավարտվեց (կամ ռուսական նոր փուլ տեղափոխվեց) երկբևեռ համակարգության սառըպատերազմյան դարաշրջանը: Ավարտվեց սառը պատերազմը, սակայն չավարտվեց «Արևելք»-«Արևմուտք» հակադրության տարբեր պատումներ ունեցող ռազմաքաղաքական մրցավազքը, որը սկսեց կրել առավելապես թաքնված, լատենտ բնույթ: Սառը պատերազմի ավարտը կամ փոխակերպումը և այն բոլոր վերաձևումները, որ տեղի ունեցան Եվրոպայում, չէին կարող չանդրադառնալ ՆԱՏՕ-ի՝ արտաքին քաղաքական ռազմավարության, Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի, ինչպես նաև Հարավային Կովկասի երկրների հետ հարաբերվելու և Դաշինքի կողմից սեփական դերի վերաարժևորման վրա: Ակնհայտ էր դարձել, որ աշխարհաքաղաքական նոր կլիմայի պայմաններում Դաշինքի ավանդական «հակադրման» ռազմավարությունը փոխարինվելու է լայն համագործակցության հիմքից բխող անվտանգության և գործակցության նոր մոտեցումներով: Աշխարհառազմավարական ուժային բևեռների հարաբերություններում անհետացած փոփոխություններ կրած միջազգային «modus vivendi-ին (առկա իրավիճակը)» պարտադրում է աշխարհաքաղաքական «խաղի նոր կանոններ», որոնք համահունչ կլինեն 21-րդ դարասկզբի քաղաքակրթական, անվտանգության ընկալման և «նոր» աշխարհակարգի հաստատման իրողություններին: Հենց այս համատեքստում է անհրաժեշտ դիտարկել 1991-ից փոխակերպման փուլային գործընթաց անցած Հյուսիսատլանտյան դաշինքի ծրագրային քաղաքական շահերը և հարևան տարածաշրջանների հետ անվտանգության և կայունության ապահովմանն ուղղված «Drang nach Osten (արշավ դեպի Արևելք)» ռազմավարության գործարկումը:

ՆԱՏՕ-ն որպես միջազգային անվտանգության առանցքային սուբյեկտ, եվրատլանտյան անվտանգության ապահովման նպատակներ իր առջև դնելուց զատ, իր մեջ է ամփոփում ԵԱՀԿ-ի, ԵՄ-ի և Եվրոպայի խորհրդի արժեհամակարգի և աշխարհընկալման փոխլրացնող սկզբունքները, որոնք ՆԱՏՕ-ին հնարավորություն են տալիս նորին Եվրասիայում անվտանգության և համագործակցության տեսանկյունից հարցերի լայն շրջանակում բազմամակարդակ երկխոսություն ծավալել ոչ միայն Արևելյան Եվրոպայի, այլև ավանդաբար ռուսական աշխարհաքաղաքական շահերի միջակայքում գտնվող Հարավային Կովկասի և Կենտրոնական Ասիայի երկրների հետ: Վերջին հանգամանքը, մեղմ ասած, «քաղաքական ջղաձգումների» պատճառ է, և արդեն տևական ժամանակ պաշտոնական Մոսկվան չի թաքցնում ՆԱՏՕ-ի անդամ երկրների՝ իր սահմաններին մոտենալու հանգամանքով իր անհանգստությունները, որոնք երբեմն վեր են ածվում անզուսպ սպառնալիքների:

Ռուսական կողմը Դաշինքի ընդլայնման դեմ իր փաստարկները կառուցում է հիմնականում մի շարք ելակետային սկզբունքների հիման վրա, որոնց շարքում առաջնահերթը է այն հանգամանքի դիտարկումը, որ Դաշինքի ընդլայնումը կխոչընդոտի, այլ ոչ թե կնպաստի Եվրոպայում անվտանգության կայուն համակարգի ստեղծմանը՝ դրանով իսկ վերակենդանացնելով «բլոկային քաղաքականության» սառըպատերազմյան փիլիսոփայությունը: ՆԱՏՕ-ի կազմում նոր անդամների (անցյալում ԽՍՀՄ արբանյակների) ընդունումը կխափանի Ռուսաստանի ու Արևմուտքի միջև «բուֆերային գոտու» վերացման և վերադարձ նախկին հակադրության, քանզի ՆԱՏՕ-ի «ռազմական մեքենայի»՝ ՌԴ-ի սահմանների հետ անմիջականորեն հարաբերման արդյունքում, կխախտվի պաշտոնական Մոսկվայի և ՆԱՏՕ-ի միջև ռազմաքաղաքական հավասարակշռությունը: Այսպիսով, ընդլայնման գործընթացը ՌԴ-ին «դուրս կմղի» եվրոպական «ռազմաքաղաքական հավասարակշռության համակարգից», ուր Մոսկվան դեռ 19-րդ դարասկզբի «եվրոպական կոնցերտի» ժամանակաշրջանից առանցքային դերակատարում ունի: ՌԴ-ին Արևմուտքի՝ աշխարհառազմավարական շահերի ծայրամասում թողնելու միտումը, չի կարող համարվել անվտանգության երաշխիք, քանզի հնարավոր չէ կառուցել եվրոպական անվտանգության արդյունավետ համակարգ՝ առանց այնպիսի ազդեցիկ պետության, ինչպիսին ՌԴ-ն է: Այս հանգամանքը, խախտելով ռազմական կայունությունը Եվրոպայում, մի կողմից կթուլացնի Մոսկվայի, մյուս կողմից՝ եվրոպական անվտանգությունը՝ բաժանարար նոր սահմանագծեր ստեղծելով պետությունների միջև:

Գերտերություններից մեկի փլուզումը, և համաշխարհային քաղաքական քարտեզեմից նրա հեռանալը առաջատարի դերակատարումն ամբողջովին թողեցին ԱՄՆ-ի և Դաշինքի կողմից ղեկավարվող Արևմտյան բլոկին, որը և խոսքով, և գործով իրականացնում է աշխարհաքաղաքական և աշխարհառազմավարական իր ծրագրերը: Դա ազդարարում է, որ առաջիկա տասնամյակում մի շարք տարածաշրջաններ իրենց վրա զգալու են կամ արդեն զգում են ամերիկյան քաղաքական ծրագրավորողների տարաբնույթ սցենարների («Մեծ Մերձավոր Արևելք», «Գործընկերություն հանուն խաղաղության (ԳՀԽ)» ծրագիր, «Գունավոր հեղափոխություններ» պրոյեկտ, «Հումանիտար ինտերվենցիա» գործողություններ և այլն) անդրադարձները:

Այսպիսով, իրենից ներկայացնելով «Արևմուտք»-«Արևելք» մրցակցության գործուն օղակ, ՆԱՏՕ-ի ներգրավումը Հարավային Կովկաս, տարածաշրջանի ռազմավարական նշանակության ճանաչումից զատ ավելի հեռու է գնում և չի սահմանափակվում միայն նեղլիկ տարածաշրջանով՝ որդեգրելով ավելի լայն մոտեցումներ: Հարավային Կովկասը, այս պարագայում դիտարկվում է ռազմավարական երկու տեսանկյունից. Միջին Արևելքի պրիզմայով Հարավային Կովկասը՝ հանձին «Հյուսիս-Հարավ» առանցքի՝ Ադրբեջան-Իրան հարաբերությունների լուծացումից բարդարիչով կարևոր Թուրքիային, և դեպի Կենտրոնական Ասիա՝ հանձին «Արևելք-Արևմուտք» առանցքի, այդ կերպ փորձելով ապահովել սեփական գերակայությունը Կասպից ծովի երկու կողմերում էլ: Դաշինքի համար տարածաշրջանի ռազմավարական նշանակության մեջ կարևոր տեղ են նաև էներգետիկ անվտանգության ապահովումը, էներգակիրներ տեղափոխող խողովակաշարերի պաշտպանությունն ու միջուկային զենքի տարածման դեմ պայքարը:

Այս պարագայում հարկ է նշել, որ ռուս-ամերիկյան հարաբերությունների շրջանակն ընդհանուր առմամբ այլևս «զրոյական գումարով» խաղի ձևաչափ չէ: Ավելին, կայացել են համագործակցության ու մրցակցության բազմաշերտ տարակարգ մոտեցման օրինաչափություններ, հանձին Վրաստանում և Կենտրոնական Ասիայում ամերիկյան ներկայության, որը կարծես թե հաստատված ընդհանուր առմամբ ծառայել է նաև ՌԴ-ի անվտանգության կարիքների և շահերի բավարարմանը: Ճանաչելով Հարավային Կովկասի՝ «ռազմավարական առումով ուրույն կարևորություն ունեցող տարածաշրջանի» պետությունները որպես անվտանգության գործընկերներ, այլ ոչ՝ պոտենցիալ անդամներ, Դաշինքը կարևորում է նրանց հետ գործակցությունը: Այս մասին Դաշինքը կարծես ակնարկեց 1999-ի սամիթի գագաթաժողովում, երբ հայտարարեց, որ Հարավային Կովկասը և Կենտրոնական Ասիան ներգրավված Դաշինքի ուղեծիրը կախված կլինի նաև տարածաշրջանում ՌԴ-ի շահերից, հետևաբար Հարավային Կովկասի երեք հանրապետությունների անվտանգության կարիքները պետք է բավարարեն նախևառաջ այդ պետությունները, քանի որ չափազանց հեռավոր և անիրատեսական կլինեն անվտանգության հարցում հույսը դնել արտաքին ուժերի՝ այդ թվում նաև Դաշինքի վրա:

2001-ի սեպտեմբերի 11-ի ահաբեկչական գործողություններից հետո Դաշինքի ուշադրությունը Կովկասի նկատմամբ կտրուկ աճեց, հետևաբար ավելացավ նաև համագործակցության խորությունը: Սակայն պետք է ընդգծել, որ տարածաշրջանի յուրաքանչյուր երկրում կան ներքին և արտաքին այնպիսի յուրահատկություններ, որոնք ՆԱՏՕ-ի հետ համագործակցության ոլորտում խնդիրներ են ստեղծում, դրանք են՝ չլուծված հակամարտությունները, զինված ուժերի պատրաստվածության ցածր մակարդակը, ազգային հոգեկերտվածքը, ժամանակակից քաղաքական իրողությունների ոչ իրատեսական գնահատականը, կոռուպցիան, քաղաքական առաջնայնությունների վերաբերյալ հստակ պատկերացումների բացակայությունը, պետական իշխանությունների թուլությունը կամ ավելորդ կենտրոնացումը, տնտեսական դժվարությունները և այլն: Բացի այդ, տարածաշրջանային երկրներն ունեն մի շարք պատճառներ նաև կապված ՆԱՏՕ-ի՝ տարածաշրջանային դերի և տարածաշրջանում հակամարտությունների լուծման տեսանկյունից՝ Դաշինքի դերակատարման առումով:

Այսօրինակ ռազմաքաղաքական տեղաշարժերի ենթատեքստում պաշտոնական Մոսկվան, սակայն «ձեռքերը ծալած չի նստում»: Վարելով հետևողական քաղաքականություն՝ Մոսկվան քայլ առ քայլ փորձում է վերականգնել եվրասիական քաղաքական դաշտում իր երբեմնի ռազմաքաղաքական դերակատարումը: Մերթ հենց այդ նպատակին են ծառայել Մոսկվայի նախաձեռնությամբ և անմիջական մասնակցությամբ ստեղծված Շանհայի համագործակցության կազմակերպությունը, որը սկզբնական շրջանում ուղղված լինելով Միջին Ասիայի հանրապետությունների զարգացմանը՝ Կրեմլի ջանքերով որպես ՆԱՏՕ-ի հակակշիռ, աստիճանաբար վերածվում է ռազմաքաղաքական կազմակերպության, և 2003-ի փետրվարի 23-ին Մոսկվայում ՌԴ-ի, Ուկրաինայի, Ղազախստանի և Բելառուսի նախագահների միջև ստորագրվում է «Միասնական տնտեսական տարածության» ստեղծման մասին համաձայնագիրը: Ռուսաստանի հայերն առավել կտրուկ բնույթ ստացան, երբ Բուշ-կրտսերի ադմինիստրացիան հայտարարեց Արևելյան Եվրոպայում հակահրթիռային պաշտպանության հրթիռներ տեղակայելու մասին իր որոշումը: Ի հակադրություն դրա, Ռուսաստանը «խոստացավ» հրթիռների տեղակայման շուրջ բանակցությունների հնարավոր անհաջող ելքի պարագայում դուրս գալ «Եվրոպայում սովորական զինված ուժերի մասին» պայմանագրից, ինչ իրեն սպասել չտվեց և իրողություն դարձավ 2007-ի վերջին:

Արտաքին սպառնալիքների և ներքին անկայունության նմանօրինակ բարդ հետնապատկերի ներքո հարավկովկասյան երեք պետությունները փորձում են արտաքին այնպիսի քաղաքականություն վարել, որը հիմնված կլինի իրենց կողմից հավակնվող տարբեր ազգային շահերի համադրման վրա: Երեք երկրների արտաքին քաղաքական կողմնորոշման հետագծի արմատները տանում են դեպի տարատեսակ ազգային շահեր և ռազմավարական հրամայականներ, կողմնորոշման քաղաքականություն: Եվ չնայած որ պետություններն ընտրել են տարբեր և որոշ դեպքերում միմյանց հակադրվող արտաքին քաղաքական ուղեգծեր, բոլոր երեքն էլ կիսում են մի շարք ընդհանուր կարևոր գործոններ: Կարևոր ընդհանուր գործոնների շարքում պետք է նշել տարբեր աստիճանների արտաքին միջամտությունները ու ազդեցությունները, սկսած Ռուսաստանի կողմից «մերձավոր արտերկրում» տնտեսական և ռազմական ուժի վերահաստատումից և վերջացրած Հարավային Կովկասում աշխարհաքաղաքական ազդեցությունը հաստատելու և Կենտրոնական Ասիայի թյուրքալեզու պետությունների հետ կապերի խորացման՝ Թուրքիայի ձգտումներով: Այս պարագայում պաշտոնական Թբիլիսին գիտակցում է, որ տարածաշրջանային ուժային հավասարակշռությունն արդեն վաղուց վերաձևման ազդանշաններ է ցուցադրում և առաջին հերթին, Հարավային Կովկասում ԱՄՆ-ի և ՆԱՏՕ-ի դերակատարման ազդեցության ներքո, հետևաբար ինքը կարող է Արևմուտքի՝ տարածաշրջանում հիմնովին հաստատվելու քաղաքական առաջամարտիկի դերը ստանձնել՝ այդ կերպ լուծելով տարածաշրջանում առկա նաև սեփական խնդիրները:

Այլ է իրավիճակը Ադրբեջանի պարագայում: Մի շարք փորձագետներ գտնում են, որ Ադրբեջանը ՆԱՏՕ-ի համար առավել հետաքրքրություն է ներկայացնում և ավելի

Շարունակությունը՝ էջ Զ

ԱԶԳ-ՆԵՐԴԻՐ

Պատմավերլուծական

1915-24 թվականներին Օսմանյան Թուրքիայում կատարված հայերի ցեղասպանության ճանաչումը աննախադեպ միջազգային ակցիա է այլեւ, մի բան, որին հասնելու համար անձնազոհաբար պայքարեց լեհ հրապարակախոս, արեւելագետ ու գրող Բոհդան Գեմբարսկին (1905-1978թթ)՝ այդ մեծ ողբերգության հիշատակման 50-ամյա տարելիցի նախօրեին, տարելից, որը վերածվեց մեզանում բազմամարդ ազգային զարթոնքի: 1965 թ. ապրիլի 24-ի սեւազգեստ ու սեւապաստառ ցույցը Խորհրդային Հայաստանի մայրաքաղաքում նույնիսկ, գուցե առավել աննախադեպ ակցիա էր, եթե հաշվի առնենք դրա տեղն ու ժամանակը:

60-ականների սկիզբն էր: Մեկ տասնամյակից ավելի էր, ինչ մարդասիրության ուղին բռնած աշխարհը հրեաներին հիտլերյան ողջակիզման դիմաց հազարամյակներ առաջ կորցրած հայրենիք էր վերադարձրել եւ Գերմանիան «արյան գին» էր վճարում նրանց, որպես կատարած ոճիրի հատուցում:

Մարդասեր դարձած մարդկությունը շարունակում էր թոթափել գաղութատիրության ամոթը, անկախություն եւ ինքնիշխանություն պարգեւելով Աֆրիկայի եւ Ասիայի բազմաթիվ գաղութներին, երբ Բոհդան Գեմբարսկին հրապարակավ հիշեցրեց մի ուրիշ ամոթի՝ 20-րդ դարի սկզբին թուրքական կառավարության ծրագրած ու իրականացրած, իրենց երկրի քաղաքացի՝ մոտ մեկ ու կես միլիոն հայերի բնաջնջման մասին: Պարզ ու մտերմիկ վերնագրով «Նամակ իմ հին թուրք ծանոթին» Գեմբարսկու հրապարակումը վարշավյան «Kierunki» ամսագրի 1961թ. նոյեմբերի 26-ի համարում, որը մի կոչ էր թուրք մտավորականությանը, պայթած ռումբի ազդեցություն ունեցավ: «... Ինչ ձեզ համար ավելի շահեկան կլինի, եթե իններդ լինեք ձեզ դատապարտողն ու ձեր դատավորը, փոխանակ լինելու սոսկ դատապարտված... Այս ամբողջ խնդիրը, որ բարձրացնում եմ սույն նամակով, թելադրված է, խիղճիայլոց, Թուրքիայի պատիվը փրկելու անզուսպ ձգտումով, այն պատիվը, որ երկրի ժամանակավոր տիրակալները՝ երիտասարդ թուրքերը սոսկալիորեն գետին գլորեցին»:

«Նամակը» թարգմանվեց ու հրապարակվեց այլ լեզուներով նույնպես: Դրան հետեւեցին Գեմբարսկու մի շարք բաց նամակները, ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Ու Տանին, Հնդկաստանի նախագահ Ռադհակրիշնանին, կաթոլիկ բարձրաստիճան հոգեւորականներին Վատիկանում, թուրք մտավորականներին, աշխարհի ընթերցողներին եւ շատ ուրիշ նամակներ, որոնցում, նկարագրելով հայերի կոտորածների կազմակերպումն ու կատարման կերպը, հեղինակը առաջարկում էր գաղութազերծված երկրների օրինակով ՄԱԿ-ի հովանու ներքո ճանաչել Արեւմտյան Հայաստանի ազատագրման հարցը եւ հայերին վերադարձնել բռնազավթված ու կողոպտված պատմական հայրենիքը: Սակայն այս նամակներն արդեն տեղ չէին հասնում ու չէին հրապարակվում:

60-ականների սկիզբն էր: Խորհրդային Հայաստանում ծնված ու ապրող արեւելահայ երիտասարդներս, դաստիարակված հակաֆաշիստական պայքարի ոգով եւ արդեն ընտելացած հիտլերյան խոշտանգումների գեղարվեստական պատկերմանը, ապշահար սարսափով էինք տեղեկանում մեր ազգի այդ մեծագույն ցավի ու անդառնալի կորուստների մանրամասներին, որն արդեն համարձակվում էին մեզ պատմել մեր ընկերները՝ 1946-47 թ.թ. սփյուռքից հայրենադարձած ընտանիքներից: Իսկ Լեհաստանից Հայաստան էին գալիս իրենց հասցեատերերին չգտած Գեմբարսկու նամակները, որոնք մենք ագահորեն ու վախվորած ընթերցում էինք, ջոկելով վերապատմում, ձեռագիր ու մեքենագիր բազմացնում ու տարածում՝ ներշնչված խորին հավատով, որ մոտ է Հայոց հարցի արդար լուծման պահը: Մեծ ու ապահով Խորհրդային հայրենիքում ապրող արեւելահայերից շատերը այդ խիզախ օտարի գուժկան նամակներից էին տեղեկանում 1915-ի արհավիրքին, որ մի քանի տարի անց պիտի անվանվեր Հայոց մեծ եղեռն եւ 65-ի ապրիլի 24-ին ոտքի հաներ հայությանը՝ առաջին անգամ Հայոց հող ու կորուսյալ Հայրենիք պահանջելու:

Բոհդան Գեմբարսկու բազմաբնույթ գրական ժառանգության մեջ մոտ երեք հատոր են կազմում հայանպաստ գործերը, որոնք նա՝ իր խոսքով ասած, «Հայաստանի պատմությանը սիրահարված» լինելով, ստեղծել է ամբողջ կյանքի ընթացքում: «Նախահավերժի ծնունդը» վերնագիրը կրող պատմական-վերլուծական աշխատությունը այդ շարքում իր ուրույն տեղն ունի: Հեղինակի ուսումնասիրման վայրն է Հայկական Լեռնաշխարհը իր նախահայկական բնակչությամբ, ժամանակահատվածը՝ Եդեմից մինչեւ Միտաննի: Իսկ նյութի իր մեկնաբանության մասին Գեմբարսկին գրում է. «... Ես պնդում եմ եւ ջանում այդ թեզն ապացուցել, որ միաստվածություն ներածելու բոլոր չորս փորձերը (Յահվեի, Սեթի, Էլոհիմի եւ Աթոնի(Ատոնի) մարմնավորմամբ), որոնք տեղ գտան մ.թ.ա. երկրորդ հազարամյակում, միեւնույն «առաջին հասցեն» ունեցան՝ Ճորոխի, Արաքսի, Տիգրիսի ու Եփրատի ակունքներն ամփոփող նույն այն Լեռնաշխարհը կամ թե իր հարավային ամրացված հատվածը, այսինքն՝ Միտաննի խուրիական կայսրությունը»:

«Նախահավերժի ծնունդը» հիմնավոր մաս է կազմում այն մեծ գործի, որ իրականացնում էր Բոհդան Գեմբարսկին իր հայրենիքում, արժեւորելով հայերիս դերը քաղաքակիրթ աշխարհի պատմության մեջ, ընդգծելով դրա կարեւորությունն ու անկրկնելիությունը:

Ստորեւ ներկայացնում եմ աշխատությունից մի հատված՝ իմ թարգմանությամբ լեհերենից:

ՍՄԲԱՏ ՏԵՐ-ՂԱԶԱՐՅԱՆ

ԲՈՀԴԱՆ ԳԵՄԲԱՐՍԿԻ

ՆԱԽԱՀԱՎԵՐԺԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

Հատված «Նախահավերժի ծնունդը» (Եդեմից մինչեւ Միտաննի) գրքից

Ներածական

Տասնիններորդ դարի պատմագրությունը երջանկության մեջ դրեց «Դասական արեւելք» հասկացությունը: Դա հստակ եզրագիծ ունեցող մի տարածք էր, որն ընդգրկում էր Արեւմտյան Լեւանտի երկրները (այսինքն՝ Սիրիան եւ Պաղեստինը), ինչպես նաեւ Միջագետքն ու Նեղոսի հովիտը: Մերձավոր արեւելքի ամբողջ մնացած մասը, մինչեւ մեդիացիների ու պարսիկների հայտնվելն ասպարեզում, սովորական (ոչ պատմաբան) մտավորականի համար անորոշ պատկեր ուներ, որի հենքի վրա ստեղ-ստեղ հայտնվում ու անհետանում էին «ոչ դասական արեւելքի» այս կամ այն գրեթե ֆանտոմային ժողովուրդները: Մերթ անհանգիստ սկյութներն էին դրանք, մեկ այլ դեպքում՝ փռյուգիացիք, որոնց մասին հիշատակվում էր Միդասի եւ Գորդյան հանգույցի առիթներով: Հետո հավաքածուն լրացրին լիդիացիք: Վերջիններս հիշողության մեջ զուգորդվում էին նույնիսկ միլիոնատեր Կրեսոսի հետ եւ ցնոր մտորումներ հարուցում հարստության ունայն լինելու վերաբերյալ: Միայն երկրորդ աշխարհամարտից հետո ընթերցողները հայտնաբերեցին ֆինն արձակագիր Միկա Վալտարին, իսկ սա իր հերթին «հայտնագործեց» նրանց համար խեթերին:

... Անձն դժվարում իմ հասակակիցների իմացությունը Հին արեւելքի մասին ձեւավորվում էր համաձայն այն ժամանակվա ցարական ռուսական գիմնազիայի 4-րդ դասարանի պատմագրքի ծրագրի: Հետո անցան ու հանգան մի քանի սերունդ, աշխարհն էլ մի քանի անգամ շուռ եկավ գլխիվայր, սակայն դպրության փոքրիկ աշխարհում այդ առումով ոչինչ չփոխվեց նույնիսկ երկրորդ աշխարհամարտից հետո: Ոչ խեթերը, ոչ ուրարտացիք (էլ չեմ խոսում խուրիների մասին), դեռեւս մուտք չեն գործել միջին դպրոցի դասագրքերը, մինչդեռ դասական արեւելքը հարստանում էր նորանոր երկրներով, որոնք մինչեւ վերջերս բնակեցված էին բացառապես արաբներով: Առաջին հայացքից կարող էր թվալ, թե սրանք են մինչեւ մ.թ.ա. 4-րդ դար ամբողջ Մերձավոր Արեւելքի ժառանգության հետնորդները, թեպետ իրականում նրանք այդ ժառանգության սոսկ մեկ մասի կրողն են: Ճիշտ է, այդ մասը բավականաչափ մեծ է, քանզի կազմված է եգիպտական, բաբելոնական, ասորական, փյունիկյան պետականությունների ավանդույթներից եւ նույնիսկ հրեական, եթե հաշվի առնենք, որ Իսրայելի տասը սերունդ անհետացող ներծծվել է տեղի եթնոսի մեջ: Արաբները նույն իրավացիությամբ կարող են խոսակցվել նաեւ շումերների ավանդույթի առկայությունը (թեպետ վերջիններս սեմիտներ չեն եղել), ինչպես նաեւ բավականին ուշ շրջանի կարթագենյան ավանդույթի, չնայած Կարթագենը գտնվում էր դասական արեւելքի սահմաններից դուրս (ավելի ստույգ՝ ընդհանրապես արեւմուտքում):

... Ես դեռ չունեմ դպրոցական դասագրքերի

հեղինակների հանդեպ, որոնք այս աստվածքում այդքան երկար կառչած մնացին անցյալ հազարամյակում սահմանված մի կաղապարից, որ գալիս էր շատ ավելի վաղ ժամանակներից, երբ Ասիայի այդ անկյունի վերաբերյալ տեղեկության միակ աղբյուրը Աստվածաշունչն էր եւ հույն հեղինակների աշխատությունները: Բայց եւ այնպես ես կուզեի, որ լիցեյական դասագրքերում լռության չմատնվեր այն փաստը, որ Մերձավոր Արեւելքի դասական մշակութաստեղծ շրջաններից զատ, որք էին Եգիպտոսը, Միջագետքը եւ Իրանը, գոյություն ունի նկատառելիս չորրորդ շրջանը (խեթեր) եւ հինգերորդը (խուրիներ), որոնց դերը մարդկության պատմության մեջ պակաս չէր եւ գուցե ավելի մեծ, քան եգիպտացիներինը, սեմիտներինը եւ պարսիկներինը:

Որչափ որ արաբ ժողովուրդը օրինական իրավահաջորդը եղավ Եգիպտոսի եւ Միջագետքի պատմության, իսկ պարսիկ ժողովուրդը՝ իրանական վաղ անցյալի, նույնչափ էլ խուրիների եւ ուրարտացիների աշխարհը անմիջականորեն (իսկ խեթերի աշխարհը մեծամասամբ) իր վերջնական ամբողջությունը գտավ հայ ժողովրդի մեջ: Քանզի արաբները, պարսիկները եւ հայերը կազմում են՝ նախապատմությունից սկիզբ առնող եւ մինչեւ մեր ժամանակները ձգվող երեք զուգահեռ շրջանների վերջնական օղակները:

Սույն աշխատությունը մի փորձ կլինի գտնելու այդ շրջաններից երրորդի առավել վաղ՝ խուրիական օղակները, որոնք թեեւ, մի այլ տեսանկյունից դիտելով, մասնագետների կողմից բարեխղճորեն հետազոտված են, բայց եւ այնպես լայն ասպարեզ են թողնում հետագա հայտնագործությունների համար, իսկ ընթերցողի աչքում դեռեւս սպիտակ էջեր են, չնայած առանց դրանց իմացության հնարավոր չէ ամբողջապես ընկալել պատմության այդ շրջանի խճճված անցուդարձը, ինչպես եւ այն խճճված ուղիները, որոնցով արդեն մ.թ.ա. 2-րդ հազարամյակում մարդու գիտակցության սկսեց ներթափանցել այն ժամանակների համար հեղափոխական մի ըմբռնում՝ միաստվածություն:

Այս գրքում նկարագրված վերջին իրադարձություններից մինչեւ մեր օրերն անցել է երեսունհինգ դար: Սակայն եթե այն ժամանակվա փյունիկեցին կամ ասորեստանցին, ինչ-որ հրաշքով չլքելով իր հողը, մեր օրերը թափանցեր, նա, թեպետեւ դժվարությամբ, բայց կհասկանար շրջապատի խոսքը, ու շրջապատն էլ ինչ-որ կերպ նրան կընկալեր, քանզի երկրի ու լեզվական հաջորդականությունն այստեղ զանազան պատճառներով պահպանվել է՝ նախ եւ առաջ, ամբողջ այդ տարածքը լեզվակից արաբների կողմից գրավված լինելու առումով: Չգիտեմ, ինչ կզգար նման իրավիճակում իրանական դարաշրջանի բնակիչը: Քանի որ այստեղ մեծ փոփոխություններ են կատարվել, իսկ պարսիկները նոր էին սկսում մուտք գործել (կամ թե դեռեւս ոտք չէին դրել) իրենց նոր հայրենիք: Ուստի չեմ բացառում՝ հնարավոր է այստեղի հնագույն բնակիչը չհասկանար այսօրվա խոսքը: Բայց իրանական արիացիների արշավանքը թերեւս չփոխեց տեղացի բնակչության առնվազն մարդաբանական տիպը: Քանզի արշավողները սովորույթ ունեին իրենց հարեմներն անել տեղացի աղջիկներին եւ հետզհետե, երբ նվաճող բնակչությունը հասցրեց լիովին նմանվել աբորիգեններին, խառն ամուսնությունները ավելի համատարածի դարձան: Ի դեպ, բոլոր մեծ տերությունների ժամանակ, սկսած մ.թ.ա. երկրորդ հազարամյակից մինչեւ անցյալի միջնադար, բնիկ ազգաբնակչությունը, որպես կանոն, գերազանցում էր եկվորներին քանակով, եւ հենց բնիկներն էին, նախ եւ առաջ, փոխանցում հետագա խառնածին սերունդներին իրենց սեփական մարդաբանական գծերը: Ուստի երկրի հաջորդականությունն այստեղ նույնպես պահպանվել է:

Այլ կերպ դասավորվեց խուրի-ուրարտական բնակչության ճակատագիրը, որը մ.թ.ա. 1-ին հազարամյակի կեսին վերջնականորեն վերակազմավորվեց հայերի:

Թերեւս չկա աշխարհում մի երկիր, ուր չճանաչեին այդ ժողովրդին: Մի ամբողջ հազարամյակի ընթացքում, ավելի ստույգ՝ 1045 թվականից, երբ Մեծ Հայքը երկրորդ անգամ կորցրեց անկախությունը, այստեղ սկիզբ առավ ու հաստատեց արտագաղթը (որ մեծ թափ ստացավ 1915 թ. ահավոր կոտորածից հետո), օտար ժողովուրդներին մատակարարելով հմուտ հողագործների, հանճարեղ արհեստավորների, մշակույթի ականավոր ներկայացուցիչների մեծաքանակ խմբեր:

Հայոց հողի մի փոքրիկ հատվածում միայն, որ կազմում է նախկին տարածքի 10 տոկոսը, այսինքն՝ խորհրդային Հայաստանում, այսօր հայերի մի ստվար զանգված է ապրում, մի բան, որ փրկեց այդ ժողովրդին խսպառ ոչնչացումից, ինչը կլիներ ամենամեծ ոճիրը մարդկության հանդեպ, որպիսին ընդհանրապես կարելի է պատկերացնել:

▼▼▼

...Այս աշխատության մեջ մեզ նախ եւ առաջ պետք է հետաքրքրի բուն Հայաստանը (այսպես անվանված՝ Մեծ Հայքը), որ գտնվում է հիմնականում Թուրքիայում եւ ներկա տեքստում անվանվում է պարզապես՝ Լեռնաշխարհ: Եվ հենց դա է այն Մեծ Անանունը՝ երկիրն անճանաչելի ու խորհրդավոր, ճողարկված-չափված ու լռության մատնվածի շղարշով ու մինչ օրս փակ՝ աշխարհի առաջ: Որովհետեւ այստեղով «չի անցնում եւ ոչ մեկի ճամփան»:

... Հայկական Լեռնաշխարհը ներկայացվելիք դրամայի բուն գործողության վայրը չէ: Դրա վեց արար-մասերից միայն երկրորդի դեպքերն են գրեթե ամբողջապես կատարվում Լեռնաշխարհի տարածքում: Սակայն այդ միգամած, խորհրդավոր ու վեհ լեռնազանգվածը միշտ ներկա է այստեղ ու տիրում է իր սահմաններից դուրս ընթացող քաղաքական գործողությանը: Պետություն չէ դեռեւս, լոկ ստեղծվում է այն: Ոչինչ չգիտենք նրա ժողովրդի, մշակույթի մասին, բայց եւ ժողովուրդն այդ ձեւավորում է Մերձավոր արեւելքի այլ երկրների մշակույթը, իսկ անուղղակիորեն՝ նաեւ ողջ աշխարհինը այնպիսի

Շարունակությունը՝ էջ 8

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԴԱԴԱՅԱՆ

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՅԱՆ ԱՐԴԻ ԲԻԶՆԵՍԻ ՆՇԱՆԱՎՈՐ ՀԱՅԵՐԸ

Կապիտալիզմի շնաձուկ Ռադոն

Հոկտեմբերյանցի Ռադոն 11 տարեկան էր, երբ հայրն անհանգստացավ. մնացին տասը, մայրը, հաշմանդամ ավագ եղբայրը, ինքը ու երեք կրտսեր քույրերը: Բազմանդամ ընտանիքը պահել էր պետք, եւ այս հոգսն ստանձնեց Ռադոն: Մի հեծանիվ ուներ, որին քույրը չէր հասնում, ոտքը շղթայակապից ներս էր մտցնում, տասը գրկում էր իր կապած ավելները, մի կերպ տեղավորվում հեծելի նստատեղին, ու տղան որքան ուժ ուներ պտտում էր ոտնակները. շուկայում պիտի ավելները ծախեին, որպեսզի ընտանիքը հացի փող ունենար: Շուրջ 30 տարի անց Ռադոն կասեր. «Բիզնեսը հեծանիվի նման մի բան է, հենց որ ոտնակները պտտում ես՝ գնում ես, դադարես պտտել՝ վայր կընկնես»: 8-րդ դասարանում օրական 2000 կոտլետ էր պատրաստում ու բաժանում դպրոցներին, ինչի համար ստացավ «Կոտլետ» մականունը:

Առհասարակ նա ամբողջ կյանքում ձգտամեծ ինչ-որ մի բան վաճառել է՝ ճաշարանում «բամբակ», տնտեսական ապրանքներ, ձմեռուկ, այն ամենն, ինչ կարող էր փող բերել, եւ պատահական չէ, որ արդեն պատանեկան հասակում «կապիտալիստական աշխատանքի հարվածային» էր:

Զորակոչվեց խորհրդային բանակ, ծառայում էր Կրասնոյարսկում, բայց այստեղ էլ հանգիստ չմնաց՝ զինվորներից կազմում էր շինջոկատներ եւ ծածուկ մասնավոր ամառանոցներ կառուցում: Ծառայությունն ավարտելուց հետո սկսեց զբաղվել գրասեղանաքությամբ ու եղավ անծայրածիր ԽՍՀՄ-ի բազում խաղաղերում:

Բայց այն ամենն, ինչով զբաղվում էր «կապիտալիստական աշխատանքի հարվածայինը», կոչվում էր սպեկուլյացիա ու հետապնդվում օրենքով, այդ իսկ պատճառով Ռադոն որոշեց փախչել արտասահման: Այդ նպատակով հայտնվեց Օդեսայում, որտեղից տեղավորվեց որեւէ նավի անձնակազմում եւ առաջին իսկ պատեհ պահարգայում մնա օտար ափերում: Բայց սկսվեց գորբաչովյան «պերեստրոյկան», եւ Ռադոն վճռեց սպասել ու տեսնել, թե ինչ է լինելու: Շուտով արձակվեց կոոպերացիայի՝ մասնավոր տնտեսավարման ու մասնավոր սեփականատիրության մասին օրենքը, եւ Ռադոն անցավ գործի. Օդեսայում սկսեց արտադրել խաղալիքներ, սանհիգիենիկ տեխնիկա, առաջ վաճառեց էլեկտրոնային ապրանքներ, սիգարետներ, շամպայն, շաքար, ալյուր, մի խոսքով՝ այն ամենն, ինչ պահանջարկ ուներ: Սակայն դա ոչ թե ստեղծարար աշխատանք էր, այլ ջրի երեսին մնալու միջոց: Եվ միակ բանը, որ Ռադոն ձեռք բերեց, դա շուկայի փայլուն իմացությունն էր եւ անգնահատելի փորձառությունը, այն, ինչը ոչ թե համալսարաններն են սովորեցնում, այլ՝ կյանքը:

Այժմ անցնենք այն բանին, ինչն այս մարդուն դարձրել է բացառիկ, եզակի, իսկ նրա գործունեությունը՝ աներեւակայելիության սահմանակից:

Միանգամայն պատահաբար մեր աչքին ընկավ «Նորողների ակումբ» ռուսկոյան կայքէջը, որտեղ 2006-ի ապրիլի 19-ին (կինոդերինքն ուշադրություն դարձնել այս տարեթվին) «Rado-S-Group» ընկերության նախագահ **Ռադիկ Ռազմիկի Սահակյանը** «Անհրաժեշտ է մենեջերային կապիտալ» վերնագրով մի հայտարարություն էր զետեղել: Իմաստն այն էր, որ նա իրավաբանական ու ֆիզիկական անձանցից 1000-ից 100 հազար դոլար ներդրում էր խնդրում 1-6 ամիս ժամկետով՝ խոստանալով ամսական 10% հավելավճար: Այդ տոկոսադրույքը բանկայինից այնքան բարձր էր (ավելի քան 10 անգամ), որ սկսվեց ֆինանսական ներդրումների հեղեղ: Բայց Ռադոն ինչպե՞ս պետք է արտահոսքեր կապիտալի վերադարձը (ինչն, ի դեպ, հետագա երկու տարվա ընթացքում ոչ մի անգամ չխախտեց): Դրա համար նա ուներ մի հանճարեղ շուկայի իմացություն եւ ընկերության աշխատակիցների պրոֆեսիոնալիզմ. ներդրումային նոր տեխնոլոգիաներ ու կապեր, ձեռնարկատիրական ոգի եւ ամեն ինչում առաջինը լինելու բուռն, հարձակողական ցանկություն: Այլ կերպ ասած, Ռադոն գիտեր՝ որ ոլորտներում փող ներդնի, որպեսզի շահույթ ստանային թե՛ ներդնողը, թե՛ ինքը, գումարած ֆանտաստիկ աշխատասիրությունը:

Արդյունքը: Մեկուկես տարվա ընթացքում՝ 2006-ի ապրիլից, երբ մենեջերային կապիտալ էր փնտրում, մինչեւ 2007-ի վերջ, Ռադոն ունեցավ շուրջ 15.000 ներդրող, որոնց ֆինանսների շնորհիվ գործունեություն ծավալեց աշխարհի 20 երկրներում (այդ թվում՝ Հայաստանում), ուր հիմնեց բիզնեսի 39 ճյուղ: Դիցուք, «Rado-S-Group» հոլդինգը զբաղվում է ալմաստի վերամշակմամբ՝ հում է ձեռք բերում Կոնգոյից ու Գվինեայից եւ մշակում է ոսկերչական արտադրություն սկսել Եվրոպայում: Զբաղվում է նավթավերամշակմամբ ու նավթամթերքների վաճառքով: Պերմի մարզից խտացրած գազ է իրացնում Կրասնոդարի երկրամասում եւ շուտով գազալցման կայանների ցանց կստեղծի Ռուսաստանով մեկ: Գնում է անտառափայտ, վերամշակում եւ արտադրում բարձրակարգ կահույք: Ազովի ծովում անեցնում է թառափաձուկ: Զբաղվում է շոու-բիզնեսով եւ այլն, եւ այլն: Զուր չէ, որ Ռադոն ասում է. «Չկա այնպիսի բնագավառ, որտեղ ես չլինեմ»:

2007-ի հոկտեմբերին մոսկովյան «Элита общества» հեղինակավոր ամսագիրը Ռադիկ Սահակյանի մեծադիր լուսանկարը զետեղեց շապիկին ու նրա մասին ծավալուն հոդված հրապարակեց: Նույն թվականի դեկտեմբերին «Forbes» հանդեսի ռուսական հրատարակությունը տպագրեց մի հոդված, որը վերնագրել էր. «Rado-S-Group. նոր առաջատարի ծնունդը»:

2008 թ. փետրվարի 20-ին Կրեմլի Մեծ պալատի Պետրովսկի դահլիճում կայացավ «Տարվա մարդ-2007» միջազգային մրցանակի հանձնման հանդիսավոր արարողությունը: «Գրան-պրի» մրցանակի արժանացան ՌԴ վարչապետ Վ. Զուբկովը, արտգործնախարար Ս. Լավրովը, «Նեֆտեգազ հոլդինգի» տնօրենների խորհրդի նախագահ Ա. Գլուզը, երգիչներ Ի. Կոբզոնը եւ Դ. Բիլանը, Ռուսաստանում «Ռենեսանս կապիտալ» ներդրումային խմբի գլխավոր տնօրեն Ռուբեն Արեւի Աղամբեկյանցը եւ այլք: «Բիզնեսում հաջող ռազմավարության համար» անվանակարգում հատուկ մրցանակով պարգեւատրվեց Ռադիկ Ռազմիկի Սահակյանը:

...48-ամյա Ռադոյի հոլդինգը՝ իր 200 աշխատակիցներով, գտնվում է Մոսկվայի Միջազգային առեւտրի կենտրոնի 14-րդ հարկում: Նրա աշխատասենյակին կա շնաձկան արծաթե մի մանրանկար, իսկ ակվարիումում լողում է իսկականը, կենդանին: Ռադոն ասում է. «Իր գոյության բազմադարյա պատմության ընթացքում շնաձուկը ոչ մի անգամ չի դավաճանել սկզբունքներին: Նա խելացի է, նրբազգեաց եւ ագահ զոհի հանդեպ՝ առանց խորամանկությունների ու այլեւայլության առձակվաս հարձակվում է: Ես հիանում եմ այս կենդանիով եւ ձգտում նմանվել նրան, բնականաբար՝ ոչ արյունարբության իմաստով: Ես ուզում եմ դառնալ բիզնեսի իսկական շնաձուկ եւ կդառնամ»:

Ուզում է եւ կդառնա, անկասկած: ■

Զովացուցիչ ըմպելիքից՝ արտադրական կայսրություն

1993-ի ցուրտ ու խավարին, ի թիվս շատերի, Հայաստանից Ռուսաստան արտագաղթեց նաեւ **Տիգրան Յաշայի Ներսիսյանը**: Զրադրունի փնտրումներում ծանոթներից մեկից լսեց, որ մերձմոսկովյան Լոժայնկ խամեկից լսեց, որ մերձմոսկովյան Մոժայսկ քաղաքի կոլտնտեսությունում աշխատանքի տեղ դարձի կոլտնտեսությունում աշխատանքի տեղ կա: Գնաց: Կոլտնտեսության երբեմնի փառքից մնացել էր միայն «Բորոդինո» հոչակավոր ճակատամարտի դաշտը, այնինչ տնտեսությունը վերածվել էր կատարյալ ավերակի: Իսկ նրա նախկին նշանավոր նախագահը, ԽՍՀՄ առաջին ու վերջին համագումարի ժողովրդական մասնավոր Վիկտոր Լապինը տնտեսությունը մահացնելու հուսահատ ճիգեր էր գործադրում: Տ. Ներսիսյանը ներկայացավ Վ. Լապինին. ծնվել էր 1966-ին, Երեւանում, 1989 թ. ավարտել էր Լենինի անվան ռուսաստանյան պետական ինստիտուտը, վերադարձել էր ծննդավայր ու չորս տարի Շահումյանի շրջանի սպառողական կոոպերացիայում աշխատել որպես տնտեսագետ, ավագ վերահսկիչ: Վ. Լապինին այդպիսի մարդ պետք էր, եւ նա Տ. Ներսիսյանին նշանակեց օժանդակ արտադրամասի պետ:

Հենց այստեղ էր, որ ծլարձակեց հայի ձեռներեցության, աշխարհայացքի դարավոր գենը: Կոլտնտեսությունն ուներ հին ու մաշված սարքավորումներով մի պստիկ գործարան, եւ Տ. Ներսիսյանը Վ. Լապինին առաջարկեց այնտեղ տեղադրել զովացուցիչ ըմպելիքների արտադրական հոսքագիծ:

«Նոր հոսքագիծն արժեր մոտ 50.000 դոլար, ինչն այն ժամանակ մեծ համար առասպելական գումար էր: Որոշեցինք ամեն ինչ ինքներս անել: Գորբաչովյան ժամանակներում սարքավորումները ձեռնարկություններից աջ ու ձախ կրում էին, եւ մենք բառացիորեն բակերից ու զարաժներից կարողացանք հավաքել անհրաժեշտ մասեր: 1994-ի հուլիսին գործարանը թողարկեց պլաստիկե շշերով լիմոնադի առաջին խմբաքանակը»:

Ժամանակի պահանջներին համապատասխան՝ կոլտնտեսությունը վերածվեց «Բորոդինո» ՓԲԸ-ի, որից հետո սկսվեց այն, ինչը հանգեցնելու էր վիթխարի մի կայսրության ստեղծման, ինչպես նաեւ երկու՝ հայ եւ ռուս մարդկանց երկարամյա, արգասիքն բարեկամությանը:

Զովացուցիչ ջրերի արտադրությունը խիստ շահութաբեր էր (դրանք Ռուսաստան էին ներկրվում հիմնականում արտասահմանից), սակայն եկամուտը ներդրվում էր նոր սարքավորումներ եւ սննդամթերքի ձեռնարկություններ ձեռք բերելու գործում: 1995-ի մայիսին ընկերությունը վերցրեց առաջին բանկային վարկը՝ 500 հազ. դոլար, եւ կես տարի անց կարողացավ այն մարել: Նույն թվականին պայմանագիր կնքվեց «Պեպսիկո» ընկերության հետ եւ մինչ 1998-ին նրա արտադրանքն էր թողարկում, հենց որ անհրկացիներն իրենց սեփական ձեռնարկությունը չկառուցեցին Մոսկվայի մերձակայքում: 1998-ին «Բորոդինո» ոչ միայն առանց ցավի հաղթահարեց համառուսաստանյան տնտեսական ճգնաժամը, այլեւ Մոսկվայում ձեռք բերեց «Մոնաշ-ոգելից խմիչքների գործարանը», որտեղ ժամանակին հորինել էին ամբողջ ԽՍՀՄ-ում հանրահայտ «Բայկալ» ըմպելիքը:

«Բորոդինոն» աստիճանաբար, հաստատուն քայլերով տեղ էր գրավում շուկայում, եւ Տ. Ներսիսյանը ձեռնամուխ եղավ իր վաղեմի երազանքի, հայկական երազի իրականացմանը: Եթե դու, ասենք, մշակիր եւ մեծածախ փակագծով լիմոնադ արտադրել, առաջ մեծ ինչ է պետք՝ հում, ջուր, շաքար, մեքենա, պիտակ, նոր տեխնոլոգիաներ: Տ. Ներսիսյանը մտադրվեց ամեն ինչ ինքն արտադրել, ունենալ սեփականը, դա հնարավորություն էր տալու զերծ մնալ այլ մատակարարներից ու գածր ինքնարժեքի, բայց բարձր որակի շնորհիվ մրցունակ լինել շուկայում: Եվ այս աներեւակայելի դժվար, անհրաժեշտ թվացող ձեռնարկում նա, ի վերջո, հաջողեց: Այսօր «Բորոդինոն» շուրջ 60 ընկերություններից եւ արդյունաբերական ձեռնարկություններից բաղկացած մի հոլդինգ է, ուր աշխատում է ավելի քան 15 հազար մարդ: Իսկ հզոր արտադրական եւ գիտատեխնոլոգիական հենքը հնարավորություն է տալիս 95%-ով արտադրական գործընթացը կազմակերպել սեփական հումքային ու մասնավոր ներուժով: Գործունեության շրջանակն ընդգրկում է չորս ճյուղ՝ պարենային (զանազան ըմպելիքներ, պաղպաղակ, պահածո, կաթնամթերք, խանութների ցանց), մեքենաշինական եւ շինարարական ու ծառայությունների (տրանսպորտային ձեռնարկություն, գովազդային ընկերություն, գրասենյակային, հյուրանոցներ): Ընդ որում, Հայաստանում Տ. Ներսիսյանին են պատկանում «Հայկական պահածոների գործարան» ՍՊԸ-ն եւ սարքավորումների ծրագրային ապահովմամբ զբաղվող մի ընկերություն: «Ֆորբսի» տվյալներով, Ռուսաստանի 200 լավագույն մասնավոր ընկերությունների ցանկում «Բորոդինոն» 2007-ին զբաղեցրեց 92-րդ տեղը:

Իսկ ըստ «Ֆինանս» շաբաթաթերթի վարկանիշային աղյուսակի, 2007-ին «Բորոդինո» ընկերությունների խմբի սեփականատեր, արտասահմանում Ռուսաստանի ամենախոշոր շինարարական կազմակերպության՝ «Զառուբեժստրոյի» տնօրենների խորհրդի նախագահ, «Պետրոֆ-բանկի» բաժնետեր, տնտեսագիտության թեկնածու Տիգրան Ներսիսյանն ունի 800 միլիոն դոլարի անձնական ունեցվածք: Եւ ու մեծ Նույնպիսի ցուցանիշ ունի 20 տարով ավագ նրա լավագույն բարեկամ Վիկտոր Լապինը... ■

ԱՐԵԳ ՆԱՓՈՒՃԵԱՆ

Աններդաշնակութիւններ Հայաստանի եւ սփիւռքի միջեւ

Անցեալ տարի թուղթին յանձնեցի մտորումներ, ուր առարկեցի, թէ հայերս մեր բոլոր ճիգերը կեդրոնացուցած ենք Ցեղասպանութեան միջազգային ճանաչման ուղղութեամբ եւ զայն անհրաժեշտ դարձուցած սակարկութեան առարկայ: Փոխարէնը` մեր հայրենիքի ապագայի մասին մտածելով, մենք հայերս հարկ է, որ անոր գոյատեւման եւ զարգացման մասին խորհինք: Մեզմէ քանիներ (?) դրական մեկնաբանութիւններ: Հետեւաբար հաջակերտուած անգամ մը եւս թուղթին միջի յանձնեմ նոր մտորումներ, ասոնց մէջ մը մէջբերումներ ընելով անցեալ տարուան մտորումներէս, հանի որ, դժբախտաբար, կացութիւնը մեծ մասամբ կը մնայ անփոփոխ:

Պահ մը վերադառնալով անցեալ տարուան մտորումներուն, ի յայտ կու գայ հետեւեալ կացութիւնը.

Ա. Հայկական Ցեղասպանութիւնը ուսանելական իրողութիւն է անկախաբար Թուրքիոյ կամ այլոց ճանաչումէն կամ ուրացումէն,

Բ. Հայաստանի հողերուն մեծամասնութիւնը` Արեւմտահայաստանը կը մնայ գրաւեալ,

Գ. Հայաստանի ներկայ սահմանները դժուար թէ ապահովեն իր գոյութիւնը:

Տարի մըն ալ անցաւ եւ վերեւի կացութիւնը կը մնայ նոյնը: Հայրենիք եւ Սփիւռք կը պայքարին գոյատեւելու համար` սակայն, դժբախտաբար, ամէն մէկը իր տարբեր ճամբան բռնած: Պաշտօնական յայտարարութիւններու համաձայն, բնաւ տարակարծութիւն գոյութիւն չունի երկու կողմերուն միջեւ, սակայն երբ պահ մը կանգ առնենք եւ փորձենք մօտէն քննել կացութիւնը, շատ շուտով ի յայտ կու գայ, թէ ամէն մէկը գլուխը առած կը քալէ իրենովը (?):

Միւս կողմէ Թուրքիան պատեհը չի փախցներ եւ շարունակէ Հայաստանը շրջափակելու եւ սերկացնելու իր բոլոր ջանքերը ի գործ դնել, առարկելով թէ երկու երկիրներուն միջեւ սահմանը փակ պիտի մնայ մինչեւ այն ատեն, երբ Ցեղասպանութեան հարցը եւ Արցախի հարցը լուծուին հայութեան կողմէ:

Առաւել, Թուրքիա-Վրաստան-Ատրպէյճան եռեակը համաձայնութիւն կնքեց Կարս-Ախալքալաք-Թբիլիսի-Բաքու երկաթուղային նախագիծին շուրջ: Ասիկա փաստօրէն կը նշանակէ Հայաստանի շրջափակման ամրապնդումը: Անցեալ տարեվերջին Թուրքիան նոյնպէս «բէնինական» պատճառաբանութիւններ առաջ բերելով, մի քանի օրուան համար փակեց իր հողատարածքին վրայէն օդային երթեւեկը հայկական ընկերութիւններու դիմաց:

Այստեղ պէտք է անդրադառնալ նաեւ անցեալ տարուան յաջողութիւններուն: Իրանի եւ Հայաստանի միջեւ գազատարի կառուցման աւարտը ռազմավարական իրագործում մը կարելի է համարել, հանգի ան Ռուսաստանէն զատ ուժանիւթի երկրորդ աղբիւր մը ստեղծեց Հայաստանի համար:

Այս մեծ ծրագիրը իրականացաւ հակառակ ԱՄՆ-ի եւ Ռուսաստանի բացասական դիրքորոշման: Անոնցմէ իւրաքանչիւրը, ելլելով իր սեփական շահերէն, դէմ էր այդ ձեռնարկին: Իրանը ԱՄՆ-ի համար հիմնական «անհանդուրժելի» երկիրներէն է եւ անոր տնտեսական ազդեցութեան ընդլայնումը անհանդուրժելի է: Մինչ Ռուսաստանը, ըլլալով Հայաստանի միակ գազամատակարարը, կը փափաքէր Հայաստանի միակողմանի կախումութիւնը մնար անփոփոխ: Սակայն ի վերջոյ, Հայաստանի իշխանութիւնները յաջողեցան յաղթահարել երկու գերտէրութիւններուն դիրքորոշումը եւ անոնցմէ «տոկել» գազատարը կառուցելու համաձայնութիւնը:

Մինչ այդ, Արեւմուտքի լռութիւնը Իրանի հանդէպ կը շարունակուի...

Եկէք այժմ անդրադառնանք վերջին տարիներէն մի քանի օրինակներու, ուր հայրենիքին եւ սփիւռքին դիրքերը ոչ միայն չեն համընկնիր, այլ ծայրայեղօրէն իրարու կը հակասեն:

Ինչպէս ամէն տարի, այս անգամ եւս ամերիկահայերը ի զուր դիմեցին ամերիկեան Քոնկրէսին, որպէսզի պաշտօնապէս ճանչնայ Հայկական ցեղասպանութիւնը: Արդիւնքը` դարձեալ ոչինչ: Միայն կարելի եղաւ Քոնկրէսին արտաքին յարաբերութիւններու յանձնաժողովի քուէարկութեան ընդունումը: Սոփեակ տունը յարմար չտեսաւ առայժմ այս հարցը մէջտեղ բերել եւ վտանգել վտանգել պաշտօնական թուականի մը «Ցեղասպանութիւն» որակումին, որ տեղի ունեցած էր անցեալ դարու սկիզբը: Հակառակ ատոր, Թուրքիա պաշտօնապէս բողոքեց եւ մինչեւ իսկ երկրին վարչապետը անձնապէս մեկնեցաւ Մ. Նահանգներ կասեցնելու այս «խիստ վտանգաւոր» քայլը: Քոնկրէսին ներկայացուած նիստին ներկայ էր եւ Տէրունական աղօթքով բացումը կատարեց Վեհափառ Հայրապետը, որ ինքնին իրայատուկ դէպք մըն էր: Սակայն ամերիկահայ գաղութը որեւէ աջակցութիւն չգտաւ Հայաստանի կառավարութենէն: Հայաստան անդադար կը յայտարարէ, թէ Հայկական ցեղասպանութեան ճանաչումը իր արտաքին քաղաքականութեան մաս կը կազմէ, սակայն յայտնի չէ թէ ասիկա ինչ կը նշանակէ: Երբ հարցը կու գայ տարբեր հայ համայնքներու աշխատանքներուն ի նպաստ Հայկական ցեղասպանութեան ճանաչման, ասիկա կը դառնայ սոյն երկիրներու ներքին հարց, որուն Հայաստան կարելի չէ, որ միջամտիչ ըլլայ:

Եւրոպայի հայկական համայնքները օրն ի բուն իրենց կոկորդը կը պատռեն, որ Թուրքիան Եւրոմիութեան ընտանիքին անդամ չդառնայ` մինչեւ որ Թուրքիա չընդունի Հայկական ցեղասպանութիւնը եւ չվերացնէ Հայաստանի շրջափակումը: Եւրոմիութեան խորհրդարանին շարքերը Եւրոպայի զանազան երկիրներէ ժամանած հայրենակիցներ արդարութեան կոչ կ'ուղղեն: Միւս կողմէ Հայաստանի իշխանութիւնները ամենայն անտարբերութեամբ կը յայտարարեն, թէ Հայաստան համամիտ է Թուրքիոյ Եւրոմիութեան անդամակցութեանը առանց որեւէ նախապայմանի: Արդիւնքը, Եւրոմիութեան կողմէ որոշուած Թուրքիոյ անդամակցութեան նախապայմաններուն մէջ տեղ չէ գտած ոչ մի կէտ, որ առնչութիւն ունենար հայութեան դէմ գործուած անիրաւութիւններուն:

Արեւմուտքին աչքը մտնելու եւ երկրին զբօսաշրջիկութեան զարկ տալու նպատակով, Թուրքիա Աղթամարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ «բացումը» կատարեց, անոր «շնորհելով» բոլորովին տարբեր իմաստ ներկայացնող թրքացուած Ախթամար անունը: Եկեղեցին նորոգուած էր, սակայն գմբէթին կը պակսէր իր անուան պատշաճ խաչը, քանի որ այլեւս վերածուած էր թանգարանի: Սփիւռքահայութիւնը հեռու մնաց «բացման» արարողութենէն` ինչպէս եւ Ս. Էջմիածինը (ի բացառեալ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքին` հանգնաւի պաշտօնէութիւն): Սակայն Հայաստանի կառավարութիւնը մեծ խանդավառութեամբ ներկայացուցիչներ ուղարկեց, որոնք մասնակից դարձան կիրառուող «բացման» հանդիսութեան մը, ուր հայկական քրիստոնէական ժառանգութեան վրայ կը ծածանէին Աթաթուրքի մեծ լուսանկարը եւ թրքական դրօշը` իր մահիկով: Այստեղ պէտք է յիշել, թէ շրջափակման պատճառով Հայաստանի պատուիրակութիւնը ստիպուած եղաւ Վրաստանի ճամբով երկու օրէն կտրել մի քանի ժամուան ճամբորդութիւնը...

Հայաստան կ'առարկէր, թէ այս առիթ մըն էր, որպէսզի երկու երկիրներուն միջեւ յարաբերութիւնները նորմալացման ճամբան բռնեն, որոնք դեռեւս դիւանագիտական կապեր չեն հաստատած: Բայց աւաղ, ոչինչ չտեսացուեց: Փոխարէնը, այժմ Թուրքիոյ կառավարութիւնը կը պատրաստուի Կարսի Սուրբ Առաքելոց եկեղեցին թանգարանի վերածելու` առանց պահ մը իսկ խորհրդակցելու Հայաստանի կառավարութեան կամ Ս. Էջմիածնի հետ:

Մի երեք տարի առաջ Հայաստան որոշեց 46 զինուորականներէ կազմուած հայկական գունդ մը Իրաք ուղարկել` միանալու ԱՄՆ-ի գլխաւորած բազմազգ ուժերու կոալիցիային: Ամբողջ սփիւռքը դէմ կեցաւ այս որոշումին եւ Իրաքի վտանգի տակ ինկած հայկական համայնքը պաղատեցաւ, որ Հայաստան իր որոշումը վերանայի: Հայաստան առարկեց, թէ այս քայլը կ'առնէ զուտ ազգային շահերէ մեկնելով: Անշուշտ անհասկանալի պիտի ըլլար այս առարկութեան դէմ դիրք բռնել: Սակայն կոալիցիային մօտ 20 երկիրներէն Հայաստան ունի իր խոստովանած դիրքը: Ան միակն է, որ ազգայիններ ունի պատերազմէն տառապող այդ երկրին մէջ` թիւով 15-էն 20 հազար: Հայաստան, կոալիցիային անդամ ըլլալով, արդեօ՞ք որեւէ քայլեր առնենք այդ արհեստական հին համայնքին ապահովութեան ուղղութեամբ: Հայաստան միշտ պատշաճօրէն բարեկեցիկ հայ համայնքներու անդամներուն կը յիշեցնէ իրենց ազգային պարտականութիւնը հանդէպ իրենց հայրենիքին եւ աջ ու ձախ հաղափացիութիւն կը բաժնէ նուիրատուներու: Սակայն երբ հարցը կու գայ ճգնաժամի մէջ ապրող համայնքներու, անոնք յանկարծ կը դառնան օտարերկրացիներ, որոնք Հայաստանի իրաւասութենէն դուրս կ'իյնան:

Նոյնն է պարագան նաեւ Վրաստանի Ջաւախքի, կամ վրացական պաշտօնական անուանումով Սամցխէ-Ջաւախեթիի մէջ հայրենակիցներու նկատմամբ մայր հայրենիքի վերաբերումին: Ջաւախահայութիւնը ամէն կերպ օգնութիւն կը պահանջէ Հայաստանի իշխանութիւններէն, երբ իր ապահովութիւնը եւ գոյութիւնը լուրջ վտանգի տակ է Վրաստանի տարած հակահայ քաղաքականութեան պատճառով: Սակայն ըստ Հայաստանի, անոնք իրաւական գետնի վրայ օտարերկրացիներ են եւ միայն Վրաստանի իշխանութիւններուն վստահելով կարելի է կացութիւնը բարելաւել:

Սակայն երբ հարցը կու գայ արցախահայութեան, Հայաստանի կառավարութիւնը ծեծուծ(ուն)ոտով մխրճուած է այս հարցին մէջ եւ արցախահայութեան անունով Ատրպէյճանի հետ սղագիչ բանակցութիւններու կը մասնակցի: Այս հարցը, որ հիմնականին մէջ արցախահայութեան ինքնորոշման ընդդէմ Ատրպէյճանի տարածքային ամբողջականութեան հարց մըն է, Թուրքիա եւ Ատրպէյճան զայն հմտօրէն դարձուցած են Հայաստանի ուժերուն կողմէ «Ատրպէյճանի գրաւեալ հողատարածներու ազատագրման հարց»:

Այսօր եթէ Ղարաբաղի խնդրակը Հայաստանի իշխանութեան գլուխը անցած է եւ ակնհայտօրէն պահապան կը կանգնի արցախահայութեան, բնական է, թէ Հայաստանի դրացի երկիրներու սահմանամերձ միւս հայկական համայնքները եւս նմանօրինակ վերաբերմունք ակնկալեն Հայաստանի կառավարութենէն իբրեւ հայ ժողովուրդի օրինաւոր ներկայացուցիչը:

Հայաստանի արտաքին քաղաքականութեան անհետեւողականութիւնը եւ Սփիւռքի ընդհանուր մօտեցումին հետ բախումը այսքանով չի վերջանար:

Անցեալ դարու սկիզբը, Սեւրի դաշնագրով յաղթական դաշնակից տէրութիւնները յանձնարարեցին Միացեալ Նահանգներու նախագահ Ուտրօու Ուիլսընին, իբրեւ միջնորդ դատաւոր, Հայաստանի արեւմտեան սահմաններու (Թուրքիոյ հետ) ճշդումը: Ուիլսըն, որպէս միջազգային յանձնարարութեան գործադիրը, գծեց սահմանները, որոնցմով Հայաստանին կը շնորհուէր Արեւմտահայաստանի հողերուն կարեւոր մէկ մասը, նաեւ ելք տալով դէպի Սեւ ծով: Այս վճիռը, որպէս նշանակուած դատաւորի վճիռ, պարտադիր էր բոլոր դերակատութիւններուն համար: Սակայն քեմալականները, հմտօրէն օգտագործելով միջազգային նոր պայմանները, յաջողեցան մոռացութեան տալ այդ որոշումին իրագործումին:

Յատկանշական է, թէ պատկառելի «Թայմզ» աշխարհի աւելի 1920-էն 1922 հրատարակութիւններուն մէջ, Սեւրի դաշնագրի որոշումին համաձայն, Հայաստանը տեղ գտած է միւս երկիրներու կողքին, ուր իր արեւմտեան սահմանները կ'երկարէին մինչեւ Սեւ ծով:

Շատեր կ'առարկեն, թէ Սեւրի դաշնագիրը պատմութեան անցած է այլեւս եւ նոյնինքն ԱՄՆ-ի Քոնկրէսը զայն չէ վաւերացուցած: Սեւրին յաջորդեց խնդրոյ առարկայ Ալեքսանդրապոլի պայմանագիրը` ստորագրուած Հայաստանի Ա. Հանրապետութեան կառավարութեան կողմէ իր վերջին ժամերուն, որուն համաձայն Հայաստանի կը մնար ընդամէնը 12 հազար քառ. քիլոմեթրանոց մի տարածք: Անոր յաջորդեց Մոսկուա-Կարսի պայմանագրի կնքումը, ուր

Հայաստան ապահովեց մօտ 29 հազար քառ. քիլոմեթրանոց տարածութիւն, որը յետագային պիտի համդիսանար ներկայ Հայաստանը: Սակայն ան կը ներկայացնէ միմիայն Արեւելեան Հայաստանը, մինչ մեր հայրենիքին մնացեալ ինն տասներորդը, որուն մեծամասնութիւնը կը կազմէ Արեւմտահայաստանը, կը մնայ գրաւեալ:

Հայաստան կը պնդէ, թէ ինք կը յարգէ Կարսի դաշնագիրը, որ կը նշանակէ, թէ Հայաստան որեւէ հողային պահանջներ չունի Թուրքիայէն: Նոյնպէս, ասիկա կը նշանակէ, թէ Հայաստան կ'ընդունի Ատրպէյճանի հովանաւորութիւնը Նախիջեւանի վրայ: Երկու կէտեր, որոնք բոլորովին հակառակ են Սփիւռքի դիրքերուն, որ օրն ի բուն կ'աղաղակէ գրաւեալ հողերուն վերադարձը իրենց իրաւական տիրոջ: Հայաստանի դիրքը անբացատրելի է, քանի Համաշխարհային Բ. Պատերազմէն ետք, նոյնինքն Խ. Միութիւնը ի զուր փորձեց Կարսի պայմանագիրը վերանայիլ եւ հայկական գրաւեալ հողերը վերադարձնել իրեն: Արեւմուտքի ջանքերուն հետեւանքով, որը չէր կրնար հանդուրժել հողային տարածներ յանձնել այն ատենուան համայնավար գերհզօր պետութեան, այդ փորձը ձախողութեան մատնուեցաւ:

Վերջապէս Լոզանի դաշնագիրը ստորագրուեցաւ ճշդելու Թուրքիոյ սահմանները Յունաստանի, Պուլկարիոյ, Իրաքի եւ Սուրիոյ հետ: Լոզանի մէջ Թուրքիոյ արեւելեան սահմանները չճշդուեցան, հանգի անոնք արդէն Կարսի դաշնագրով երկու տարի առաջ որոշուած էին: Այստեղ յատկանշական է նշել նաեւ, թէ ինչպէս որ Մ. Նահանգներու Քոնկրէսը չվաւերացուց Սեւրի դաշնագիրը, ան չէ վաւերացուցած նաեւ Լոզանի դաշնագիրը:

Եթէ Հայաստանի ներկայ Հանրապետութիւնը բաւարարուած է իր ներկայ սահմաններով, ուր ան ընդմիշտ կախեալ կը մնայ իր դրացիներուն բարեացակամ վերաբերումէն, զարմանալիօրէն ան մինչեւ օրս չէ միացած ծով ելք չունեցող երկիրներու տարանցիկ առեւտուրի համագումարին: Միւս կողմէ, Թուրքիա եւ Վրաստան իրբեւ լիիրաւ անդամներ այդ համագումարին, իրենց միջեւ կնքած համաձայնութիւններով յարատեւօրէն կ'ոտնահարեն ազատօրէն դէպի ծով ելք ունենալու Հայաստանի իրաւունքը: Բոլորս քաջ տեղեակ ենք, թէ աղաչելով կամ բողոքելով իրաւունք չի պահանջուիր, հարկ է միանալ համապատասխան միջազգային համագումարներու` իրաւականօրէն իրաւունք պահանջելու համար:

Վերջերս մէջտեղ եկաւ հետաքրքրական գրութիւն մը «Հայաստանը եւ հայերը» խորագրով, որ լոյս տեսած էր «Նեշընըլ Ջէոգրաֆիք» հանդէսին 1915-ի հոկտեմբերի համարին մէջ: Այս յօդուածին մէջ առանց բառերը ծամծմելու յօդուածագիրը կ'ըսէր, թէ Հայաստան անունով երկիր գոյութիւն չունի եւ թէ ան միայն յուզմունք եւ վրդովմունք կը պատճառէ աշխարհասփիւռ հայերուն: 1978-ին նոյն հանդէսը անգամ մը եւս կ'անդրադառնար Հայաստանին եւ հայութեան: Հայաստան այս անգամ դարձած էր ոեւականութիւն Խ. Միութեան մաս կազմելով, ուր հայութիւնը կը ջանար պահել իր մշակոյթը եւ ինքնութիւնը: «Նեշընըլ Ջէոգրաֆիք» դարձեալ կը հրատարակէ յօդուած մը 2004 թ.-ին, ուր Հայաստանն այլեւս գոյութիւն ունի իբրեւ ազատ եւ անկախ պետութիւն:

Ուրեմն պատկերը այսօր բոլորովին տարբեր է: Հայաստան այլեւս ինքնիշխան երկիր է եւ ներկայ իշխանութիւնը ներկայացուցիչն է համայն հայութեան, հետեւաբար ան պէտք է ըլլայ նաեւ պահանջատէրը հայ ժողովուրդի իրաւունքներուն: Երկիրի մը իշխանութիւնները կրնան ըսփիւռը (?) հանդիսանալ ժողովուրդին միայն այն ատեն, երբ ժողովրդական հիմերու վրայ են հաստատուած: Իրաւունքներու հետապնդման եւ պահպանման աշխատանքները պէտք է տարուին ոչ միայն որովհետեւ Արեւմտահայաստանը կը պատկանի հայ ժողովուրդին, եւ սփիւռքահայութեան եռանդն է վերատիրանալ անոր, այլ որովհետեւ ռազմագիտականօրէն առանց անոր Արեւելահայաստանը, կամ ներկայ Հայաստանը, պիտի չկարենայ երկար ատեն գոյատեւել իբրեւ ազատ եւ անկախ պետութիւն:

Սակայն ասիկա կարելի չէ իրականացնել լոկ արեւմտեան երկիրներու ռամկավարական մթնոլորտը օգտագործելով եւ փողոցները հայկական եռագոյնը ծածանելով` «Արդարութիւն, արդարութիւն» գոչելով: Ոչ ալ կարելի է գրաւեալ հողերուն վերատիրանալ գիշեր-ցերեկ հին փառքերու մասին երազելով: Ամերիկահայերը այսօր քաղաքացիներն են մեր մոլորակին միակ հզօր պետութեան: Տեղւոյն հայկական կազմակերպութիւնները փոխանակ պաշտպանական խորոցութեան մը Ցեղասպանութեան ճանաչումով ժամավաճառ ըլլալու, պէտք է իրենց նիւթական բոլոր կարելիութիւնները դնեն ի սպաս մասնագիտական քաղաքական մեքենաներու, որպէսզի ամերիկեան Քոնկրէսը գործադրէ իր 28-րդ նախագահին Սեւրի պարտադրիչ յանձնարարութիւնները:

Եթէ կ'ուզենք, որ աշխարհի մեզ լուրջի առնէ, հարկ է որ Հայրենիք-Սփիւռք յարաբերութիւնները սերտանան ոչ միայն զբօսաշրջիկային բնոյթ ունեցող համագումարներու եւ կամ դրամահաւաքի` թէլեթոններու մարզերէն ներս, այլ նաեւ ռազմագիտական հարցերու շուրջ: Առայժ թէ ոչ իրարու հակասելով ծիծաղելի ըլլալու վտանգին տակ կ'իյնանք եւ փոխանակ մեր վերջնական նպատակին հասնելու, կը կորսնցնենք ամէն ինչ:

Միչիկն, [illegible]

Մասնավորեցում

ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆՆ ԱՌԸՆԹԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆԸ ՏԵՂԵԿԱՑՆՈՒՄ Է

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆՆ ԱՌԸՆԹԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ «ԱՃՈՒՐԴԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է ԱՃՈՒՐԴԻ,
ՈՐԸ ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵՆԱ Ք.ԵՐԵՎԱՆ, Դ.ԱՆՀԱՂԹԻ 23 /4-ՐԴ ՀԱՐԿ/ ՀԱՍՑԵՈՒՄ

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2008թ. փետրվարի 28-ի թիվ 206-Ն որոշման, «ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարության աշխատակազմ» պետական կառավարչական հիմնարկի ամրացված օտարման ենթակա տրանսպորտային միջոցը

Հ/Հ	Գույքի անվանումը	Թողարկման/շահագործման տարեթիվը	Գույքի գնահատված արժեքը 24.12.07թ. դրությամբ /դրամ/	06.06.08թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ/	06.06.08թ. աճուրդի նախավճար /դրամ/	23.06.08թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ/	23.06.08թ. աճուրդի նախավճար /դրամ/	08.07.08թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ/	08.07.08թ. աճուրդի նախավճար /դրամ/	23.07.08թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ/	23.07.08թ. աճուրդի նախավճար /դրամ/
1	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-3102» (պ/հ՝ 091 LL 10)	1998թ./2001թ.	2241000	2241000	112050	1792800	89640	1434240	71712	1147392	57370

Հ/Հ	Գույքի անվանումը	07.08.08թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ/	07.08.08թ. աճուրդի նախավճար /դրամ/	22.08.08թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ/	22.08.08թ. աճուրդի նախավճար /դրամ/	08.09.08թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ/	08.09.08թ. աճուրդի նախավճար /դրամ/	23.09.08թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ/	23.09.08թ. աճուրդի նախավճար /դրամ/	08.10.08թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ/	08.10.08թ. աճուրդի նախավճար /դրամ/
1	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-3102» (պ/հ՝ 091 LL 10)	917914	45896	734332	36717	587466	29374	469973	23499	375979	18799

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2008թ. փետրվարի 28-ի թիվ 206-Ն որոշման ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարը աճուրդի հաղթողի կողմից առաջարկված գնի վճարումից հետո մեկամսյա ժամկետում աճուրդի հաղթողի հետ կնքում է առուվաճառքի պայմանագիր, որտեղ նախատեսելով, որ գնորդը պարտավորվում է իր միջոցների հաշվին վճարել գույքի արժեքի որոշման հետ կապված 18000 դրամ վճար՝ (ներառյալ ավելացված արժեքի հարկը), ինչպես նաև գույքային իրավունքների պետական գրանցման հետ կապված ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված վճարներ ու տուրքեր:

Աճուրդը կանցկացվի դասական (գնի ավելացման) եղանակով:

Բոլոր աճուրդները սկսվում են ժամը 14:30-ին:

Աճուրդով չվաճառված գույքի մեկնարկային գինը յուրաքանչյուր հաջորդ աճուրդի ժամանակ նվազեցվում է վերջին աճուրդի գույքի մեկնարկային գնի 20 տոկոսի չափով:

Աճուրդին կարող են մասնակցել ֆիզիկական և իրավաբանական անձինք, ինչպես նաև համայնքները, որոնք յուրաքանչյուր աճուրդի համար աճուրդի նախորդող աշխատանքային օրը, ժամը 17:00 աճուրդային հանձնաժողովին են (հասցեն՝ ք. Երևան, Դ.Անհաղթի 23 /4-րդ հարկ/) ներկայացրել՝

-աճուրդի նախավճարի մուծման անդորրագիր, որի չափն է՝ յուրաքանչյուր աճուրդի համար յուրաքանչյուր գույքի մեկնարկային գնի 5 տոկոսը, մուծվում է «ՀՏԲ-Հայաստան Բանկ» ՓԲԸ-ի թիվ 160006651014 դրամային հաշվին.

-աճուրդի մասնակցության վճարի անդորրագիր, որի չափն է 10000 դրամ (վճարվում է «Աճուրդի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի դրամարկղ), գույքի գնի մեջ չի ներառվում և անկախ աճուրդի արդյունքներից չի վերադարձվում.

-անձնագիր, իսկ իրավաբանական անձինք՝ հիմնադիր փաստաթղթերի պատճենները և լիազորությունը հաստատող փաստաթղթերը:

Աճուրդին չեն կարող մասնակցել այն անձինք, որոնք վաճառվող լոտի նկատմամբ չեն կարող ունենալ սեփականության իրավունք:

Աճուրդի մասնակիցների անձնագրի առկայությունը պարտադիր է:

Աճուրդին կարող են ներկա գտնվել դիտորդներ՝ աճուրդի մասնակից չհանդիսացող այն անձինք, ովքեր վճարել են մուտքի վճար՝ 3000 դրամ:

Դիտորդի տոմսերը վաճառվում են մինչև աճուրդի սկսվելը:

Աճուրդի մասնակիցները վաճառվող լոտերին կարող են ծանոթանալ սույն ծանուցման հրապարակման պահից մինչև աճուրդի բացմանը նախորդող օրը ընկած ժամանակահատվածում՝ յուրաքանչյուր երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերին, ժամը 9:00-ից մինչև 17:00 (ընդմիջումը ժամը 13:00-ից մինչև 14:00):

Նախքան աճուրդի սկսվելը աճուրդային հանձնաժողովը գրանցում է մասնակիցներին և յուրաքանչյուր մասնակցին տրամադրում է համար:

Աճուրդը վարում է աճուրդավարը:

Աճուրդավարը մասնակիցներին առաջարկում է մեկնարկային գնով գնել լոտը: Ցանկացած մասնակից իրավունք ունի, նախքան աճուրդավարի մուրճի երրորդ հարվածը, ներկայացնել նոր գնային հայտ, որը պետք է գերազանցի մասնակիցների կատարած նախորդ գնային հայտը՝ նվազագույնը հավելման (հայի) չափով:

Վերջին ամենաբարձր գնային հայտ ներկայացրած մասնակիցը, աճուրդավարի մուրճի երրորդ հարվածից հետո, հայտարարվում է աճուրդի հաղթած մասնակից:

Աճուրդավարի կողմից աճուրդի հաղթող հայտարարված մասնակիցը պարտավոր է՝ հանձնաժողովի սահմանած 30 րոպեի ընթացքում, վճարել իր առաջարկած գնի առնվազն 3 տոկոսի չափով գումար, որը սահմանված ժամկետում (10 օրվա ընթացքում) հետագա վճարումները կատարելու դեպքում նախավճարի հետ միասին հաշվարկվում է վճարման ենթակա գումարի մեջ, իսկ վճարումներից խուսափելու դեպքում չի վերադարձվում և տվյալ մասնակիցը զրկվում է աճուրդի մասնակցելու իրավունքից: Եթե աճուրդում հաղթող հայտարարված մասնակիցը սահմանված ժամկետում (հանձնաժողովի սահմանած 30 րոպեի ընթացքում) չի վճարում իր առաջարկած գնի առնվազն 3 տոկոսի չափով գումար, ապա նա զրկվում է աճուրդի հաղթողի և ստորագրում է աճուրդի արդյունքների մասին արձանագրությունը: Աճուրդում չհաղթած մասնակցին, մուծված նախավճարը վերադարձվում է վերջինիս դիմելուց հետո եռօրյա ժամկետում:

Աճուրդի կանոնակարգին ծանոթանալու (որը տրամադրվում է դիմումի առկայության դեպքում, մեկ օրվա ընթացքում, պատճենահանման ծախսերը վճարելու պայմանով) և լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար կարող եք դիմել ք.Երևան, Դ.Անհաղթի 23 /4-րդ հարկ/ հասցեով կամ զանգահարել աճուրդային հանձնաժողովին՝ հեռախոս՝ 23-73-00, ինտերնետ՝ URL: //www.privatization.am:

ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական գույքի կառավարման վարչություն

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆՆ ԱՌԸՆԹԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ «ԱՃՈՒՐԴԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է ԱՃՈՒՐԴԻ,
ՈՐԸ ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵՆԱ 2008Թ. ՀՈՒՆԻՍԻ 13-ԻՆ, ԺԱՄԸ 11:00-ԻՆ, Ք.ԵՐԵՎԱՆ, Դ.ԱՆՀԱՂԹԻ 23 /4-ՐԴ ՀԱՐԿ/ ՀԱՍՑԵՈՒՄ

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Համաձայն ՀՀ Ազգային ժողովի աշխատակազմի ղեկավարի 2008թ. հունվարի 23-ի թիվ Ա-28 գրության, ՀՀ Ազգային ժողովի օտարման ենթակա ավտոմեքենաները

Հ/Հ	Գույքի անվանումը	Թ/թ.	Սկզբնական արժեքը /դրամ/	Գնահատված մեծությունը /դրամ/	Մեկնարկային գին (ներառյալ ԱԱՀ) /դրամ/	Նվազագույն գին (ներառյալ ԱԱՀ) /դրամ/	Նախավճարի չափը /դրամ/
1	Ավտոմեքենա «Mitsubisi Galant» (պ/հ՝ 006 OO 01)	1998թ./1998թ.	5980299	1794090	1794090	358818	89705
2	Ավտոմեքենա «Mitsubisi Galant» (պ/հ՝ 009 OO 01)	1998թ./1998թ.	5980299	1794090	1794090	358818	89705
3	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-3102» (պ/հ՝ 022 OO 01)	1985թ./1985թ.	356773	540000	540000	108000	27000
4	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-3102» (պ/հ՝ 024 OO 01)	1986թ./1986թ.	355391	540000	540000	108000	27000
5	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-31029» (պ/հ՝ 034 OO 01)	1995թ./1995թ.	3998400	1475410	1475410	295082	73771
6	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-31029» (պ/հ 038 OO 01)	1994թ./1994թ.	4700000	1734300	1734300	346860	86715
7	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-31029» (պ/հ՝ 042 OO 01)	1993թ./1993թ.	4136000	1526180	1526180	305236	76309
8	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-2411» (պ/հ՝ 014 OO 01)	1986թ./1986թ.	233857	262500	262500	52500	13125
9	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-2410» (պ/հ՝ 027 OO 01)	1987թ./1987թ.	265488	262500	262500	52500	13125
10	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-3152» (պ/հ՝ 035 OO 01)	1990թ./1990թ.	326524	204000	204000	40800	10200
11	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512-01» (պ/հ՝ 049 OO 01)	1985թ./1985թ.	248521	204000	204000	40800	10200
12	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-53Ա ԱՑ-4.2» (պ/հ՝ 064 OO 01)	1980թ./1980թ.	220882	274500	274500	54900	13725

Աճուրդը կանցկացվի հոլանդական (գնի նվազման) եղանակով:

Աճուրդին կարող են մասնակցել ֆիզիկական և իրավաբանական անձինք, ինչպես նաև համայնքները, որոնք մինչև 2008թ. հունիսի 12-ը, ժամը 17:00 աճուրդային հանձնաժողովին են ներկայացրել.

-աճուրդի նախավճարի մուծման անդորրագիր, մուծվում է «ՀՏԲ Հայաստան բանկ» թիվ 160006651014 դրամային հաշվին.

-աճուրդի մասնակցության վճարի անդորրագիր, որի չափն է 10000 դրամ (վճարվում է «Աճուրդի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի դրամարկղ), գույքի գնի մեջ չի ներառվում և անկախ աճուրդի արդյունքներից չի վերադարձվում.

-անձնագիր, իսկ իրավաբանական անձինք հիմնադիր փաստաթղթերի պատճենները և լիազորությունը հաստատող փաստաթղթերը:

Աճուրդին չեն կարող մասնակցել այն անձինք, որոնք վաճառվող լոտի նկատմամբ չեն կարող ունենալ սեփականության իրավունք:

Վերը նշված փաստաթղթերի առկայության դեպքում աճուրդային հանձնաժողովը մասնակցին տրամադրում է մասնակցի վկայական:

Աճուրդին կարող են ներկա գտնվել դիտորդներ՝ աճուրդի մասնակից չհանդիսացող այն անձինք, ովքեր վճարել են մուտքի վճար՝ 3000 դրամ:

Աճուրդին կարող են ներկա գտնվել դիտորդներ, որոնց տոմսերը վաճառվում են «Աճուրդի կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունում (հասցեն՝ ք. Երևան, Դ.Անհաղթի 23 /4-րդ հարկ/) մինչև 2008թ. հունիսի 12-ը, ժամը 17:00, իսկ դիտորդի տոմսերը վաճառվում են մինչև աճուրդի սկսվելը:

Աճուրդի մասնակիցները վաճառվող լոտերին (գույքին) կարող են ծանոթանալ սույն ծանուցման հրապարակման պահից մինչև աճուրդի բացմանը նախորդող օրը ընկած ժամանակահատվածում՝ յուրաքանչյուր երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերին, ժամը 9:00-ից մինչև 17:00 (ընդմիջումը ժամը 13:00-ից մինչև 14:00):

Նախքան աճուրդի սկսվելը աճուրդային հանձնաժողովը գրանցում է մասնակիցներին և յուրաքանչյուր մասնակցին, ներկայացված մասնակցի վկայականի համարին համապատասխան, տրամադրում է համար:

Աճուրդը վարում է աճուրդավարը:

Աճուրդավարը մասնակիցներին առաջարկում է մեկնարկային գնով գնել լոտը: Աճուրդավարի մուրճի երրորդ հարվածից հետո գնորդ չլինելու դեպքում, մեկնարկային գինն իջեցվում է նվազագույնը հավելման (հայի) չափով այնքան ժամանակ, մինչև մասնակիցներից մեկը բարձրացնի մասնակցի իր վկայականի համարին համապատասխանող համարը, այսինքն՝ իր համաձայնությունը հայտարարած գնով լոտը ձեռք բերելու մասին և աճուրդավարի կողմից անհրաժեշտ, մինչև մասնակիցներից մեկը բարձրացնի իր մասնակցի վկայականի համարին համապատասխանող համարը և այդպես իր համաձայնությունը լոտը հայտարարված գնով գնելու մասին:

Լոտը հաղթող է հայտարարվում այն մասնակիցը, ով առաջինն է բարձրացրել իր մասնակցի վկայականի համարին համապատասխանող համարը:

Աճուրդի հաղթող է հայտարարվում այն մասնակիցը, ով առաջինն է բարձրացրել գնային հայտ են ներկայացրել հավասար չափով, ապա աճուրդային հանձնաժողովի որոշմամբ միաժամանակ հայտ ներկայացրած մասնակիցների միջև իրականացվում է դասական եղանակով աճուրդ՝ Եթե մեկնարկային գնից բարձր առաջարկներ մասնակիցները չեն ներկայացնում, ապա աճուրդի հաղթած մասնակից է հայտարարվում վիճակահանության միջոցով ընտրված մասնակիցը:

Աճուրդավարի կողմից աճուրդի հաղթող հայտարարված մասնակիցը պարտավոր է՝ հանձնաժողովի սահմանած 30 րոպեի ընթացքում վճարել իր առաջարկած գնի առնվազն 3 տոկոսի չափով գումար, որը սահմանված ժամկետում (10 օրվա ընթացքում) հետագա վճարումները կատարելու դեպքում նախավճարի հետ միասին հաշվարկվում է վճարման ենթակա գումարի մեջ:

Աճուրդավարի կողմից աճուրդի հաղթող հայտարարված մասնակցի կողմից մուծված նախավճարը չի վերադարձվում:

Սահմանված ժամկետում վճարումները կատարելու դեպքում մասնակիցների կողմից մուծված նախավճարը վերադարձվում է աճուրդի ավարտից մեկ աշխատանքային օրվա ընթացքում:

Աճուրդում չհաղթած մասնակիցներին, գրավոր դիմումի առկայության դեպքում, մուծված նախավճարը վերադարձվում է: Վաճառվող լոտերին (գույքին) ծանոթանալու համար զանգահարել 58-82-65 կամ 58-86-35 հեռախոսահամարներով:

Գույքը գտնվում է ք. Երևան, Բաղրամյան 19 հասցեում: Աճուրդի կանոնակարգին ծանոթանալու (որը տրամադրվում է դիմումի առկայության դեպքում, մեկ օրվա ընթացքում, պատճենահանման ծախսերը վճարելու պայմանով) և լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար կարող եք դիմել ք. Երևան, Դ.Անհաղթի 23 /4-րդ հարկ/ հասցեով կամ զանգահարել աճուրդային հանձնաժողովին՝ 23-73-00 հեռախոսահամարով:

ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական գույքի կառավարման վարչություն

Մասնավորեցում

ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԸՆԹԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆԸ ՏԵՂԵԿԱՑՆՈՒՄ Է

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆՆ ԱՌԸՆԹԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ «ԱՃՈՒՐԴԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է ԱՃՈՒՐԴԻ, ՈՐԸ ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵՆԱ Ք.ԵՐԵՎԱՆ, Դ.ԱՆՀԱՂԹԻ 23 /4-ՐԴ ՀԱՐԿ/ ՀԱՍՑԵՈՒՄ

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2007թ. դեկտեմբերի 20-ի թիվ 1544-Ն որոշման, ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՀՀ [illegible] անշարժ գույքի ցուցակը

Ս/Ն	Գույքի անվանումը	Գտնվելու վայրը, հեռախոսահամարը	Թողարկման թ/թ.	Գույքի արժեքի ուռոման հետ կատարված վճարը (ներառյալ ԱԱՀ) /դրամ/	Գնահատված արժեքը 23.08.07թ. դրությամբ /դրամ/	06.06.08թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ/	06.06.08թ. աճուրդի նախավճար /դրամ/	23.06.08թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ/	23.06.08թ. աճուրդի նախավճար /դրամ/	08.07.08թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ/	08.07.08թ. աճուրդի նախավճար /դրամ/	23.07.08թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ/	23.07.08թ. աճուրդի նախավճար /դրամ/
1	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 0975Տ01)	ք. Երևան Իսահակյան 7, հեռ. 59-64-99	1993թ.	18000	160810	160810	8041	128648	6433	102919	5146	82336	4117
2	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 5705Տ01)	ք. Երևան Իսահակյան 7, հեռ. 59-64-99	1991թ.	18000	159000	159000	7950	127200	6360	101760	5088	81408	4071
3	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2109» (պ/հ` 5105Տ02)	ք. Երևան Իսահակյան 7, հեռ. 59-64-99	1991թ.	18000	224880	224880	11244	179904	8996	143924	7197	115140	5757
4	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512» (պ/հ` 1725Տ01)	ք. Երևան Իսահակյան 7, հեռ. 59-64-99	1990թ.	18000	204000	204000	10200	163200	8160	130560	6528	104448	5223
5	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512» (պ/հ` 1945Տ01)	ք. Երևան Իսահակյան 7, հեռ. 59-64-99	1991թ.	18000	224810	224810	11241	179848	8993	143879	7194	115104	,5756
6	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-2411» (պ/հ` 82-08ՍՐԻ)	ք. Երևան Իսահակյան 7, հեռ. 59-64-99	1989թ.	18000	262500	262500	13125	210000	10500	168000	8400	134400	6720
7	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-2410» (պ/հ` 0785Տ01)	ք. Երևան Իսահակյան 7, հեռ. 59-64-99	1991թ.	18000	262500	262500	13125	210000	10500	168000	8400	134400	6720
8	Ավտոմեքենա «ՌԱՖ-2203» (պ/հ` 4495Տ01)	ք. Երևան Իսահակյան 7, հեռ. 59-64-99	1989թ.	18000	268500	268500	13425	214800	10740	171840	8592	137472	6874
9	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-3102» (պ/հ` 4345Տ01)	ք. Երևան, հեռ. 63-02-02	1989թ.	18000	540000	540000	27000	432000	21600	345600	17280	276480	13824
10	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-53» (պ/հ` 1695Տ02)	ք. Երևան Իսահակյան 7, հեռ. 59-64-99	1991թ.	18000	150000	150000	7500	120000	6000	96000	4800	76800	3840
11	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 8925Տ02)	ք. Աշտարակ Շահումյան 20, հեռ. 035-2-24-00	1992թ.	18000	333870	333870	16694	267096	13355	213677	10684	170942	8548
12	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-2411» (պ/հ` 5755Տ02)	ք. Մասիս Մ.Բաղրամյան 30, հեռ. 036-4-10-30	1990թ.	18000	340690	340690	17035	272552	13628	218042	10903	174434	8722
13	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512» (պ/հ` 8915Տ02)	ք. Մասիս Մ.Բաղրամյան 30, հեռ. 036-4-10-30	1991թ.	18000	340690	340690	17035	272552	13628	218042	10903	174434	8722
14	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512» (պ/հ` 5285Տ02)	ք.Էջմիածին [illegible] 15, հեռ. 031-5-29-14	1991թ.	18000	204000	204000	10200	163200	8160	130560	6528	104448	5223
15	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512» (պ/հ` 5115Տ02)	գ. Բաղրամյան Բաղրամյանի 4, 033-2-21-51	1990թ.	18000	227160	227160	11358	181728	9087	145383	7270	116307	5816
16	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 9055Տ02)	ք.Թալին [illegible] 4 , հեռ. 0490-28-05	1990թ.	18000	159000	159000	7950	127200	6360	101760	5088	81408	4071
17	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2109» (պ/հ` 8825Տ02)	ք. Հրազդան Կենտրոն թաղ., հեռ. 023-2-13-01	1991թ.	18000	213000	213000	10650	170400	8520	136320	6816	109056	5453
18	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 1365Տ01)	ք. Աբովյան, հեռ. 022-2-02-29	1991թ.	18000	159000	159000	7950	127200	6360	101760	5088	81408	4071
19	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 5425Տ02)	ք. Աբովյան, հեռ. 022-2-02-29	1988թ.	18000	159000	159000	7950	127200	6360	101760	5088	81408	4071
20	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 5855Տ02)	ք. Աբովյան, հեռ. 022-2-02-29	1988թ.	18000	159000	159000	7950	127200	6360	101760	5088	81408	4071
21	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 9045Տ02)	ք. Աբովյան, հեռ. 022-2-02-29	1993թ.	18000	224820	224820	11241	179856	8993	143885	7195	115108	5756
22	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-2410» (պ/հ` 7035Տ02)	ք.Գավառ [illegible] 23ի 33ա, հեռ. 064-2-10-58	1991թ.	18000	262500	262500	13125	210000	10500	168000	8400	134400	6720
23	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-2411» (պ/հ` 7025Տ02)	ք.Մարտունի [illegible] 5, հեռ. 062-4-18-85	1991թ.	18000	262500	262500	13125	210000	10500	168000	8400	134400	6720
24	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512» (պ/հ` 6265Տ02)	ք.Եղեգնաձոր [illegible] 18, հեռ. 061-2-22-61	1991թ.	18000	227130	227130	11357	181704	9086	145364	7269	116292	5815
25	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512» (պ/հ` 6235Տ02)	ք.Վայք Երիտասարդական 2, հեռ. 062-2-25-42	1991թ.	18000	204000	204000	10200	163200	8160	130560	6528	104448	5223
26	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-2411» (պ/հ` 8035Տ02)	ք.Կապան [illegible] 1ա, հեռ. 085-6-35-66	1991թ.	18000	262500	262500	13125	210000	10500	168000	8400	134400	6720
27	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-3741» (պ/հ` 8045Տ02)	ք.Կապան [illegible] 1ա, հեռ. 085-6-35-66	1988թ.	18000	153000	153000	7650	122400	6120	97920	4896	78336	3917
28	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2121» (պ/հ` 8505Տ02)	ք. Գորիս Նարեկացու 3, հեռ. 084-2-28-92	1992թ.	18000	204000	204000	10200	163200	8160	130560	6528	104448	5223
29	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512» (պ/հ` 8215Տ02)	ք. Գորիս Նարեկացու 3, հեռ. 084-2-28-92	1991թ.	18000	255580	255580	12779	204464	10224	163572	8179	130858	6543
30	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-469» (պ/հ` 8395Տ02)	ք. Մեղրի [illegible] 10, հեռ. 0860-33-41	1988թ.	18000	204000	204000	10200	163200	8160	130560	6528	104448	5223
31	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512» (պ/հ` 8315Տ02)	ք. Սիսիան [illegible] 6, հեռ. 0830-22-83	1991թ.	18000	204000	204000	10200	163200	8160	130560	6528	104448	5223
32	Ավտոմեքենա «ԶԻԼ-43192» (պ/հ` 6735Տ02)	ք. Գյումրի [illegible] 58, հեռ. 0312-3-40-48	1988թ.	18000	216000	216000	10800	172800	8640	138240	6912	110592	5530
33	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2121» (պ/հ` 7065Տ02)	ք. Նոյեմբերյան Երևանյան , հեռ. 066-2-21-02	1991թ.	18000	664200	664200	33210	531360	26568	425088	21255	340071	17004
34	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-2411» (պ/հ` 7115Տ02)	ք. Նոյեմբերյան Երևանյան , հեռ. 066-2-21-02	1990թ.	18000	262500	262500	13125	210000	10500	168000	8400	134400	6720
35	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 9495Տ02)	ք. Նոյեմբերյան Երևանյան , հեռ. 066-2-21-02	1979թ.	18000	159000	159000	7950	127200	6360	101760	5088	81408	4071
36	Ավտոմեքենա «ԵՐԱԶ-3218» (պ/հ` 1885Տ03)	ք. Երևան Իսահակյան 7, հեռ. 59-64-99	1994թ.	18000	268500	268500	13425	214800	10740	171840	8592	137472	6874
37	Ավտոմեքենա «ՏՈՅՈՏԱ ՊՐԱԴՈ» (պ/հ` 1365Տ03)	ք. Երևան Իսահակյան 7, հեռ. 59-64-99	1993թ.	18000	1301830	1301830	65092	1041464	52074	833172	41659	666538	33327
38	Ավտոմեքենա «ԶԱԶ-1102» (պ/հ` 5155Տ01)	ք. Երևան Իսահակյան 7, հեռ. 59-64-99	1993թ.	18000	172500	172500	8625	138000	6900	110400	5520	88320	4416
39	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 1255Տ01)	ք. Երևան Իսահակյան 7, հեռ. 59-64-99	1988թ.	18000	159000	159000	7950	127200	6360	101760	5088	81408	4071

Ս/Ն	Գույքի անվանումը	07.08.08թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ/	07.08.08թ. աճուրդի նախավճար /դրամ/	23.08.08թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ/	23.08.08թ. աճուրդի նախավճար /դրամ/	08.09.08թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ/	08.09.08թ. աճուրդի նախավճար /դրամ/	23.09.08թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ/	23.09.08թ. աճուրդի նախավճար /դրամ/	08.10.08թ. աճուրդի մեկնարկային գին /դրամ/	08.10.08թ. աճուրդի նախավճար /դրամ/
1	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 0975Տ01)	65869	3294	52696	2635	42157	2108	33726	1687	26981	1350
2	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 5705Տ01)	65127	3257	52102	2606	41682	2085	33346	1668	26677	1334
3	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2109» (պ/հ` 5105Տ02)	92112	4606	73690	3685	58952	2948	47162	2359	37730	1887
4	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512» (պ/հ` 1725Տ01)	83559	4178	66848	3343	53479	2674	42784	2140	34228	1712
5	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512» (պ/հ` 1945Տ01)	92084	4605	73668	3684	58935	2947	47148	2358	37719	1886
6	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-2411» (պ/հ` 82-08ՍՐԻ)	107520	5376	86016	4301	68813	3441	55051	2753	44041	2203
7	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-2410» (պ/հ` 0785Տ01)	107520	5376	86016	4301	68813	3441	55051	2753	44041	2203
8	Ավտոմեքենա «ՌԱՖ-2203» (պ/հ` 4495Տ01)	109978	5499	87983	4400	70387	3520	56310	2816	45048	2253
9	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-3102» (պ/հ` 4345Տ01)	221184	11060	176948	8848	141559	7078	113248	5663	90599	4530
10	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-53» (պ/հ` 1695Տ02)	61440	3072	49152	2458	39322	1967	31458	1573	25167	1259
11	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 8925Տ02)	136754	6838	109404	5471	87524	4377	70020	3501	56016	2801
12	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-2411» (պ/հ` 5755Տ02)	139548	6978	111639	5582	89312	4466	71450	3573	57160	2858
13	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512» (պ/հ` 8915Տ02)	139548	6978	111639	5582	89312	4466	71450	3573	57160	2858
14	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512» (պ/հ` 5285Տ02)	83559	4178	66848	3343	53479	2674	42784	2140	34228	1712
15	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512» (պ/հ` 5115Տ02)	93046	4653	74437	3722	59550	2978	47640	2382	38112	1906
16	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 9055Տ02)	65127	3257	52102	2606	41682	2085	33346	1668	26677	1334
17	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2109» (պ/հ` 8825Տ02)	87245	4363	69796	3490	55837	2792	44670	2234	35736	1787
18	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 1365Տ01)	65127	3257	52102	2606	41682	2085	33346	1668	26677	1334
19	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 5425Տ02)	65127	3257	52102	2606	41682	2085	33346	1668	26677	1334
20	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 5855Տ02)	65127	3257	52102	2606	41682	2085	33346	1668	26677	1334
21	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 9045Տ02)	92087	4605	73670	3684	58936	2947	47149	2358	37720	1886
22	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-2410» (պ/հ` 7035Տ02)	107520	5376	86016	4301	68813	3441	55051	2753	44041	2203
23	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-2411» (պ/հ` 7025Տ02)	107520	5376	86016	4301	68813	3441	55051	2753	44041	2203
24	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512» (պ/հ` 6265Տ02)	93034	4652	74428	3722	59543	2978	47635	2382	38108	1906
25	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512» (պ/հ` 6235Տ02)	83559	4178	66848	3343	53479	2674	42784	2140	34228	1712
26	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-2411» (պ/հ` 8035Տ02)	107520	5376	86016	4301	68813	3441	55051	2753	44041	2203
27	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-3741» (պ/հ` 8045Տ02)	62669	3134	50136	2507	40109	2006	32088	1604	25671	1284
28	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2121» (պ/հ` 8505Տ02)	83559	4178	66848	3343	53479	2674	42784	2140	34228	1712
29	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512» (պ/հ` 8215Տ02)	104687	5235	83750	4188	67000	3350	53600	2680	42880	2144
30	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-469» (պ/հ` 8395Տ02)	83559	4178	66848	3343	53479	2674	42784	2140	34228	1712
31	Ավտոմեքենա «ՈՒԱԶ-31512» (պ/հ` 8315Տ02)	83559	4178	66848	3343	53479	2674	42784	2140	34228	1712
32	Ավտոմեքենա «ԶԻԼ-43192» (պ/հ` 6735Տ02)	88474	4424	70780	3539	56624	2832	45300	2265	36240	1812
33	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2121» (պ/հ` 7065Տ02)	272057	13603	217646	10883	174117	8706	139294	6965	111436	5572
34	Ավտոմեքենա «ԳԱԶ-2411» (պ/հ` 7115Տ02)	107520	5376	86016	4301	68813	3441	55051	2753	44041	2203
35	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 9495Տ02)	65127	3257	52102	2606	41682	2085	33346	1668	26677	1334
36	Ավտոմեքենա «ԵՐԱԶ-3218» (պ/հ` 1885Տ03)	109978	5499	87983	4400	70387	3520	56310	2816	45048	2253
37	Ավտոմեքենա «ՏՈՅՈՏԱ ՊՐԱԴՈ» (պ/հ` 1365Տ03)	533231	26662	426585	21330	341268	17064	273015	13651	218412	10921
38	Ավտոմեքենա «ԶԱԶ-1102» (պ/հ` 5155Տ01)	70656	3533	56525	2827	45220	2261	36176	1809	28941	1448
39	Ավտոմեքենա «ՎԱԶ-2106» (պ/հ` 1255Տ01)	65127	3257	52102	2606	41682	2085	33346	1668	26677	1334

* Համաձայն Հայաստանի Հանրապետության [illegible] 06.02.08թ. թիվ 11/130 [illegible]

** Համաձայն ՀՀ կառավարության 2007թ. դեկտեմբերի 20-ի թիվ 1544-Ն որոշման

[illegible]

Աճուրդը կանցկացվի [illegible]

[illegible] ժամը 11:00-ին:

[illegible] գին 20 տոկոսի չափով: [illegible]

(4-րդ հարկ) [illegible] ժամը 17:00 [illegible] ք. Երևան, Դ. Անհաղթի 23

[illegible] 10000 դրամ [illegible] «Աճուրդի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի [illegible] գին 5 տոկոսի [illegible] թիվ 160006651014 [illegible]

[illegible]

[illegible] 3000 դրամ:

17:00 (ընդմիջումը ժամը 13:00-ից մինչև 14:00):

[illegible] ժամը 9:00-ից մինչև

[illegible] 30 րոպեի ընթացքում [illegible] 3 տոկոսի չափով [illegible] (10 օրվա ընթացքում) [illegible]

[illegible]

23 /4-րդ հարկ/ [illegible] Հեռախոս` 23-73-00, Ինտերնետ` URL: //www.privatization.am

ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական գույքի կառավարման վարչություն

Գյումրի

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ, ԱՎԵԼԻ ՃԻՇՏ՝ ՍԻՐՈ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՆԱՀԻՏ ԿՈՐՅՈՒՆ

Գյումրին ծննդավայրս չէ՝ մանկությանս ու իմ առաջին սիրո քաղաքն է: Գյումրին ինձ համար Արամ պապս է ու Կոլյուն հայրս, երկուսն էլ չկան, գնացել ծուլվել են այդ փոքրիկ քաղաքին ու դարձել նրա մի մասնիկը: Գյումրի չեմ գնում՝ առանց այդ երկու հրաշալի տղամարդկանց դասարկ է ինձ համար այդ քաղաքը: Հեռվից եմ սիրում այդ քաղաքը ու դա ավելի լավ է: Նա ինձ նոր զգացողություններ ապրելու հնարավորություններ է ընձեռում: Չնայած Երեւանը Գյումրիից հեռու է 126 կիլոմետրով, սակայն սարերի ու ձորերի տարբերություն կա: Ցանկացած գյումրեցի տղեն-գիտալ տղեն ու նկարիչ է, իսկ խանակն էլ ուրախ է ապրում: Էդիկ մեր հողից ու ջրից է՝ համոզված են գյումրեցիները, կարեւորը ԳՅՈՒՄՐԻՈՒՄ ԾՆՎԵԼՆ է՝ հետո ուր էլ, որ լինես ջրի երես են դուրս գալիս էդ գյումրեցիները:

Գյումրիում՝ առանց նկարչի կամ տղեսի ընտանիք կամ գերդաստան չի լինում: Մեր՝ Մանուկյանների մեծ ընտանիքում, միայն հորաքույրս տղան էր, որ մանուկ հասակից նկարչին բնորոշ հակումներ էր դրսեւորում: Այդ մասին է խոսում այն փաստը, որ մի օր թերթելով ինձ նվիրված ալբոմներից մեկը, ուր մերկ կանանց ֆիգուրներ կային, ասաց. «Ընքես կսիրեմ չփլան մեկիկների»: Սա առաջին եւ վերջին նկարչական ոգեւորությունն էր մեր մեծ ընտանիքում: Ճիշտ է, տղեն եւ չկա մեզանում, բայց այդ կոչմանը համաժեքէ մեջ թե՛ ըստ ինձ նման մի երեւույթ կա, ով լրագրությամբ է զբաղվում ու երբեմն-երբեմն պատմվածքներ ու արձակ տողեր գրում:

Ասում են՝ Արամ պապս մեր բակի հետեւում գտնվող սարայի հին սունդուկում Սայաթ-Նովայի դավթարի կրկնօրինակից ուներ ու երբ ինչը սնգող էր լինում, էդ գրքի միջի երգերն էր երգում: Պապիս երգելուց չեմ հիշում՝ միայն գռնգուն, բարձր ձայնը.

-Էհեե՜հեյ, կնիկ,- ողջ բակով լսվում էր նրա ձայնը: Հասմիկ հորաքույրս էլ պապիս իններորդ զավակն է, նրան է խաբել՝ հրաշալի երգում է: Առանց նրա երգի մեր հավաքույթները հասարակ համ ու հոտ չէին ունենա:

Ժամերը հսկա պապիս տաս խնդմանցեց՝ իր սիրելի Ծաղիկ դուստրն իր հեց ստնելով, իսկ հորս աչքերին կյանքումս առաջին ու վերջին անգամ արցունքներ տեսա: Երկար ժամանակ երգեր չերգվեցին: Կիսավեր Լենինականն այս ընթացքում Կումայրի, հետո Գյումրի վերանվանվեց ու այդպես էլ Գյումրի մնաց, բայց, ափսոս, դրանով ոչինչ չփոխվեց քաղաքի կյանքում: Ցավից, տառապանքներից ու ավերակներից կծկվել էր քաղաքի դեմքը: Գյումրեցին բարձրաձայն ողբաց ու իր հոգու բոլոր ծալքերով ապրեց իր դժբախտությունը: Ու մի սովորական օր քաղաքը դադարեց լալուց, ուրեց ապրել առաջվա պես՝ այս քաղաքի բնակիչները խեղճ ապրել չէին սիրում: Ուսանողական՝ հեղափոխական էր, երկիրը խաղաղական տենդի մեջ էր, Գյումրին՝ եւս, սակայն գյումրեցին հատակային, լավ ապրելու ձուլությունը էին լցված՝ արդիական էս, առ ջան: Նախկին լենինականցիները հինգկոպեկանոց մղձավանջներն էին հալեցնում «Կիսալայնի մեջը» ու տանում սուսուսատանները վաճառելու: Որոշ ժամանակ անց գյումրեցիներից շատերը ոչ միայն հետ բերեցին երկրաշարժի ժամանակ իրենց կորցրածը, այլեւ հարստացան: Նրանք սկսեցին կրկին ծիծաղել ու անեկդոտներ հորինել:

Ամանորյա բոլոր գեղեցիկ հուշերի ժամադրավայրն Գյումրիում են կանգ առնում: Վերջին Նոր տարին ամենագեղեցիկն էր: Դա 1992 թվականի տարեմուտն էր, երբ դեկտեմբերի 31-ի գիշերը ժամը 10-ից սկսեց ձյուն գալ: Անդրանիկ Պատառտանի վրա խաղողի թփով ողկած էր վերջին անգամ եմ գալիս, իսկ Նորսի սենյակում՝ 3 տարի ընդմիջումից հետո, ամենամեծ եղեւնին էր զարդարվում, իսկ ես անընդհատ հոնգելով բակ նայող լուսամուտին՝ խոշոր փաթիլներով թափվող ձյունն էի նայում ու մտածում, որ դրանք կարծես պտղոււն առասպելներ լինեն: Դա վերջին առասպելական ձյունն էր: Տոնածառը

զարդարված էր ու մենք երեխաներս, դասված մեր Արամ պապի մահճակալի տակ կոնյակի միջոցով կալկալապատ կոնֆետ էինք ուտում, ու յուրաքանչյուրս մեր մեծում երազանք պահում: Եվ այդ տարվա ոչ մի երազանք իրականություն չդարձավ: Մեր մանկության հեքիաթը վերջնականապես փուլ եկավ՝ 92-ի գարնանը հացի հերթերում մեր մանկությունը սպանելով ու հարեւան բակային գայթակղությունից 20 լիտր ջուր տուն բերելով, ինչպես նաեւ հաջորդ Ամանորը լամպի լույսի տակ դիմավորելով: Վերջին անգամ Անահիտ մամս իր օջախում մեծ կասրուլով, ինչպես ինքն էր ասում, չրի խաշը կռմպոտ պատրաստեց՝ աշխարհում ամենահամեղ ըմպելիքը: Ու Արամ պապս ողջ տնով մեկ բղավեց. «Վո՜վ կա տեղ, զառ ջան, դուրս պաղ ջուր բեր, ծարավ եմ»: Նոր տարին նշանավորվում էր չրով կռմպոտ: Ու դրա կաթսան սովորաբար դրվում էր դրսում՝ դռան մոտ: Եվ ամենահամեղն այն էր, որ կաթսայի երեսին հաստ շերտով սառույց էր բռնում ու ես մեծագույն հաճույքով դողդղալ բաժակով ջարդում էի սառույցը ու կաթսայի տակից կոմպոտով լցնում բաժակը: Ու երբ ըմպելիով բաժակը հանկարծ տեսներ մամս, սկսվում էր կռիվը.

- Կոփկնշնաս, այ մարդ, մեծ մարդ ես, ով ունի էս օրով էս հավեսը,- բարկանում էր տատս:

- Էդիկ էդ գործը չէ, տուր բաժակը, բալա ջան, սրտեն մեռա,- հեռեւում էր պապիս պատասխանը:

Պապս այդ տարի իր կյանքի վերջին Ամանորն էր նշում, իսկ մենք՝ մեր Գյումրվա վերջին Նոր տարին:

Գյումրիում Նոր տարիները անասելի գեղեցիկ էին դիմավորվում՝ չգիտեմ քաղաքի կենտրոնից էր, թե նրանից, որ պապս ու հայրս էին կենդանի, թե նրանից, որ սեղանի շուրջ երկու սերնդակին համենող հարազատներով էինք դիմավորում:

Նույն տարում մահացավ 84-ամյա Արամ պապս, Անահիտ մամիս մեզ հետ Երեւան տեղափոխեցինք, ու տատս մեկուկես տարի ապրելով չսիրելի մայրաքաղաքում, 94-ի գարնանը ցանկացավ իր Գյումրվա տուն-տեղը դառնալ: Վերադարձավ ու էլի 84 տարեկանում, ինչպես պապս, իր մահկանացուն կնքեց: Նրանց անգոյության հետ Գյումրին իր հրապուրանքը մի տեսակ կորցրեց: Առաջին սերս էլ հողս ցնդեց, երբ իմացա, որ իմ սիրած տղան Բելգիա է մեկնել ու այլեւս չի վերադառնալու:

13 տարի ընդմիջումից հետո կրկին Գյումրիում եմ: Օտարային թատրոնը «Անուշն» է ներկայացնում, ավելի ճիշտ՝ վերադարձնում գյումրեցիներին: Չնայած ձյուն-սառնամանիքին՝ Անեծյանի անվան թատրոնում ասեղ գցելու տեղ չկա՝ Անուշը հերանց տուն է դարձել՝ ոտքի վրա գյումրեցիները հորինեցին իրենց հերթական սրամտությունը: «Էսօր եմ իմացել, որ Էրեւնից օտարա բդի գա մեր քաղք: Ըտեխենա բաների կասոս եմ: Ամա՛ր, Անուշը առաջին անգամ մեզ մոտ է բեմադրվել»,- ասում է գյումրեցին:

Վաջորդ անգամ աշխեր կրկին երաժշտական էր: Այս անգամ երիտասարդ երաժիշտները Գյումրիում ծառայող ռուսական զորամասի համար փոքրիկ միջոցառում էին պատրաստել: Միջոցառումից հետո, անշուշտ, գյումրեցիները առանց մի կտոր հաց ուտելու, մեզ թույլ չէին տա ճանապարհ ընկնել: Եվ ահա մայրաքաղաքցիները խոստովանում են, որ իրենց ողջ կյանքում այդպիսի համով հաց երբեւէ չեն կերել, իսկ-իմ հիշողության մեջ կամաց-կամաց վերականգնվում է լավաշի ու բուրդ հացի ծանոթ համն ու բույրը: Մենք՝ երեւանցիներս, ազահորեն կպչելով էինք գյումրվա լավաշի ու հացը, որը, ինչպես տղաներից մեկն ասաց՝ «բաղարի նույն կծախեն»:

Գյումրի էլ չեմ գնացել, սակայն հաճախ եմ շփվում գյումրեցիների հետ: Վերջերս գյումրվա բարբառով ֆրանսերեն խոսող գյումրեցիների հանդիպեցի, շատ զիլ էր՝ ամենագեղեցիկ լեզուն ու ամենագեղեցիկ բարբառը միախառնված: Ավելի զիլ էր, երբ իմացա, որ ուղիղ 1 ամիս առաջ սեւամորթ գյումրեցի է լույս աշխարհ եկել: Երեխայի հայրը գյումրեցի երիտասարդ երաժիշտ է, իսկ մայրը ջազ երգչուհի՝ գեղեցկուհի նեգրուհի: Մի խոսքով՝ այսպիսի հետաքրքիր պատմություններ:

Իսկ պատմությունները շարունակական բնույթ են կրելու՝ «Made in Gyumri» խորագրով: Որոշել եմ հայրենի քաղաքից հեռու ապրող գյումրեցիների մասին պատմել: Սկզբում մտածում էի միայն գեղանկարիչներին ներկայացնել, հետո հասկացա, որ գյումրեցին տաղանդավոր է բոլոր ասպարեզներում, այդպիսով՝ պատմություններ բոլոր տաղանդավոր գյումրեցիների մասին:

Խմբ. կողմից. - Հոդվածագրի հեռացա նյութերը գյումրեցի հայտնի մարդկանց մասին կհրապարակենք առաջիկա մեր համարներում: ■

ՆԱԽԱՀԱՎԵՐԺԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

Հատված «Նախահավերժի ծնունդը» (Եդեմից մինչեւ Միտաննի) գրքից

Բ էջից

խորությամբ, որ եթե մենք ուսանային այդ նախահայկական ներդրումը, ապա հարկ կլիներ շատ բան սկսել գրեթե ամենասկզբից:

Երկիրը, որի մասին դեռ խոսենք, ապարեցն էր հնագույն արձանագրված իրադարձությունների եւ գուցե մեկը մարդկային ցեղի սկզբնավորման կենտրոնատեղիներից, քանի որ այստեղ հստակ հետքեր են հայտնաբերված շելյան մշակույթի եւ փոքր ինչ ուշ շրջանի՝ աշելյան մշակույթի (435-100 հազար տարի առաջ):

Հավանաբար այստեղ է գտնվել նաեւ սկզբնական հայրենիքը խուռիների, ուրարտացիների եւ հայերի, որոնք ժամանակակից հայերի ենթադրյալ նախնիներն են: Վերջապես, այստեղ էին ընթանում ամենակարեւոր պատմական դեպքերը, ինչպես Ուրարտուի, այնպես էլ նրա հետնորդի՝ Մեծ Հայքի պատմության:

Որտե՞ղ է սակայն երկիրն այդ, վաղուց եւ հիմնովին մոռացված Ասեծո եւ մարդկանց կողմից: Մոռացված Ասեծո կողմից, թերեւս հենց այստեղից է հառնել միաստվածության վեհ գաղափարը, եւ մոռացված մարդկանց կողմից, գուցե այն պատճառով, որ չափազանց շատ բան է ավել նրանց:

▼▼▼

...Հսկա մի եզերք, որով «չի անցնում եւ ոչ մեկի ժամանակը» դարձյալ տարալուծվում է ունայնության մեջ ինչ-որ տեղ դղորդական ասնայնության փոշեհատիկների լույսերի ու ցուրտ ստալակտիտների լուսանցքներին: «Եվ խուլերին լույսերն առանցքներին», - որոնց մասին գրում էր Տերյանը, արդոս...», որոնց մասին գրում էր Տերյանը, ու «զանգակներին դեմ խոպան մարեցին», ու «զանգակներին քարերը տխուր» նույնպես լռեց: Լեռնաշխարհի

լուկ առավել սակավակերպ հյուսիս-արեւելյան հասվածում կյանքի զարկերակն է խփում: Այս «պատառիկը» հինավուրց կայսրության սահմանադրի շրջանների հետավոր մասնուցներից մեկն էր ժամանակին:

Լեռնազագաթներն այստեղ հինգ հազար մետրից վեր են խոյանում, իսկ ավանդույթը հինգ հազարամյակ նախանցում է հետ, մխրճվում պատմության անհունը: Գուցե այս հողից է ինչ-որ ժամանակ դուրս եկել հոմո սապիենսը, որ իրեն եդեմական երկիրը, եւ առնվազն երկուսեք հառնել է այստեղից Աստված, որ երկինքն իրեն եդեմական: Մինչ եկավ այն ահեղ օրը, երբ մարդիկ հեռացան այդ եզերքից, իսկ Աստված լքեց այն: Բայց նախքան դա կկատարվեր, Լեռնաշխարհն այդ մարդկության պատմության մեջ եւ Աստծո պատմության ընթացքում առանցքային ու անկրկնելի մի դեր խաղաց:

Ու թող օտարները գտնեն նրա չհերկված դաշտերի ու մռայլ ձորերը: Եվ խաղաղոն օտարի, որ այլեւս բերք չի տա հրկիզված բարունակներին, ու խնկարկեն թող այդ հողի զառիթ սրունները, որ այլեւս չեն ծնվի նախատես մոռացված իրենց ծնողներից:

Գուցե երկիրն այդ սպասեց իր առաքելությունն Աստծո ու մարդկանց հանդեպ, ուստի եւ լռեց անէության մեջ: Այն եւ կա, եւ, միեւնույն ժամանակ, գոյություն չունի, հար եւ նման այն ազգին, որ բնակեցրեց հողն այդ առնվազն հինգ հազար տարի:

Իսկ եթե կա հիրավի, ապա հարկ է գտնել սորվածել՝ այդ հողից եւ նրա բնակիչներից վերցված պարտքի դիմաց: Սորվածել՝ մարդկության ամբողջ մնացած մասի կողմից:

Այս գիրքն այդպիսի մի պարտամուրհակ է թերեւս, վերաբերում է Լեռնաշխարհի մարդկանց պատմության սույն առաջին՝ մեզնից առավել հեռացած ժամանակահատվածին: Այնքան հեռացած, որ մոտենում է լեգենդին, որի մեջ անընդհատ մխրճվում է Լեռնաշխարհի մարդկանց պատմությունը:

Ես էլ գիրքս սկսեմ այդ լեգենդներից մեկով, այնքան կենսասեր, որ դրա վրա է հաջողապար կառուցվել մինչեւ օրս գոյատեւող միաստվածության երեք դավանանքը: ■

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՆԵԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Գինին՝ ազգային արժէհամակարգում

«Հայ գինեգործների միության» նախագահ Ավագ Հարությունյանի վերջերս հրատարակած «Խաղողագործությունը եւ գինեգործությունը Հայաստանում» ուսումնասիրության առիթով մեր հարցազրույցում («Ազգ-մշակույթ», 10 մայիս, 2008) անդրադարձել էինք խաղողի եւ գինու հոգեւոր-մշակութային նշանակությանը: Ավագ Հարությունյանը տեսական ուսումնասիրողից բացի պրակտիկ արտադրող է, մեր զրույցի ընթացքում նա խոսեց նաեւ հայկական գինեգործության ավանդույթների, տնտեսական կարեւորության, գինու հատկանիշների եւ առանձնահատկությունների մասին:

Ավանդույթների անկում

Հայ մարդն այսօր գինի գործածում է սակավաթիվ, շատ ավելի մեծ տեղ նրա կենցաղում զբաղեցնում է օղին: Հայաստանում այսօր մեկ շնչին բաժին է հասնում 1 լ գինի, եվրոպայում՝ 50 լ: Ըստ պաշտոնական վիճակագրության, տարեկան Հայաստանում ներմուծվում է 8 մլն լ օղի, տեղական արտադրանքը կազմում է 15 մլն լ եւ ըստ իմ զուգահեռ հաշվարկների, չգրանցված 1 մլն լ տնական արտադրության օղի: Տեղական արտադրության գինին 3,5 մլն է, արտերկրից ներմուծվածը՝ 200.000 լ: Հայերը շատ հին ժամանակներից, սակայն, ունեցել են գինեգործության հարուստ ավանդույթներ: Ըստ Ավագ Հարությունյանի, գինու գործածության նվազումը հետեւանք է վերջին 300 տարիների ընթացքում տարված տնտեսական քաղաքականության՝ պարտադրված ոտքանի հանգամանքներով:

«Արեւմտյան Հայաստանում գինու օգտագործման ավանդույթները պահպանվեցին մինչեւ 1915-ը: Հայերին արգելված էր գինու առեւտուրը, որովհետեւ այն դիտվում էր որպես ավելի հոգեւոր աշխարհի ապրանք՝ ներդաշնակ իր ընտանեկան, ազգային արժեքներին:

Արեւելյան Հայաստանում այլ պատճառներ կատարվեցին: 1639-ին Արեւելահայաստանն անցավ պարսկական տիրապետության տակ, սկզբնական շրջանում արգելվեց հայերին գինի պատրաստել, հետո մեղմացավ, ընդհուպ վաճառքի թույլտվության, բայց ոչ՝ մահմեդականներին: Երբ ռուսական ազդեցությունները Կովկասում մեծացան, հայերը գինու առեւտուր սկսեցին ռուսների հետ: Բայց տրանսպորտային փոխադրամիջոցների զարգացած չլինելու պատճառով, գինու տեղափոխումը դժվար էր: Մի շարք հանգամանքներ, նաեւ օրինակ այն, որ 10 լ թորած գինուց ստացվում է 2 լ օղի, աշխուժացրեցին դրա առեւտուրը:

1828-ին Պարսկաստանից Արեւելահայաստան վերադարձող հայերն արդեն գյուղացիներ էին՝ լեռնային, ոչ բարեբեր հողերից, որոնք իրենց հետ բերեցին օղու կուլտուրան: Օղու արտադրությանը նպաստեց նաեւ ցարի հարկային մեղմացումների քաղաքականությունը. այս ապրանքատեսակը ակցիզային հարկից ազատվեց:

1945-ին ռազմաճակատից վերադարձած շուրջ 500.000 հայ տղամարդիկ, որոնք 5 տարի կրել էին ռուսական կենցաղի, կուլտուրայի ազդեցությունները, բերեցին օղու սովորույթը: Եվ 60-ականներին, երբ սովետական կառավարության պատվերով Հայաստանը սկսեց արտադրել էժան, վատորակ պորտվեյն գինիներ ռուսական շուկայի համար, հայ ժողովուրդը զրկվեց իր ներքին շուկայում թեկուզ փոքր քանակությամբ գինի ունենալու հնարավորությունից»:

Օղու օգտագործումը եւ առհասարակ ավանդույթներից հեռանալը հոգեւոր-մշակութային, թե սովորույթ-կենցաղային առումներով, խաթարում է ազգային նկարագիրը: Գինուց հրաժարվելու հետեւանքները իմ զրուցակիցը դիտում է ընդհանուր դեգրադացիոն պրոցեսներում. իր համար «վերադարձ արմատներին» շարժումը ներառում է նաեւ հոգեւոր արժեքներին առնչվող արտադրատեսակները:

Գինու առավելությունները

«Գինին իր մեջ կրում է հոգեւոր արժեքների բազմաթիվ շերտեր: Օղին համարվում է ազոտային խմիչք: Հայերը օղի օգտագործել են դեղ հնուց: Ուրարտական արքաներն այն համարել են աստվածային խմիչք՝ մահկանացուներին խորհուրդ տալով չխմել: Օղին եղել է տաբու, օգտագործումը՝ խիստ կանոնակարգված: Առավոտյան 50 գ օղին օգտակար է նյութափոխանակության եւ այլ առումներով, բայց չափն անցնելիս՝ վերածվում է թույնի:

Այլ է գինու ազդեցությունները մարդու օրգանիզմի վրա: Գինին ունի բուժական հատկանիշներ՝ սիրտ-անոթային համակարգի բարելավում, երիկամների, լյարդի ֆունկցիաների կարգավորում, օգնում է սկլերոզին: Ընդունված է էթնոթերապիայի, գինեբուժության մեթոդը: Գինին դիետիկ խմիչք է

Շարունակությունը՝ էջ [illegible]

Ա էջից

Հայացք դէպի ՆԱՏՕ

գործում է Դաշինքի հետ իր փոխհարաբերություններում, քան Վրաստանը: Մեր կարծիքով, սակայն, Դաշինքի համար այս երկու երկրները նմանատիպ նշանակություն ունեն. Ադրբեջանը նավթի եւ գազի պաշարներ ունի, իսկ Վրաստանն օգնում է դրանց փոխադրմանը: Ըստ ոլորտի փորձագետների, այն երկիրը, որը վերահսկում է «անկայուն» Վրաստանը, վերահսկում է ողջ Հարավային Կովկասը: Հետեւաբար «վրացական» գործոնի անկանխատեսելիությունը հեռանկարում կարող է նպաստել Ադրբեջանի անկախությունը վտանգող իրական գործոնի ձեւավորմանը: Ակնհայտ է, որ «կենսական միջանցքի» գործառույթի տեսանկյունից Վրաստանը Ադրբեջանի համար առավել կարեւոր է, քան Ադրբեջանը Վրաստանի համար, ընդ որում ուժային նմանօրինակ հավասարակշռությունը պահպանվում է ուժային հարաբերակցության տարաբնույթ տիրորինակների պայմաններում: Եվ այդ պատճառով, թերեւս, Բաքուն, ինչպես ոչ ոք, շահագրգիռ է Թբիլիսիի փաստացի անկախությամբ:

Բացի «հայացք դէպի ՆԱՏՕ» ռազմավարական ընտրությունից, պաշտոնական Թբիլիսիի եւ Բաքվի մոտեցումները Դաշինքի հետ հարաբերություններում համընկնում են նաեւ մեկ այլ խնդրի լուծման տրամաբանության միջավայրում: Դա հակամարտությունների լուծման հիմնահարցն է: Դաշինքն ակտիվ դիրքորոշում չի զբաղեցնում սառեցված կոնֆլիկտների լուծման հարցում՝ գտնելով, որ հակամարտությունների լուծումը վերաբերում է միջազգային այլ կազմակերպությունների՝ մասնավորապես ԵԱՀԿ-ին եւ ՄԱԿ-ին: Այնինչ, օրինակ Ադրբեջանի ղեկավարության ակնկալիքները, թե ՆԱՏՕ-ն ԼՂ հարցի լուծման նպատակով Ադրբեջանին ռազմական օգնություն կցուցաբերի, իրատեսական չեն: Այս առումով ՆԱՏՕ-ի գործողությունները Հարավսլավիայում բավականին գրավիչ էին Ադրբեջանի համար, սակայն պետք է գիտակցել, որ կարգավորման Կոսովոյի տիպօրինակն անընդունելի է ղարաբաղյան հակամարտության պայմաններում. Դաշինքը այստեղ ուժային մեթոդներ չի կիրառի: Նախեւառաջ այս տարբերակը անիրականանալի է տարածաշրջանի աշխարհաքաղաքական իրողությունների յուրահատկության տեսանկյունից, քանի որ ՆԱՏՕ-ի ուժային միջամտությունը տարածաշրջանի գործերին կհանգեցնի ՌԴ-ի՝ «մեղմ ասած» բացասական արձագանքին՝ խթանելով Կրեմլի եւ Արեւմուտքի միջեւ լարվածության կտրուկ սրում, այն դեպքում, երբ հարաբերությունները՝ կապված ՆԱՏՕ-ի ընդլայնման հետ, արդեն իսկ սառն են:

Հարավկովկասյան քաղաքական տարածությունում Դաշինքի ամենից հավասարակշռված եւ քաղաքականապես զուսպ հարաբերությունները Հայաստանի հետ են՝ առկա են բավական կայուն եւ համաչափ զարգացման հարաբերություններ: ՀՀ-ն 1994-ին ստորագրելով «ԳՀԽ» շրջանակային փաստաթուղթը, իսկ 1997-ին՝ Եվրատլանտյան գործակցության խորհրդի (ԵԱԳԽ) հիմնադիր փաստաթուղթը, դարձավ ԳՀԽ ծրագրի մասնակիցներից եւ ԵԱԳԽ հիմնադիր պետություններից մեկը: Ներկայումս Հայաստան-ՆԱՏՕ հարաբերությունների վերջնահանգրվանը «Անհատական գործակցության գործողությունների (IPAP)» ծրագիրն է: Ակնհայտ է, որ ՆԱՏՕ-ն եվրատլանտյան տարածաշրջանի կենտրոնական կազմակերպություններից է եւ սահմանակից է Հայաստանին: Ուստի, հարաբերությունների զարգացումն այդ կազմակերպության հետ կարեւորվում է, թե՛ միջազգային հարաբերություններում եւ, մասնավորապես, եվրոպական գործերում Հայաստանի ակտիվ ներգրավման եւ թե՛ ՀՀ-ի անվտանգության ապահովման առումով: Եվրատլանտյան տարածաշրջանում Հայաստանի ակտիվ ներգրավման եւ մեկուսացման վտանգից խուսափելու տեսանկյունից կարեւորվում է նաեւ Հայաստանի ակտիվ մասնակցությունը ԵԱԳԽ շրջանակներում տեղի ունեցող քաղաքական գործընթացներին: Կրավորական պահվածքը այս ասպարեզում կարող է լրջորեն խաթարել Հայաստանի վարկն ու հեղինակությունը՝ տեղիք տալով եվրոպական երկրների շրջանում ՀՀ-ի մասին անբարենպաստ պատկերացումների ձեւավորմանը: Միաժամանակ, ակտիվ մասնակցությունը ԳՀԽ-ին, ԵԱԳԽ-ին եւ IPAP-ին կվկայի արեւմտյան արժեքների ու եվրոպական երկրների ընտանիքի լիարժեք անդամ դառնալու նկատմամբ ՀՀ-ի հանձնառության մասին:

ՆԱՏՕ-ի հետ հարաբերությունների ակտիվացումը, դրական հետեւանքների հետ մեկտեղ, Հայաստանի համար կարող է ունենալ նաեւ որոշ բացասական անդրադարձներ, որոնք հիմնականում պայմանավորված են ՀՀ-ի համար առաջնային գործընկեր Ռուսաստանի կողմից այդ հարցում ցուցաբերվող նախանձախնդիր վերաբերմունքով: Այս կապակցությամբ հարկ է ընդգծել, որ Հայաստան-Դաշինք հարաբերությունները տեղավորվում են ԳՀԽ շրջանակային փաստաթղթի, ԵԱԳԽ հիմնադիր փաստաթղթի եւ 2005-ի դեկտեմբերից նաեւ՝ «Անհատական համագործակցության գործողությունների» ծրագրի միջակայքում: 2002 թ. Պրահայի գագաթնաժողովից հետո ՀՀ Նախագահ Ռ. Քոչարյանը նշեց. «Հաշվի առնելով, որ ՆԱՏՕ-ն այսօր այդ կարգի կառույցներից ամենաազդեցիկն ու հզորն է, հետեւաբար այն որոշակի ազդեցություն կունենա ինչպես մեր տարածաշրջանում, այնպես էլ Հայաստանի արտաքին քաղաքականության վրա»: Չնայած սրան, ՀՀ ղեկավարությունը պարբերաբար հայտարարում է, որ «Դաշինքին անդամակցելու հարցը ՀՀ արտաքին քաղաքական օրակարգում ներկայումս դրված չէ», սակայն ակնհայտ է, որ ՀՀ-ի դիրքորոշումը այնուամենայնիվ փոփոխություններ կրել է. մի քանի տարի առաջ նման հայտարարության մեջ բացակայում էր «ներկայումս» բառը: Մյուս կողմից ՀՀ-ն գիտակցում է, որ դեպի Դաշինք իրական քայլ անելուց հետո դժվար կլինի հետ դառնալ: Իսկ հիմնական գործոնը, որ ազդում է Հայաստանի՝ ՆԱՏՕ-ի հետ հարաբերման տիպի, միջակայքի եւ բնույթի վրա, ռուսական ղեկավարության դիրքորոշումն է, անտեսել որը Երեւանը չի կարող եւ դեռեւս չի ցանկանում: Վրաց-ռուսական հարաբերությունների կտրուկ սրման պատճառներից մեկը վերջին տարիներին ոչ այնքան Մոսկվայի կայսերապաշտական հավակնություններն էին, որքան վրացական ղեկավարության արեւմտամետ քաղաքականությունը, որը հրապարակայնորեն անտեսում է ՌԴ-ի շահերը Հարավային Կովկասում: Ակնհայտ է, որ Հայաստանը նման ճանապարհով չի գնա: Ինչպես Հայաստանում, այնպես էլ ՌԴ-ում եւ ՆԱՏՕ-ում լավ հասկանում են, որ եթե չլիներ հայ-ռուսական հարաբերությունների ներկայիս մակարդակը, ապա Հայաստանը, թերեւս, Կովկասում առաջին երկիրը կլիներ, որը կձգտեր անդամակցել Դաշինքին: Հետեւաբար Արեւմուտքը պետք է աջակցի ՀՀ-ին նվազեցնելու կախվածությունը էներգետիկ եւ հաղորդակցային ոլորտներում, որպեսզի Հայաստանը խուսանավման առավել մեծ հնարավորություններ ունենա Դաշինքի հետ իր հարաբերություններում: Սակայն այս պարագայում հարկ է հիշել ՀՀ արտգործնախարար Վ. Օսկանյանի հիմնավոր այն դիտարկումը, որ. «Եթե պատահի այնպես, որ Վրաստանը եւ Ադրբեջանը վերջիվերջո դառնան Դաշինքի անդամ, իսկ Հայաստանը՝ ոչ, ապա ակնհայտ է, որ դա կհանգեցնի Կովկասում բաժանարար նոր գծերի ստեղծմանը: Այս հարցերը անհանգստացնում են ոչ միայն մեզ, այլ նաեւ ՆԱՏՕ-ին, ԱՄՆ-ին եւ ՌԴ-ին եւ հատկապես այդ պատճառով նրանք կլինեն առավել զգույշ եւ կփորձեն զերծ մնալ նմանօրինակ դիպաշարերից»: Հետեւաբար, քանի դեռ Հայաստանն իր առջեւ չի դրել ՆԱՏՕ-ին անդամակցելու խնդիր, ՀՀ-ի համագործակցությունը Դաշինքի հետ չի հակասում ՀՀ-ի հարաբերություններին ՌԴ-ի եւ ՀԱՊԿ-ին անդամակցությանը: Նման իրավիճակում հարկ է նկատել, որ այսօր ՆԱՏՕ-ի եւ ՌԴ-ի միջեւ առկա են լուրջ հակասություններ, որոնք տարածաշրջանում իրենց բացասական անդրադարձների առումով կարող են բացասական բնույթի լուրջ տեղաշարժերի պատճառ հանդիսանալ: Հարաբերությունների նման սրման դեպքում ՀՀ-ը, թեկուզեւ ոչ իր կամքով, ստիպված կլինի հրաժարվել կոմպլեմենտարության սկզբունքից եւ ընտրություն կատարել ՆԱՏՕ-ի եւ ՌԴ-ի միջեւ: Երբ դա կլինի, ցույց կտան ռազմավարական ուժային կենտրոնների այն փոփոխությունները, որոնք տեղի կունենան ոչ միայն Հարավային Կովկասում կամ Կենտրոնական Ասիայում, այլեւ եվրասիական ողջ խաղատախտակում: ■

Լոբբիզմ

ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ԾԱԳՈՒՄ ՈՒՆԵՑՈՂ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ՄՏԱԴԻՐ ԵՆ ԱՄՐԱՊՆԴԵԼ ԻՐԵՆՑ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՎԱՇԻՆԳՏՈՆՈՒՄ

«Յուրեժիանեթ.օրգ», 25 ապրիլի 2008 թ.
Աղբյուրը՝ (Eurasianet.org) Ջոշուա Կուչերա (Joshua Kucera)

Ամերիկայի թուրքական կազմակերպությունները մտադիր են ընդլայնել իրենց քաղաքական ազդեցությունը Միացյալ Նահանգներում՝ ակնհայտորեն ձգտելով հակազդել ԱՄՆ կոնգրեսի վրա իրենց հակառակորդների՝ ամերիկահայերի խմբերի ձեռք բերած ազդեցությանը:

Նրանց համակարգված ջանքերն ուղղված են Ամերիկայում թուրքական կազմակերպությունների ամրապնդմանը լայն շարքային անդամության ապահովելում, իշխանության ընտրովի մարմինների ներկայացուցիչների եւ ՁԼՄ-ների հետ իրենց փոխհարաբերությունների կարգավորմանը եւ բոլոր այն անձանց իրավական պաշտպանությանը, որոնք թուրքերեն դիրքորոշում են պարզում: Թուրքական մի շարք կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ իրենց երկարաժամկետ ռազմավարությունը ներկայացրին ամերիկա-թուրքական հարաբերություններին նվիրված Ամերիկայի թուրքական խորհրդի՝ ապրիլի 14-ին կայացած «Ամերիկայում թուրքական համայնքի հզորացումը» խորագիրը կրող խորհրդաժողովի ընթացքում:

Խորհրդաժողովի մասնակիցները բազմիցս շեշտեցին, որ իրենց նպատակն է նպաստել Թուրքիայի նկատմամբ դրական վերաբերմունքի ձեւավորմանը, այլ ոչ թե հակադրվող դիրքորոշմամբ հանդես գալուն: Սակայն այս քաղաքականությունն ուղղված է 1915-ին Օսմանյան կայսրությունում հայերի զանգվածային բնաջնջման թուրքական տեսակետի քարոզչության հզորացմանը: Հայերը եւ պատմաբանների մեծ մասն այն կոչում են ցեղասպանություն, մինչդեռ թուրքերը՝ ցավալի մարդկային զոհեր պատերազմի հորձանուտում: (Կարդացեք «Յուրեժիա ինսայթ» արխիվում):

«Մեր նպատակը հակահայկական, հակահունական, հակաքրդական կամ հակաարաբական գործունեությունը չէ: Մենք ձգտում ենք ապահովել հավասարակշիռ մոտեցում Թուրքիային, Ռուսաստանին, Հայաստանին եւ Կովկասի ու Մերձավոր Արեւելքի մյուս երկրներին վերաբերող հարցերում», նշել է Լինքոլն Մըք Քըրդին (Lincoln McCurdy)՝ Ամերիկայի թուրքական կոալիցիայի նախագահը:

Մեր նպատակն է ամրապնդել թուրքական դիրքորոշումը 1915-ի իրադարձությունների 100-ամյա տարելիցի նախաշեմին, ընդգծել է ԱՄՆ թուրքական կազմակերպությունների համագումարի նախագահ Նուրթեն Յուրալը:

Հայերի ցեղասպանության հարցն ամեն տարի Կոնգրեսի քննարկմանն է դրվում, երբ Կոնգրեսի հայամետ անդամները փորձում են այդ իրադարձությունները պաշտոնապես ցեղասպանություն ճանաչող բանաձեւ ընդունել: Սակայն եթե հայերն իրենց նպատակների իրագործման հարցում ապավինում են Միացյալ Նահանգներում իրենց լավ կազմակերպված մեծաթիվ սփյուռքին, ապա թուրքերն ապավինում են Անկարայի վարձած բարձր վճարվող լոբբիստներին, ինչպես նաեւ Պենտագոնին, որը պահպանում է Թուրքիայի հետ իր երկարատեւ ռազմական համագործակցությունը:

Ամերիկայում բնակվող հայերը թվով զգալիորեն գերազանցում են թուրքերին. ըստ Ամերիկայի թուրքական կազմակերպությունների ղեկավարության նախագահ Կայա Բոզթեփի (Kaya Boztepe), ամերիկահայերի թիվը հասնում է 1.5 միլիոնի, իսկ Ամերիկայի թուրքերինը՝ շուրջ 450.000-ի [*]: Սակայն կան 450.000 ամերիկաադրբեջանցիներ ու եւս 935.000 իրանաադրբեջանական ծագման մարդիկ, ինչպես նաեւ ավելի փոքր թվով այլտիպի ազգակից խմբերի ներկայացուցիչներ, ինչպիսիք են ույղուրներն ու թաթարները:

«Երբեմն մարդիկ ասում են. «Մեր դեմ պայքարողները շատ են»: ԱՄՆ-ում 1.5 միլիոն հայ կա, հիմնականում՝ Կալիֆոռնիայում: Սակայն նրանց կեսից ճիշտ է նվիրված գործին, որոնցից էլ կեսից ճիշտ է իրականում հետամուտ լինում գործին եւ միայն 50.000-ն է նվիրատվություններ կատարում», նշում է նա:

Սակայն թուրքամետ լոբբիզմի մի քանի վետերանների ներկայությունը հիմք է տալիս ենթադրելու, որ առնվազն ներկայումս ջանքերը գործադրվում են վերին օղակներում, այլ ոչ թե շարքային բազմաթիվ անդամների մասնակցությամբ: Նախկին ամերիկյան դիվանագետ Մըք Քըրդին (McCurdy) Ամերիկա-թուրքական խորհրդի նախկին նախագահն է եւ գլխավոր տնօրենը (այս խորհուրդը կազմված է ամերիկյան եւ թուրքական քաղաքական ու գործարար շրջանակների ազդեցիկ ներկայացուցիչների խմբերից): Լիդիա Բորլենդը (Lydia Borland), որն օգնում է Ամերիկայի թուրքական կազմակերպություններին Կոնգրեսի հետ իրենց հարաբերությունները բարելավելու հարցում, ներկայումս խորհրդի գործադիր վարչության անդամ է եւ մինչեւ անցյալ տարի, ըստ Սենատի տվյալների, գրանցված էր որպես Ամերիկա-թուրքական գործարար խորհրդի պաշտոնական լոբբիստ:

«Թուրքական ծագում ունեցող ամերիկացիների համար ամենամեծ արգելքը նրանց այն համոզմունքն է, թե նրանք իբր չեն կարող ինչ-որ բան փոխել», խորհրդաժողովում շեշտել է Բորլենդը:

Ամերիկայի թուրքական ընկերակցությունների համագումարը ողջ երկրով մեկ թուրքական ծագում ունեցող ամերիկացիների համար սեմինարներ է անցկացնում՝ նպատակ ունենալով սովորեցնել, թե ինչպես իրենց խնդիրը ներկայացնեն քաղաքական գործիչներին, ԶԼՄ-ներին եւ հանրությանը: Մինչ այժմ համագումարն անց է կացրել նմանատիպ 19 սեմինար եւ նախատեսում է անցկացնել եւս 11-ը:

Համագումարի նախագահ Նուրթեն Յուրալը (Nurten Ural) ընդգծել է, որ իրենց նպատակն է ձեւավորել «ԱՄՆ-ում թուրքական այնպիսի համայնք, որն ինքնավստահ է, ակտիվ զբաղվում է հասարակությանն իրազեկելով եւ իր գաղափարների քարոզչությամբ՝ չվախենալով ուրիշ սեփական տեսակետները»:

Վերջին 18 ամիսների ընթացքում ստեղծվել են ԱՄՆ քաղաքական գործողությունների առաջին երկու թուրքական հանձնաժողովները, որոնք զբաղվում են դրամահավաքով՝ թուրքամետ քաղաքական գործիչներին սատարելու համար: Ըստ Մըք Քըրդիի, որը նաեւ Թուրքական կոալիցիայի ԱՄՆ քաղաքական գործողությունների հանձնաժողովի գանձապետն է, 2007-ի հունվարից սկսած այդ հանձնաժողովը, ինչպես նաեւ Թուրք-ամերիկյան ժառանգության քաղաքական գործողությունների հանձնաժողովը 660.000 դոլար են հավաքել Կոնգրեսի թեկնածուների համար:

Այս կազմակերպությունները ջանքեր են գործադրում նաեւ առ այն, որ Կոնգրեսում մի թուրքական ծագումով ամերիկացի ընտրվի: «Մենք պետք է Կոնգրեսում թուրքական ազգության ներկայացուցիչ ունենանք, ավելի ճիշտ, երկուսը՝ մի դեմոկրատ եւ մի հանրապետական», ասել է Մըք Քըրդին: «Վստահ եմ, որ դա իրականություն կդառնա երկու տարում»:

Թուրքական խմբերին առայժմ հաջողվել է ավելացնել Կոնգրեսի թուրքական խմբակի (Congressional Turkish Caucus) անդամների թիվը: Ներկայումս խմբակն ունի 77 անդամ, որոնց թիվը միայն 2006-ի ընտրություններից հետո համալրվել է 15-ով:

Թուրքական լոբբիստական խմբերն ուշադրությունը սեւեռել են հատկապես Կոնգրեսի սեւամորթ անդամների վրա: Կոնգրեսում Սեւամորթների խմբակի (Congressional Black Caucus) 12 անդամներ, ըստ Լիդիա Բորլանդի, նաեւ Թուրքական խմբակի անդամ են:

Թուրքական խմբերը փորձում են նաեւ դաշինք ձեւավորել Միացյալ Նահանգներում բնակվող այլ էթնիկ խմբերի, մասնավորապես՝ Բոսնիայի մահմեդականների, մակեդոնացիների եւ ալբանացիների հետ: «Մենք կարծում ենք, որ հատուկ կապ պետք է ստեղծվի այն համայնքների հետ, որոնց հետ Թուրքիան ընդհանուր պատմական հարաբերություններ եւ մշակութային ազգակցություն ունի», նշում է Գյուլեր Կոկնարը (Guler Koknar)՝ Ամերիկայի թուրքական կոալիցիայի փոխնախագահը, որը կրթաթոշակներ է տրամադրում այս էթնիկ խմբերին պատկանող ուսանողներին՝ Թուրքիայում սովորելու նպատակով:

Ամերիկայի թուրքական կոալիցիան կրթաթոշակներ է տրամադրում նաեւ ԱՄՆ ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչներին: Օրինակ՝ կոալիցիան 2000 դոլար ճանապարհածախսի վճարման դրամաշնորհ է տալիս Թուրքիայում սովորել ցանկացող աֆրոամերիկացի ուսանողներին: «Արանք արտասահմանում կրթություն ստացող ամենաանտարբերը, ամենաքիչ արտոնություններ ունեցող խմբերն են, ինչը, մեր կարծիքով, անընդունելի է: Ինչպես գիտեք, աֆրոամերիկյան ընկերակցությունը վերելք է ապրում, թռիչքաձեւ եւ արագընթաց աճում է նրա դերը հասարակության մեջ, ինչպես նաեւ բարձրանում է նրա արդյունավետությունը», գտնում է Կոկնարը: «Այս ծրագրի հաջողությունն այնքան մեծ է, որ ներկայումս ակտիվաշանքեր են տարվում լատինաամերիկացիներին եւ Ամերիկայի բնիկներին նույնում ընդգրկելու համար», նշել է Կոկնարը: ■

[*] ԱՄՆ-ում ապրող հայերի թիվը միտումնավոր ուռճացված է՝ Թուրքիային զոհի կարգավիճակում ցուցադրելու նպատակով.

Խմբագրի ծանոթագրությունը. *Ջոշուա Կուչերան (Joshua Kucera) անկախ լրագրող է Վաշինգտոնում, մասնագիտանում է Կենտրոնական Ասիայի, Անդրկովկասի եւ Մերձավոր Արեւելքի երկրների անվտանգության հարցերում:*

Նյութը տրամադրել է «Նորավանք» ռազմավարական կենտրոնը

Ա էջից

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՆԵԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ...

համարվում: Հնում գինով վերքեր են լվացվել, համաճարակների ժամանակ օգտագործվել է որպես վարակազերծ, միկրոբասպան միջոց, ունի նաեւ հակաօքսիդային ազդեցություն եւ այս ամենը՝ առանց կողմնակի հետեւանքների»:

Հայկական գինու արտադրությունը, ոռակը, սղառման շուկան

Մեր նախորդ զրույցում անդրադարձել էինք համաշխարհային շուկայում մասնակի հեղափոխության առիթ եղանակում՝ խաղողի ծագումնաբանության գործոնին տրվող կարեւորությանը: Ոռակը այլեւս անառարկելի պայման է: Իր գրքում Ավագ Հարությունյանը պատմական բազմաթիվ փաստերով հաստատում է խաղողի հայկական ծագումը: Իսկ ինչպիսին են այսօր Հայաստանում արտադրվող գինու ոռակը եւ դրա զարգացման հնարավորությունները:

«Խաղողի զգալի մասը օգտագործում են կոնյակ արտադրողները, որոնք գինու դաշտ մտնում են խիստ խնայողությամբ: Գինի արտադրող 46 հայ գործարարներից մոտ 20-ը կոնյակ է արտադրում եւ խաղողի 90 տոկոսը գնում են նրանք: Գինեգործների մնացած փոքրաթիվ մասը ունենում է դժվարություններ եւ գովազդային արշավի ողջ ծանրությունը չի կարող կրել: Մինչդեռ հայկական հետուստաբնկերություններ, Հ1-ը եւ մյուսները օտար հակայական գովազդներ են անում, ինչ չեն նաեւ հաղափում փակցված օտար գովազդային հսկա վահանակները: Այդ ֆինանսները պետք է ուղղվեն գինու նպատակային, ինչպես ազգային արժեքային համակարգի կարեւոր մասի եւ սա՝ կառավարության աջակցությամբ»:

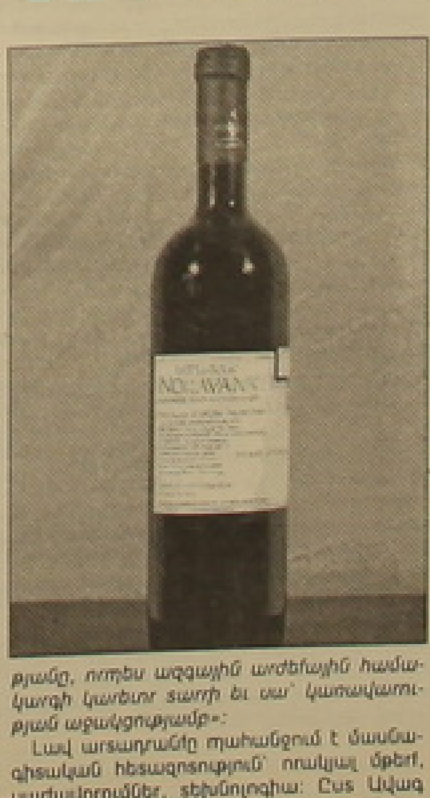

Լավ արտադրանքը պահանջում է մասնագիտական հետազոտություն՝ ոռակյալ մթերք, սարքավորումներ, տեխնոլոգիա: Ըստ Ավագ Հարությունյանի, հայկական խաղողի ընտիր գենոֆոնդը ի հարկին ուսումնասիրված չէ: Նախկին սովետական չափանիշներն ու մասնագիտական տեսանկյունները այլեւս բավարար չեն: Այսօրվա շուկան խիստ պահանջատեր է եւ հաշվի է առնում հավելյալ՝ խաղողամշակման նոր տեխնոլոգիաներ՝ պայմանավորված աշխարհագրական, միկրոկլիմայական եւ այլ գործոններով:

Հայկական գինիների հիմնական սպառողը ռուսական շուկան է՝ մոտ 70 տոկոսով, մնացածը իրացվում է անհասական մակարդակով: Մի ռուսական ձեռնարկություն իր գնորդին գտնում է հայկական սփյուռքում: «Դրա սպառման պատճառը, սակայն, ոչ այնքան գինու ոռակն է, որքան հայկական լինելու հանգամանքը, նոստալգիան, ինչը բացասաբար է անդրադառնում արտադրողի վրա, քանի որ «թթացնում է զգոնությունը»:

Քայլեր՝ գինեգործության զարգացմանը նպաստող

Հայ գինեգործները մասնակցում են միջազգային գիտաժողովների՝ ներկայացնում տեսակետներ, նոր մեթոդներ առաջարկում՝ մեր ավանդույթների, պատմական ընթացքների հետ կապված, հրատարակվում են ուսումնասիրություններ, տպագրվում հոդվածներ: Փորձեր են արվում դուրս իրավական նորմերի, չափանիշների լուծման, դրանց ներդաշնակեցմանը մեր նորմերին: Սա վերաբերում է հիմնականում Եվրամիության ընդունված եւ օրինակելի չափանիշներին:

«Միեւնույն է՝ մենք պետք է Եվրամիության մեջ ընդգրկվենք, թեկուզ տարիներ անց, եւ շարժվելու ենք իրենց թելադրած կանոններով: Բայց մինչ այդ պարտավոր ենք ստեղծել համապատասխան իրավական դաշտ, մասնագիտական նեռում, ուսումնասիրությունների արդիական մեթոդոլոգիա եւ տեխնիկա: Այդպես դարձյալ այդքան տարի հետ ենք ընկնելու»:

Ավագ Հարությունյանը պատմեց նաեւ այս տարի Թուրքիայում (Իզմիր) գինու տոհիկի վերաբերյալ կազմակերպված մի գիտաժողովի մասին, որի հայաստանյան միակ ներկայացուցիչն ինքն է եղել: Թուրքական կողմը տեղական գինեգործությունը ներկայացրել է միայն երկրի արեւմյան շրջաններով: Իր ելույթում հայ գինեգործը նշել է, որ Կենտրոնական Անատոլիայում՝ Արեւմյան Հայաստանի տարածքում հայերը 5000-ամյա խաղողագործության եւ գինեգործության հարուստ ավանդույթներ են ունեցել՝ տեխնոլոգիաների, մշակույթի, կենցաղի, սովորույթների: Եվ քանի որ Թուրքիան ներկայացնում է տարբեր ժողովուրդների (հայեր, բյուզանդացիներ, հույներ, հոռոմեացիներ) մշակութային շերտեր, որոնցից յուրաքանչյուրը նկատելի ավանդ ունի ներդրած, ուստի պարտավոր է պահպանել դրանք եւ փոխանցել սերունդներին: Սա, չնայած առաջացրել է Թուրքիայի ԱԳ նախարարի դժգոհությունն ու վրդովմունքը, Ավագ Հարությունյանին, սակայն, հաջողվել է գիտաժողովի ռուսման մեջ կատարել խմբագրումներ՝ արձանագրելով ասվածը: ■

Դրվագներ Զորավար Անդրանիկի կամավորական բանակի բժշկասանիտարական խմբի գործունեության

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄԻՆԱՍՅԱՆ
Հոգեբույժ

Անդրանիկ Օզանյանի բժշկական գիտելիքները

Հայտնի է, որ գեներալ Անդրանիկը քաջ զորավար լինելուց եւ փայլուն ռազմական գիտելիքների տիրապետելուց բացի, ունեցել է նաեւ հարուստ բժշկական գիտելիքներ: Նրան հայտնի են եղել բանակը ամբողջությամբ եւ առանձին զինվորներին զանազան մարմնական հիվանդություններից եւ վարակիչ հիվանդությունների համաճարակներից պաշտպանելու եւ արդեն բռնկված համաճարակի ժամանակ հրատապ միջոցառումներ ձեռնարկելով՝ նրանց կյանքը փրկելու բժշկական եւ ժողովրդական զանազան միջոցները:

Նա անձամբ է հետեւել բանակի ընդհանուր սանիտարահիգիենիկ վիճակին եւ այդ հարցում որոշակի խիստ պահանջներ ներկայացրել իր բժշկասանիտարական խմբին:

Նա իր զինվորներից մեծապես պահանջում էր. «Զին չինանաս, զենքդ չմաքրած, կոշիկդ ու հագուստդ պատռվածները չկարկատած ու մարմինդ կեղտից չմաքրած մի նստիր ձիդ»:

Այդ մասին իր հուշերում գրել է Անդրանիկի կամավորական բանակի բժշկասանիտարական խմբի երեսնամյա բուժակ (հետագայում՝ բժիշկ) Վաղարշակ Հովակիմյանը:

Պայքար բծավոր տիֆի դեմ

1914թ. նոյեմբերի վերջին Անդրանիկի բանակը գտնվում է Խոյի ու Սալմաստի մոտ գտնվող Սարայ քաղաքը: Շուտով կամավորների բանակում նկատվում է ոջլոտության բռնկում եւ դրա հետեւանքը հանդիսացող բծավոր տիֆով զինվորների հիվանդացության դեպքեր:

Անդրանիկը շտապ իր մոտ է հրավիրում բժշկասանիտարական խմբի բժիշկներ Հակոբ Զավրիեւին, Խաչատուր Բոնապարտյանին, Ռուբեն Տեր-Ստեփանյանին, Հայկազունի Նալբանդյանին, Հովհաննես Սաֆարյանին եւ ասում. «Պարոնա՛յք բժիշկներ, դուք գիտե՞ք, որ ոջիլը լափում է մեր զինվորներին: Ոտան կիրքեն Բալկանյան պատերազմից, ոջիլն է տարածում բծավոր տիֆի հարուցիչ միկրոբները, ասիկա ճի՞շտ է, թե՞ ոչ»:

Բժիշկները հաստատում են Զորավարի ասածի ճշմարտացիությունը եւ հայտնում, որ իրենք համապատասխան պայմաններ չունեն այդ չարիքի դեմ պայքարելու համար:

Զորավարը բարկանում է. «Արդյոք, հարգելի բժիշկնե՛ր, այժմ եկեք սկսենք պայքար ոջիլի դեմ»:

Անդրանիկի ցուցումով պահանջվեց զինվորների սպիտակեղենը լվանալ, բաղնիքի շենքում բարձր ջերմաստիճանի տակ կաթսայել շորերը, մուշտակները, բաճկոնները, կոշիկների ու իրերի հականեխում: Միաժամանակ պահանջվում էր զինվորներին լողացնել: Այն շենքը, որտեղ նախկինում բնակվել էր թուրքական զորքը, անհրաժեշտ էր մաքրել եւ հականեխել ծծմբով, ինչպես նաեւ խոտի հաստ շերտ փռել հատակին եւ նոր միայն թույլ տալ, որ հայ զինվորները բնակվեն այնտեղ: Այս բոլոր միջոցառումներն իրագործելու համար զորավարը իր բժշկասանիտարական խմբին տալիս է ընդամենը 48 ժամ:

Բժիշկների հեռանալուց հետո զորավարը անմիջապես իր մոտ է հրավիրում Սառայի հայ, ասորի եւ իրանցի հոգեւորականներին, ինչպես նաեւ քաղաքի այլ ազդեցիկ անձնավորություններին ու խնդրում, որ նրանց կանայք, հարսները ու աղջիկները գան եւ իրենց օգնեն՝ զորքին ոջիլից ազատելու հարցում:

Նրանք սիրով համաձայնում են զորավարի խնդրանքին եւ անմիջապես գործի անցնում:

Բանավոր վկայություններից հայտնի է, որ հագուստները ոջիլներից մաքրելու նպատակով օգտվել են տաք թոնիրներից, որոնցում շիկացած չոր օդի պայմաններում հագուստները թափահարել են թոնրի հատակի ծածանվող կրակի վրա:

Բժիշկները բոլոր հիվանդներին, բացի թեթեւ բորբոքումով տառապողներից, շտապ մեկուսացնում եւ տեղափոխում են Կոհոր գյուղում գտնվող մի մեծ, լուսավոր ու տաք տուն՝ բուժումը կազմակերպելու նպատակով:

Ձեռնարկված անհետաձգելի եւ գրագետ միջոցառումների արդյունքում մի քանի օրվա ընթացքում դադարել են բծավոր տիֆով հիվանդանալու նոր դեպքերը, իսկ հոգատար խնամքի եւ արդյունավետ բուժման շնորհիվ էլ ապաքինվել են բոլոր հիվանդները, չտալով այդ խիստ վտանգավոր հիվանդությունից եւ ոչ մի զոհ:

Անդրանիկը բժշկասանիտարական գիտելիքների ջատագով

1915թ. ապրիլի վերջին Անդրանիկի զունդը անցնելով Դիլման քաղաքը եւ հայկական Սավրա գյուղը, կեսօրից հետո հասնում է Վարդանես գյուղ եւ ռազմական ճամբարի բնակատեղի ընտրում արեւմտյան արվարձանը, որտեղ նախատեսվում էր մի քանի օր ապահով հանգստանալ:

Վիճակը ավելի էին ծանրացնում նրանց կեցության հակահիգիենիկ պայմանները ու համատարած սովը: Գաղթականների կուտակման վայրերում օրական հարյուրավոր մարդիկ էին մեռնում: Վաղարշապատի փողոցները լի էին դիակներով, եւ դիապայերը չէին հասցնում հավաքել ու թաղել մահացածներին:

1915 թ. ամռանը Անդրանիկ զորավարի կամավորական բանակը հասնում է Քանաքեռ եւ տեղավորվում Ավան գյուղում:

Տեղավորվելու հաջորդ օրն իսկ զորավարը իր մոտ է հրավիրում բժիշկ Հայկազուն Նալբանդյանին ու նրա տրամադրության տակ դնելով իր զնդի բժշկասանիտարական խումբը՝ հրամայում ժամանակավորապես զունդը թողնել-մեկնել Վաղարշապատ եւ օգնություն ցուցաբերել քաղցյալ ու դժբախտ հայրենակիցներին:

Ինչպես գրում է բժիշկ Վաղարշակ Հովակիմյանը, իրենք Վաղարշապատում հանդիպել են մեկ տասնյակ հայրենասեր բժիշկների, ովքեր գիշեր ու զոր անշահախնդիր կյանքի ու մահի պայքար էին մղում մահաբեր հիվանդությունների դեմ ու մարդասիրական օգնություն ցուցաբերում թշվառության մեջ տառապող հազարավոր մարդկանց: Դրանք էին բժիշկներ Մանդինյանը, Քոլոլյանը, Մարիեպը, Մարգարյանը, Նալբանդյանը, Բաղալյանը, եղբայրներ Արշակ Տեր-Ստեփանյանը եւ Եղիշե Տեր-Ստեփանյանը, բժշկուհիներ Ելիզավետա Զալյանը, Հունանյանը եւ շատ բուժակներ ու գթության քույրեր:

Օգտվելով ժամանակավոր դադարից եւ բարենպաստ եղանակից, Անդրանիկը մի քանի օրվա ընթացքում նորոգել է տալիս զնդի հեծելազորի ձիերի պայտերը: Մարտիկներին թել ու ասեղ բաժանելով հրամայում է կարկատել սեփական հանդերձանքը, սափրվել ու լողանալ:

Միաժամանակ բժիշկներին կարգադրում է մի քանի օգտակար բժշկական զրույցներ անցկացնել զնդի մարտիկների հետ սուր վարակիչ եւ տարափոխիկ հիվանդությունների մասին:

Այս փաստը վկայում է, որ մեծ զորավարը ինչքան մեծ է գնահատել զինվորների առողջության պահպանման հարցում տարրական բժշկա-առողջապահական գիտելիքների իմացությունը:

Անդրանիկի մտահոգությունը հայ գաղթականների վիճակով

1915թ. երիտթուրքերի կողմից Արեւմտյան Հայաստանում իրականացված հայերի կոտորածներից փրկված հազարավոր հայ գաղթականներ իրենց հանգրվանն էին գտել Արարատյան դաշտի քաղաքներում ու գյուղերում: Նրանց շրջանում խիստ տարածված էին բծավոր ու որովայնային տիֆերը, դիզենտերիան ու մալարիան, խոլերան եւ այլ սուր վարակիչ հիվանդությունները:

Անդրանիկը (նստած) իր բժիշկ եւ զինակից Բոնապարտյանի հետ

Հայ կամավորների սանիտարական խումբը

Բանակի սանիտարական օրերը

1918 թ. ամռանը Անդրանիկի կամավորական զորամասը, անցնելով Սելիմի լեռնանցքը, իջնում է Վայոց ձոր եւ մի քանի օր մնում այնտեղ:

Օգտվելով այդ դադարից, Նախիջեւան շարժվելուց առաջ, զորավարը հրամայում է կիրակին եւ երկուշաբթին հայտարարել սանիտարական օրեր՝ զորամասը կարգի բերելու, զինվորներին սափրելու, մազերը կտրելու, լողանալու, հագուստը լվանալու եւ կարկատելու համար:

Այդ աշխատանքներին մեծ օգնություն են ցուցաբերում նաեւ բանակի հետ երթող գաղթականների խմբի մեջ եղած կանայք:

Անդրանիկը ծանոթ էր մանրէաբանությանը եւ համաճարակաբանությանը

1918 թ. ամռանը Անդրանիկի զորամասը մի քանի օր իջեւանում է Վայոց ձորում:

Արփա գետի ձախ ափի միջնաբերդի ընկուզենիների զովասուն տարածքում հանգստանալիս զորավարը իրեն տեսության եկած գյուղացիներին խնդրում է խմելու սառը ջուր բերել: Շատ չանցած Կոքոտի գյուղացիներից մեկը կավե կժով ջուր է բերում, լցնում կլայեկած պղնձե թասի մեջ ու մատուցում նրան: Ծարավը հագեցնելուց հետո Անդրանիկը շնորհակալությամբ թասը վերադարձնում է գյուղացուն ու նկատելով, որ կուժը եղել է ծածկած ու փոշոտված, գյուղացուն հանդիմանում է. «Արփյար, չէ՞ որ այդ կոճված կուժին մեռնկված բազմաթիվ ու անհամար միկրոբներ կլինեն, որ կրնան ըմպող մարդուն բռնկել անհամար սուր վարակիչ հիվանդությունների համաճարակ, որու հետեւանքով անմեղ տեղը կմեռնին հազարավոր մարդիկ»:

Այս փաստը ցույց է տալիս, որ զորավարը ծանոթ է եղել մանրէաբանության եւ համաճարակաբանության որոշ խնդիրների:

Պայքար խոլերայի դեմ

1918 թ. ամռանը հայկական Զանգեզուրում Անդրանիկը կանգնում է նոր, ավելի ծանր փաստի առաջ: Նրա կամավորական բանակում նկատվում են մալարիայով եւ խոլերայով հիվանդացության դեպքեր:

Զորավարը լավ պատկերացնելով իր սիրասուն զինվորների առողջության ու կյանքի համար վտանգավոր հետեւանքները, դիմում է կտրուկ միջոցների:

Իր մոտ է հրավիրում բժշկասանիտարական խմբին եւ խստորեն հրամայում ամենակարճ ժամկետում բանակից առանձնացնել նոր-նոր սկսված չարագույժ հիվանդության համաճարակը:

Զորավարը բանակը Արփայի ձախ ափով բարձրացնում է հայոց Գողթան գավառի Ցղնա գյուղը, ուր օդը զով էր, կային սառնորակ աղբյուրներ ու կանաչ այգիներ:

Այստեղ ընտրում է մի ընդարձակ այգի, ծառերի հովանու ներքո խփել տալով վրաններ ու դաշտային ինֆեկցիոն հոսպիտալ կազմակերպելով:

Զինվորներին խստիվ արգելվում է ճահճային ջրերի եւ մրգերի օգտագործումը:

Զորավարի հրամանով խոլերայով հիվանդ զինվորներին պառկեցնում են առանձին վրանների տակ: Առանձնացվում է նաեւ նրանց սպասարկող բուժանձնակազմը:

Այգին բոլոր կողմերից շրջապատվում է հերթապահ զինվորներով, որտեղից ոչ ոք իրավունք չուներ ներս ու դուրս անել արգելված տարածք եւ արգելվել հիվանդների ու առողջների միջեւ որեւէ շփումը:

Հիվանդների ու բուժանձնակազմի սննդամթերքը, դեղորայքն ու անհրաժեշտ պարագաները մատակարարվում էին դրսից: Կարանտինը գործում էր ամենայն խստությամբ:

Հատուկ ուշադրություն է դարձվում հիվանդների բուժական սնունդին: Անդրանիկը հրամայում է ձեռք բերել մեծ քանակությամբ մեղր եւ բանակի կթի մաքիներից ստացած կաթից մածուն մերել, հիվանդներին կերակրել մեղրով խառնած մածունով եւ դդմի թարմ մսով եփած ապուրով: Յուրաքանչյուր հիվանդի օրական տրվում էր նաեւ կես շիշ Ցղնայի հին գինի:

Շնորհիվ ձեռնարկված շտապ եւ ճիշտ համաճարակաբանական ու բուժական միջոցառումների, կամավորների բանակում դադարում են խոլերայի նոր դեպքերը: Երեք-չորս օրից հիվանդ մարտիկները արագորեն ապաքինվում ու կազդուրվում են: Համաճարակը ավարտվում է առանց մահացու դեպքերի:

Անդրանիկը եւս հիվանդանում է խոլերայով

Ինչպես վկայում են փաստերը, բանակը Ցղնա հասնելու նույն երեկոյան խոլերայով հիվանդանում է նաեւ Անդրանիկը: Նա տեղավորված էր երկաթուղու վարչության համար առանձնացված բնակարանում, որն ուներ զույգ լոգարաններով լոգասենյակ: Նրան խնամում էին բուժակ Վաղարշակն ու երկու սանիտարներ: Զորավարը ուշ-ուշով լսում է իր բժշկի խորհուրդները եւ ասում. «Դե, հոգի՛ս, կատարեցեք, ինչ անելու եք, արեք, բայց չմոռանաք սպիրտախառն ծածկոցը, կոնյակը եւ վաննաները»:

Բուժաշխատողները տաք լողարանի մեջ խոզանակով շփում են զորավարի մարմինը եւ տեղափոխում անկողին: Վերջում Անդրանիկը ժպտացող ձայնով ասում է. «Զավակնե՛րս, այ կրակե, իմ կյանքը փրկելու համար դուք ամեն բան արիք, այժմ թողեք զիս հանգիստ. կհուսամ, որ օրգանիզմիս բնական ուժերը չեն դավաճաներ ինծի, իսկ ձեր թափած ջանքերը ապարդյուն չեն անցնիր»:

Վաղարշակ Հովակիմյանը գրում է, որ ինքը երկու սանիտարների հետ հերթապահել է Անդրանիկի անկողնու մոտ եւ գիշերը մի քանի անգամ նրան կամֆորայի յուղ ու կոֆեինի լուծույթ սրսկել:

Առավոտյան կանուխ Անդրանիկին տեսակցելու են գալիս բժիշկներ Ռուբեն Տեր-Ստեփանյանն ու Բոնապարտյանը, զորավար Սմբատն ու Հասրաթ Բորբոլյանը: Զորավարը նրանց հավաստիացնում է, որ իրեն բավականին լավ է զգում եւ հայտնելով իր շնորհակալությունը, խնդրում է թույլ տալ, որ փոքր-ինչ քնի:

Անդրանիկը մեկ շաբաթվա ընթացքում ապաքինվում է ու ոտքի կանգնում, ինչը մեծ ուրախություն է պատճառում հայ կամավորական բանակի քաջարի զինվորներին: ■

Մայիսի 19-ին Ադրբեջան կայցելի Թուրքմենստանի նախագահը

Նրա գլխավոր առաջադրանքը հակասությունների հաղթահարման նախապայմանների ստեղծումն է

Որքան էլ Թուրքիան եւ Ադրբեջանը համարվեն «մեկ ազգի երկու պետություն», որոնց Թուրքմենստանի, Ղրղզստանի, Ուզբեկստանի եւ Ղազախստանի համադրմամբ այսպես կոչված միեւնույն ազգին պատկանող պետությունների թիվը հասնի 6-ի, իհարկե, «մեծ եղբոր»՝ Անկարայի բարձր հովանու ներո, այնուամենայնիվ, նրանցից յուրաքանչյուրն ինքնիշխան է, ունի ազգային սեփական շահեր, պատմության առանձին ուղի է անցել, որը հանգեցրել է ինքնուրույն ժողովուրդների ձեւավորմանն այդ երկրներում:

Թուրքիայի տնտեսական, քաղաքական, առավել եւս ֆինանսական կարողությունները չեն համապատասխանում մեկ ազգի մյուս հինգ պետությունների նկատմամբ ստանձնած «մեծ եղբոր» դերի պահանջներին: Անկարայի կարողությունները դեռ մի կողմ, այս պետությունները լուրջ տարաձայնություններ ունեն ինչպես միմյանց, այնպես էլ Թուրքիայի հետ եւ դրանք ամենեւին պայմանավորված չեն արտաքին քաղաքական կողմնորոշումներով, թեեւ որ առավելապես դրսեւորվում են երկկողմ հարաբերություններում:

Դրա վառ ապացույցը թուրք-ադրբեջանական տարաձայնություններն էին: Մինչեւ այդ «Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հանրապետության» ճանաչման եւ ԱՄՆ-ի հակիրաքյան կոալիցիայի նկատմամբ որդեգրած հակադիր դիրքորոշումներով արտահայտվող այս տարաձայնությունները կտրուկ սրվեցին, երբ Թուրքիան, անտեսելով Ադրբեջանի նախադեպի ստեղծման հավանականությունից բխող մտավախությունները, իսկույն ճանաչեց Կոսովոյի անկախությունը:

Այլ խնդիր, թուրք-ադրբեջանական տարաձայնությունները վերաճեցին հակասությունների: Այդ առումով թերեւս, հատկանշականը Թուրքմենստան-Ադրբեջան հարաբերություններն են: Դրանում համոզվելու համար կարելի է հեշտությամբ անդրադառնալ այդ հարաբերություններին, որոնց ընթացքի մասին խոսուն պատկերացում է տալիս երկու երկրների միջեւ պետության ղեկավարների մակարդակով կատարված այցերի հաճախականությունը:

Երկու երկրներն էլ անկախացել են 1991-ին: Անցած 17 տարիների ընթացքում Թուրքմենստանից ընդամենը պաշտոնական մեկ այցելություն է կատարվել Ադրբեջան, այն էլ 12 տարի առաջ: 1996-ի մարտին Բաքու է մեկնել Թուրքմենստանի հանգուցյալ նախագահ Սափարմուրադ Նիյազով Թուրքմենբաշին: Սակայն այդ այցը փոխանակ նպաստելու Կասպից ծովի ադրբեջանցիների բնորոշմամբ «Քյափազ», իսկ թուրքմենների՝ «Սարդար» նավթահանքի պատճառով առաջացած տարաձայնությունների հարթեցմանը, էլ ավելի է սրել:

1999-ին դրանք հասել են գագաթնակետին: Թուրքմեն-ադրբեջանական հարաբերությունների լարվածության հետագա սրման պայմաններում 2001-ին Թուրքմենստանը հետ է կանչել Բաքվից իր դեսպանին:

Ղուրբանղուլի Բերդիմուխամեդովը, փոխարինելով Թուրքմենստանի նախագահի պաշտոնում հանգուցյալ Թուրքմենբաշիին, Ադրբեջանի հետ հարաբերությունների բարելավման ուղղությամբ որոշակի քայլեր է ձեռնարկել: 2007-ի փետրվարին ԱՊՀ գագաթաժողովի շրջանակներում նա հանդիպել է Ադրբեջանի նախագահ Իլհամ Ալիեւին: Թեեւ այդ հանդիպման ավարտին կողմերը տարաձայնությունները հարթելու վճռականություն են հայտնել, համապատասխան դրան 2008-ի հունվարին ստեղծվել է միջկառավարական հանձնաժողով, իսկ մարտին Թուրքմենստանն Ադրբեջանում դեսպան է նշանակել, սակայն դեսպանի նշանակումը դեռեւս հակասությունների հաղթահարում չի նշանակում:

Հաղթահարման առումով, ըստ ամենայնի, կարեւոր նշանակություն կունենա Թուրքմենստանի նախագահ Բերդիմուխամեդովի պաշտոնական այցն Ադրբեջան, որը նախատեսվում է մայիսի 19-20-ը: Կողմերը կարեւոր նշանակություն են տալիս երկօրյա այս այցին, իսկ թուրքական հանրային հեռուստատեսությունը դա բնութագրում է որպես «պատմական»: Ենթադրվում է, որ այցի ընթացքում կմեկնարկվեն «Նաբուկոյի», «Տրանսկասպյան» պես տարածաշրջանային նշանակությամբ ծրագրերն ու կողմերը կանդրադառնան երկու երկրների տնտեսական, առեւտրական, քաղաքական եւ մշակութային բնագավառներում համագործակցելու հնարավորություններին:

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

Էներգետիկ պատերազմներ

Վլադիմիր Պուտինը, դառնալով վարչապետ, ի պաշտոնե գլխավորապես կկենտրոնանա տնտեսական խնդիրների լուծման վրա: Արտաքին քաղաքականությունը կդառնա նորընտիր նախագահ Դմիտրի Մեդվեդեւի մենաշնորհը:

Բնականաբար, համաշխարհային առումով առանցքային կդառնան ռուս-ամերիկյան հարաբերությունները: Փաստ է, որ այսօր էլ առանց ԱՄՆ-ի չի լուծվում ոչ մի համամարդկային հարց: Պուտինը, հիանալի գիտակցելով Ռուսաստանի ներկա քաշը միջազգային գործերում, ճկուն ու զուսպ քաղաքականություն էր վարում Ամերիկայի նկատմամբ եւ փորձում էր չփչացնել նույնիսկ անձնական հարաբերությունները Բուշի հետ:

Ինչպե՞ս կդրսեւորի իրեն Մեդվեդեւը՝ դեռ վաղ է ասել: Սակայն ակնհայտ է, որ հիմնական պայքարը կծավալվի էներգակիրների շուրջը: Ռուսաստանը Պուտինի օրոք էապես ամրապնդեց իր դիրքերը համաշխարհային էներգետիկայում, իսկ ԱՄՆ-ը, ընդհակառակը, զիջեց: «Վերջին 15 տարում, գրում է քաղաքականագիտության դոկտոր Ալեքսեյ Բոգատուրովը, ամերիկյան կորպորացիաների դիրքերը էներգետիկայի ոլորտում խիստ թուլացել են: Եթե 70-ական թվականներին յոթ խոշորագույն անդրազգային էներգետիկ կորպորացիաներից միայն երկուսն էին ոչ ամերիկյան, ապա այսօր առաջնայինների մեջ չկա ոչ մի ամերիկյան ընկերություն»: Հետաքրքրական կլինի իմանալ, թե որոնք են դրանք. Saudi Aramco-ն Սաուդյան Արաբիայից, ռուսաստանյան «Գազպրոմը», Չինաստանի ազգային նավթային կորպորացիան, Իրանի ազգային նավթային ընկերությունը, Վենեսուելայի Petroleos de Venezuela S.A.-ն, բրազիլական Petrobras-ը եւ մալայզիական Petronas-ը:

Կարելի է պատկերացնել աշխարհի հզորագույն պետության անհանգստությունը ստեղծված իրավիճակից: Եվ ո՞վ կլինի նրա հիմնական հակառակորդը այս ոլորտում. իհարկե Ռուսաստանը իր անծայր բնական պաշարներով:

Անմիջական ագրեսիան Իրաքում անհեռանկար ստացվեց, հազիվ թե արդյունավետ լինի հարձակումը Իրանի վրա, եթե տեղի ունենա: Մերձավոր Արեւելքը գերհագեցած է հակաամերիկյան տրամադրություններով: Ինչ է մնում՝ Կասպից ծո՞վը: Էլի բան է, բայց նա անմիջականորեն հարեւանում է Ռուսաստանին: Ուրեմն պետք է գործի դնել կազմակերպչական եւ ուժային ողջ հնարավորությունները:

Այս ֆոնի վրա հասկանալի է դառնում Վրաստանի եւ Ուկրաինայի շուրջը բորբոքված աղմուկը: Երկու երկրների դերը շատ մեծ է նավթի ու գազի տարանցիկ փոխադրման համար՝ ի շրջանցումն Ռուսաստանի: Ամերիկան խնդիր է դրել ոչ միայն ստեղծել նման էներգատարների համակարգ, այլեւ իր ռազմական ազդեցության ոլորտի մեջ ներառնել այն երկրները, որոնցով անցնում են ներկա մայրուղիները: Մասնավորապես Վրաստանը ներառվում է ամերիկյան շահերի շրջանակի մեջ ոչ թե որ վրացիները «դեմոկրատական, եվրոպական» ազգ են, այլ բացառապես իր աշխարհագրական դիրքի պատճառով: Սա է միջազգային ասպարեզում Վրաստանին պաշտպանելու ամերիկյան ռազմավարության հիմքը:

Ռուսները դա հիանալի են հասկանում: Մյուս կողմից, ամերիկացիները եւս չեն կարող չհասկանալ, որ մեծացնում են Ռուսաստանի հետ հակամարտության հավանականությունները: Վերջինս դեռ խորհրդային Միություն չէ: Բայց ինչի՞ կվերածվի նա վաղը: Ուստի, վերադառնում ենք սառը պատերազմի ժամանակնե՞րը:

ՌՈՒԲԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ, Մոսկվա

Ուկրաինան դարձավ Առեւտրի համաշխարհային կազմակերպության անդամ

Ուկրաինան պաշտոնապես դարձել է Առեւտրի համաշխարհային կազմակերպության 152-րդ անդամը: Համապատասխան պայմանագիրը ստորագրվել էր Ժնեւում 2008-ի փետրվարի 5-ին, հիշեցնում է Ինտերֆաքս գործակալությունը:

Գերագույն Ռադան այդ փաստաթուղթը վավերացրել էր ապրիլի 10-ին, իսկ նախագահ Վիկտոր Յուշչենկոն՝ ապրիլի 16-ին: Նույն օրը ԱՀԿ գլխավոր քարտուղարին հղվել էր ուղերձ, եւ սկսվել էր Ուկրաինայի անդամակցության գործընթացը:

Ռուսաստանն առայժմ չի կարողանում դառնալ ԱՀԿ անդամ: Այդ առեւտրային ակումբի կանոնների համաձայն, Մոսկվան ստիպված կլինի երկկողմ բանակցություններ վարել Կիեւի հետ: Դա կարող է զգալիորեն դժվարացնել Ռուսաստանի անդամակցությունը, քանի որ ուկրաինացիները խոստանում են ճնշումներ չբանեցնել Մոսկվայի վրա:

Ուկրաինայում ակնկալում են, որ անդամակցությունը թույլ կտա տեղական ապրանքներ արտահանել եվրոպայի շուկաներ:

Բուշ. «Իսրայելի 120-ամյակի տարում պաղեստինցիները պետություն կունենան»

Իսրայելի պետության ստեղծման 60-ամյակի տոնակատարությունների շրջանակում Քնեսեթի պատգամավորների առջեւ ելույթ ունենալով՝ ԱՄՆ նախագահ Ջորջ Բուշը պաղեստինցիներին խոստացել է, որ նրանք պետություն կունենան... 60 տարի հետո:

Բուշը ելույթ է ունեցել հենց Իսրայելի ստեղծման 60-ամյակի օրը՝ մայիսի 15-ին, ուստի նրա ելույթը կարելի է խորհրդանշական համարել: «Ջերուսալեմ փոստ» թերթը հաղորդում է, որ Բուշն իր ելույթում անդրադարձել է մերձավորարեւելյան եւ համաշխարհային քաղաքականության զանազան կողմերին:

Ջորջ Բուշի ելույթում պաղեստինցիների անունը հիշատակվել է մեկ անգամ, այն էլ՝ Իսրայելի ապագայի կապակցությամբ: «Երբ Իսրայելը տոնի իր 120-ամյակը, պաղեստինցիները կունենան հայրենիք, որի մասին վաղուց երազում են», - բառացիորեն ասել է Բուշը:

Նրա կարծիքով, 60 տարի հետո մարդիկ Կահիրեում, Ռիադում, Բաղդադում կամ Բեյրութում կապրեն ազատ հասարակություններում, որտեղ «խաղաղության ձգտումը կամրապնդվի դիվանագիտական, առեւտրական եւ զբոսաշրջիկային կապերով», իսկ ահաբեկչական եւ արմատական իսլամիստական կազմակերպությունները («Ալ Ղաիդա», «Հզբոլլահ», «Համաս») պարտություն կկրեն:

ԱՄՆ նախագահը ենթադրում է, որ Սիրիան եւ Իրանը կդառնան «խաղաղասեր պետություններ», իսկ ներկայիս «բռնատիրական վարչակարգերը» մոռացության կմատնվեն:

Ըստ Բուշի, հարկավոր է խոչընդոտել Իրանի միջուկային ծրագրի զարգացմանը: Հակառակ դեպքում աշխարհը «աններելի սխալ թույլ կտա գալիք սերունդների հանդեպ»: Բուշի խոսքերով, նախագահ Մահմուդ Ահմադինեժադը երազում է Մերձավոր Արեւելքը միջնադար վերադարձնելու մասին:

Իր ելույթում ԱՄՆ նախագահը նաեւ քննադատել է ՄԱԿ-ին, որի խաղաղասիրական բանաձեւերից շատերն ուղղված են Իսրայելի դեմ, որն «աշխարհի լավագույն ժողովրդավարություններից մեկն է»:

Բուշն իսրայելցի պատգամավորներին խոստացել է, որ ԱՄՆ-ը մշտապես կպաշտպանի Իսրայելին, եւ ամերիկաիսրայելական կապերն անխախտելի են:

Բուշն աղքատացել է

ԱՄՆ կառավարական էթիկայի ծառայության տվյալների համաձայն, վերջին յոթ տարիներին նախագահ Ջորջ Բուշի եւ նրա կնոջ՝ Լորայի կարողությունը զգալիորեն նվազել է, հաղորդում է «Վաշինգտոն փոստ» թերթը:

Սահմանված կանոնները պահանջում են, որ հիշյալ ծառայությունը գոնե մոտավոր կերպով հրապարակի պետության ղեկավարի սեփականության տվյալները: Ծառայության տվյալների համաձայն, Բուշի նախագահության սկզբում նրա կարողությունը գնահատվել է 9-ից մինչեւ 24 մլն դոլար, իսկ ներկայումս կազմում է 6,5-ից մինչեւ 20 միլիոն:

Նախագահի ընտանիքի գլխավոր սեփականությունը տեխասյան ագարակն է, որը գնահատվում է 1-ից մինչեւ 5 մլն դոլար: Ընտանիքի ունեցվածքի մեծ մասը ներդրված է անշարժ գույքի եւ վստահական հիմնադրամների մեջ:

Փոխնախագահ Դիկ Չեյնիի եւ նրա կնոջ՝ Լինիի վիճակն անհամեմատ լավ է. Սպիտակ տանը բնակվելու տարիներին նրանք հարստացել են գրեթե 29 մլն դոլարով: Ներկայումս նրանց կարողությունը գնահատվում է 21-ից մինչեւ 99 մլն դոլար:

Ապրիլին հրապարակված հարկային հաշվետվությունը վկայում է, որ 2007-ին Բուշի եկամուտը կազմել է 924 հազար դոլար, Չեյնիինը՝ 3 միլիոն:

Կոնգրեսը պահանջում է մինչեւ 2009-ի վերջ զորքը դուրս բերել Իրաքից

ԱՄՆ Կոնգրեսի ստորին պալատը հրաժարվել է լրացուցիչ գումար հատկացնել Իրաքի եւ Աֆղանստանի պատերազմները շարունակելու նպատակով եւ պահանջել է մինչեւ 2009-ի վերջը ամերիկյան զորքը դուրս բերել Իրաքից:

Զորքի դուրսբերմանը վերաբերող օրինագծի օգտին քվեարկել են 227, դեմ՝ 196 կոնգրեսականներ:

Փաստաթղթում նշվում է, որ Իրաքից ամերիկյան զորքի դուրսբերումը պետք է սկսվի օրենքն ուժի մեջ մտնելուց 30 օր հետո: Սակայն փորձագետները կարծում են, որ նախագահ Ջորջ Բուշը վետո կդնի օրինագծի վրա, դրանով իսկ անհնար դարձնելով զորքի դուրսբերումը:

Ինչ վերաբերում է Իրաքի եւ Աֆղանստանի պատերազմներին լրացուցիչ գումար չհատկացնելու որոշմանը, խոսքը մինչեւ տարեվերջ գրեթե 165 մլրդ դոլար հատկացնելու մասին էր: Գումարը չհատկացնելու օգտին քվեարկել են 149, դեմ՝ 141 կոնգրեսականներ, նշում է Ռոյթեր գործակալությունը:

Սպիտակ տունը Կոնգրեսից 70 մլրդ դոլար էր խնդրել 2008-ի վերջին եռամսյակում Իրաքի եւ Աֆղանստանի պատերազմները շարունակելու համար:

Ընթացիկ ֆինանսական տարում Կոնգրեսը Սպիտակ տան խնդրած գումարներն արդեն կրճատել էր ավելի քան 100 միլիարդով:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունների գործարարներին եւ կազմակերպություններին

Սլովակիայի առեւտրային բանկերը Հայաստանի եւ Արցախի գործարարներին եւ կազմակերպություններին տրամադրում են բիզնես վարկեր՝ ՀՀ-ում եւ ԼՂՀ-ում գործող տոկոսադրույքներից էապես ցածր տոկոսներով:

Վարկի մարումը սկսվում է ձեւակերպումից մեկ տարի անց: Մարման ժամկետը մինչեւ հինգ տարի:

Մանրամասն տեղեկությունների համար կարող եք զանգահարել 54-89-36, կամ (094)366-989 հեռախոսահամարներով:

ՏՐՎՈՒՄ Է ՎԱՐՁՈՎ

2 կից բնակարաններ Սայաթ-Նովա 3 շենքի առաջին հարկում՝ օրերայի հարմարությամբ: Ընդհանուր մակերեսը 150 քմ. է, առաստաղի բարձրությունը 4.50մ է: Հարմար է օգտագործել որպես օֆիսային տարածք, ռեստորան կամ խանութ:

Մանրամասների համար կարող եք զանգահարել (094)36-69-89 հեռախոսահամարով:

Ռեժիսորի եւ հայկական կինոյի կենսագրությունը

Լեւոն Իսահակյան-100

Լրացավ անվանի կինոօպերատոր Լեւոն Իսահակյանի ծննդյան 100-ամյակը: Սեկ դար հետաքրքրական եւ լիարժեք ապրած տարիներ, որոնց մեծ մասն անմնացորդ նվիրաբերվել է հայկական կինոարվեստին: Նա Գյումրիում է ծնվել 1908-ի ապրիլի 15-ին: 13 տարեկանում հասակակիցների հետ ծննդավայրում կոմունարների ջոկատ է կազմում ու դառնում մինոնցի տան առաջին տնօրենը, ստանձնում է նաեւ քաղաքական խմբակի ղեկավարությունը, ոտանավորներ գրում եւ ինչպես հայրը՝ ֆիզիկա նկարում:

Հետո հաջորդում են գեղարվեստական «Երկիր հայրենի» ֆիլմը Ա. Ռոկժենկոյի հրավերի հարտագան վարակված տեխսով: Կինոնկարն իր քանաստեղծականությամբ հուզում է հանդիսատեսին, իսկ ֆիլմի համար գրված «Մարտիկի երգը» մեկընդմիշտ սիրեց ժողովուրդը: Հատկանշական է, որ ֆիլմում առաջին անգամ ներկայացվում է Երեւանի փաստը:

Լ. Իսահակյանի մեկ այլ՝ «Երկնագույն աղբյուրներ» (1969) վավերագրական ֆիլմում ներկայացվում են ի հայտնվում հերոսների հիշատակի աղբյուր-հուշարձաններ կառուցելու մեր ժողովրդի հնուց ավանդույթը:

Դրամայի համագործակցության արդյունքն է նաեւ Արամի Այվազյանի սցենարով եւ նրա ու Լեւոն Իսահակյանի համատեղ ռեժիսուրայամբ 1981-ին նկարահանված «Լիրիկական երգ» ֆիլմը: Այն խաղարկային մաստրագրի խառնափորում երիտասարդ կնոջ, որը նաեւ ֆիլմի հերոսուհին է, իդեալների խորտակման պատմությունն է, որը հաղթահարելով բոլոր խոչընդոտները, ի վերջո իր մեջ ուժ է գտնում առաջնորդվելու այն ճանապարհ ուղիով, որը նրան հնարավորություն կտա գտնելու կյանքում իր տեղը: Սցենարի հեղինակն այսպես է մեկնաբանել ֆիլմը. «Վայ մեր օրին, եթե մարդ-

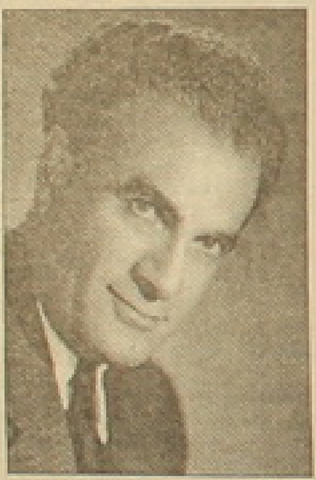

որը լավագույնս բառնակել է ճարտարապետ Ռաֆայել Իսրայելյանը: 1980-ականներին նկարահանված «Ով է մեղավոր», «Ինչպես պատահեց», «Ոսկեփախս պահ» կարճամետրաժ ժապավենները պատմում են համրատեսության արդյունքի մասին, ուսուցանում քաղաքական նորմեր: Լ. Իսահակյանը վավերագրական կինոյի մեծ վարպետ է: Նրա օժանդակությամբ կինոյի մեծ աշխարհ են մուտք գործել եւ իրենց արժանի տեղն են զբաղեցրել բազմաթիվ երիտասարդ վավերագրողներ, որոնցից մեկն էլ տաղանդավոր ռեժի-

կանց միջից կորչի հավատը, երբ մարդկային հոգին ենթարկվի ապականության: Բայց մի զեղակա նախախնամություն չի թողնում, որ արվեստի լույսը լի մարդկությանը՝ նույնիսկ ամենաճգնաժամային վիճակներում, որովհետեւ հավատը օգնական մասն է լինելիության»:

Մեծ է Իսահակյանի ավանդը հայկական կինոարվեստում: 60 տարի աշխատելով «Հայֆիլմում», նա ստեղծել է շուրջ 50 ֆիլմ: Եղել է կրկնօրինակվող ֆիլմերի ռեժիսոր, բազմաթիվ ֆիլմերի խորհրդատու, կատարել կինոնկարների վերականգնման աշխատանքներ: Նրա միջոցառագիտական ինստիտուտում եկուստոն ճնողությունները եւ հենց այդ ժամանակ էլ Լեւոն Իսահակյանի կյանքն ու կինոարվեստը մեկընդմիշտ զուգահեռվում են: Միեւնույն ժամանակ հայկական կինոն ղեկավարվում իր առաջին քայլերն էր անում: 21 տարեկան էր Լեւոնը, երբ ռեժիսոր Հ. Պերեստիանին նկատեց նրան ու հանձնեց «Անուշ» ֆիլմում Մոսիի դերակատարությունը: Այնուհետեւ նկարահանվեց նաեւ «Կոստանդինոյի» «Թունել», ապա՝ Լ. Քալանթարի «Խորտակված փիցամները», Ա. Մարտիրոսյանի «Մեխակված դիտողները» ֆիլմերում: Այսպանով էլ ավարտվեց Լեւոն Իսահակյանի դերասանական կարիերան, բայց սկսվեց ռեժիսուրան: Գ. Բեկնազարյանի, Ա. Մարտիրոսյանի եւ Ա. Կեսուկյանի հետ աշխատեց սկզբում որպես ռեժիսորի օգնական՝ գործի հանդեպ ցուցաբերելով բծախնդրություն եւ պատասխանատվության մեծ զգացում:

1930-ականներին «Խորհրդային Հայաստան» եւ «Ավանգարդ» թերթերին բոլորակցելով՝ Լեւոն Իսահակյանը հետաքրքրություն դրսեւորեց նաեւ վավերագրական կինոյի նկատմամբ: Այդ աշխատանքը օգնել է նրան հետագայում իր հույզերն ու ապրումներն արտահայտելու վավերագրական կինոյի լեզվով: Մեծ հայրենականի տարիներին Լ. Իսահակյանը զորակոչվում է ռազմաճակատ, իսկ վերադառնալուց հետո շարունակում է ֆիլմեր նկարահանելու իր առաքելությունը: Այդ տարիներին են ստեղծում պատերազմի եւ թիկունքի մարդկանց հանդես բերած կամքի, ռազմաճակատային ցուցաբերած օգնության մասին պատմող ժապավենները:

Պարերով ազատության եւ անկախության համար պայքարող հայ ժողովրդի մեծ ու լուսավոր էջերի մասին է 1951-ին Լ. Իսահակյանի եւ Գ. Բալասանյանի համատեղ ջանքերով նկարահանված, հայրենասիրական մեծ հնչեղություն ու-

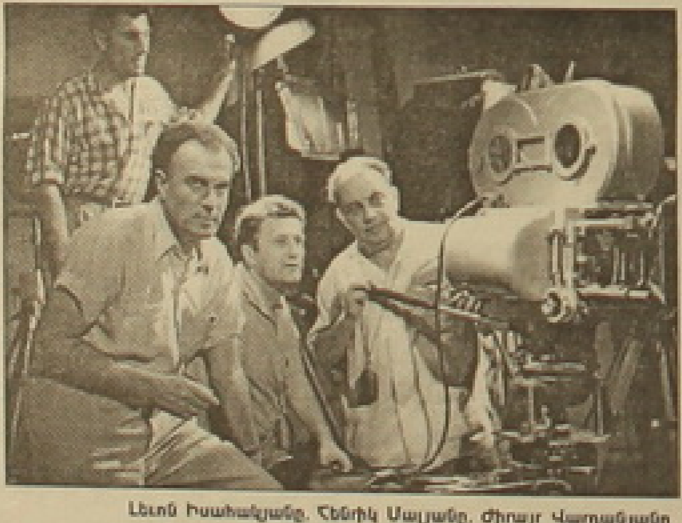

Լեւոն Իսահակյանը, Հենրիկ Մալյանը, Ժիրայր Վարդանյանը «Ճանապարհ դեպի կրկես» ֆիլմի նկարահանման ժամանակ

սոր Արտավազդ Փելեշյանն է: Իր վարպետին 1989-ին նվիրած «Իմ կինոն» գրքի ընծայականում, որը պահպանվում է Գրականության եւ արվեստի թանգարանի կինոբաժնում՝ Լ. Իսահակյանի արժեքավոր ֆոնդում, նա գրում է. «Լեւոն Իսահակյանին, որն ինձ օգնեց առաջին քայլերն անել կինոարվեստի դժվարին աշխարհում: Ափսոս, որ մարդիկ ցանկացան այն խանգարել»: Լ. Իսահակյանի հովանավորությամբ Ա. Փելեշյանը նկարահանել է իր առաջին վավերագրական «Լեռնային պարեկ» ֆիլմը:

Լավ կինոնկարը, ինչպես եւ լավ գիրքն ու արվեստի գործը՝ չի հնանում. ապացույցը՝ 1963-ին Լեւոն Իսահակյանի եւ Հենրիկ Մալյանի համագործակցության արդյունքում ծնված «Ճանապարհ դեպի կրկես» կինոկատակերգությունը, որտեղ ստեղծագործական խմբի ներդաշնակ աշխատանքը՝ Լեոնիդ Ենգիբարյան ծաղրածուի, ակրոբատի, զբաղվանց կատարված մնջախաղային համարների հետ միաձուլվելով, ստեղծել են գեղարվեստական մեծ ճաշակով նկարահանված կինոնկար, որը մինչեւ օրս էլ համոզիչ է դիտվում:

գով է հնչյունավորվել եւ վերականգնվել «Նամուս» կինոնկարը: Ստեղծագործական աշխատանքներին զուգահեռ Իսահակյանը զբաղվել է հասարակական եւ մանկավարժական գործունեությամբ, եթերային աշխատանքներ կատարել զորամասերում, զինվորների համար կազմակերպել դասախոսություններ: Վերջին տարիներին, երբ վաստակաշատ ռեժիսորը հնարավորություն չուներ ստեղծագործելու, շարունակում է մամուլի միջոցով բարձրաձայնել կինոյի բնագավառին հուզող հարցերը:

Լեւոն Իսահակյանն արվեստի վաստակավոր գործիչ է 1966-ից, իսկ վաղուցվանից սպասվող «Ժողովրդական դերասանի» կոչումը, հուսով եմ, որ իրեն շատ սպասեցնել չի տա: Անուրանալի է ներդրումը հայկական կինոարվեստում եւ հաստատուն նրա զբաղեցրած պատվավոր տեղը հայ կինոյի մեծերի շարքում: Իսկ հարյուրամյակը բոլորած վարպետն այսօր էլ կյանքով լեցուն է եւ ռեուրս տրամ-ծառ:

Բազմավաստակ ռեժիսորին առողջություն եւ արեւշատություն:

ՕՖԵԼՅԱ ԱՅՎԱԶՅԱՆ

«Փելեշյանի ֆիլմերում տիեզերքի հառաչը կա»

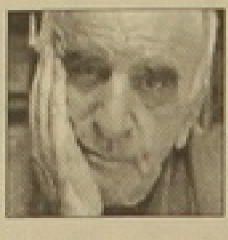

«Նարեկացի» արվեստի միությունը դարձյալ իր գողտրիկ սրահ էր հրավիրել կինեմատոգրաֆի սիրահարներին՝ ներկայացնելու մեծ ռեժիսոր Արտավազդ Փելեշյանի «Սկիզբ», «Մենք», «Բնիկներ», «Տարվա եղանակներ» ֆիլմերը: Հիմնականում երիտասարդ կինոդիտողներից բաղկացած առաջին անգամ էին դիտելու վերջինիս ֆիլմերը: Սովորաբար ֆիլմին հաջորդող քննարկումը չեղավ, ներկաներից մեկը նշեց, որ նախընտրում է չխոսել եւ իր հետ տանել ստացած տպավորությունները: Իսկ կինոգետ **Սիրանուշ Գալստյանը** նշելով, որ ֆիլմը զգում է նրա մասին ասված բոլոր բառերը, այնուամենայնիվ, խոսեց մեծ ռեժիսորի մասին: Նախ նշեց նրա նոր կինոլեզվի՝ «դիստանցիոն մոնտաժի» մասին, որն, ըստ հանրահայտ Վիկտոր Շկլովսկու, «կինեմատոգրաֆին մինչ օրս անհայտ եղանակ է»:

Ճապոնական ամսագրին տված հարցազրույցում Փելեշյանն ասել է, որ ինքը պատկերել է մարդկանց այն պահերին, երբ նրանց շարժումն ընդհատվել է: Իսկ մի առիթով ասել է, որ կինոն իր համար բացակա պատկերի ներկայությունն է. «Ես ոչ թե կցում, այլ հեռացնում եմ կադրը»: Անդրադառնալով մեր օրերում նկարված կլիպներին եւ դրանց ազդեցությանը՝ կինոգետը նշեց մոնտաժն, տիեզերական տեսանկյունի մասին, որն ինքը չի տեսնում, ինչպես էլ սովորեն՝ ունենալը դժվար է: Եվ շարունակելով թեման Սիրանուշ Գալստյանն ասաց. «Փելեշյանի ֆիլմերում երաժշտության լսելու մասին իմանում ենք միայն այն ժամանակ, երբ այն վերականգնում է: Նրա գործերում տիեզերական խոսք ու կարգուկանոն կա, հավերժական անընդհատություն, մարդ-տիեզերք, մարդ-աշխարհ հարաբերություն: Ճիշտ էր նկատել ռեժիսորի աշակերտներից մեկը. կարծես տիեզերքի հառաչն ես լսում: 10 տարի առաջ Արտավազդ Փելեշյանի մասին ֆիլմը գիտեին, իսկ Փարաջանովի մասին ավելի շատ տեղյակ էին կենսագրության պատճառով»: Ի վերջո կինոգետը հայտնեց, որ շատ ուրախ է. «Այսօր գիտեն եւ սիրում են Փելեշյանին, մեծարանքը նրա կենդանության օրոք է: Նրա ֆիլմերը դիտում են, որովհետեւ հետաքրքրված են կարոտ են: Այդ ֆիլմերը պետք է դիտել մեզ ավելի լավ ճանաչելու համար»:

ՄԱՐԻԱՄ ՄԻՐԶՈՅԱՆ

«Վաղարշապատ»-ի հաջողությունները Թեհրանում

Էջմիածնի «Վաղարշապատ» երգի-պարի թատրոնը բարեգործական է: 200 սաներն անվճար են սովորում այնտեղ: Թատրոնը չորս տարվա անցյալ ունի եւ բազում հյուրախաղեր է ունեցել: Թեհրանի Հայ մարզամշակութային «Րաֆֆի» համալիրի հրավերով մայիսի 5-13-ը «Վաղարշապատ» խմբի սաները (Մելինե Խաչատրյան, Էլեն Դավթյան, Շուշանիկ Առաքելյան, Գարիկ Սիմոնյան, Կարինե Առուստամյան) հյուրընկալվել են Թեհրանում եւ երեք օր համերգներով հանդես եկել «Րաֆֆի» համալիրում: Հին ու նոր երգերով համեմված գեղեցիկ համերգը աշխուժություն առաջացրեց իրանահայ համայնքում:

«Վաղարշապատ» դպրոցի տնօրեն Անահիտ Մաղոյանն ու հաղորդավարուհի Գայանե Մաղոյանը խմբի եւ դպրոցի անունից շնորհակալություն հայտնեցին ջերմ ու կազմակերպված ընդունելության համար եւ շնորհակալական խոսք հղեցին համալիրի վարչությանը, նախաձեռնող հանձնախմբին ու միության բոլոր ներկայացուցիչներին:

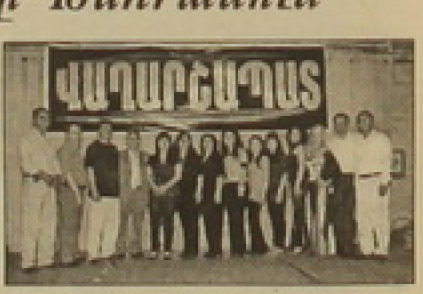

Վերջում «Րաֆֆի» համալիրի նախագահ Ռուբիկ Սարդարյանը հույս հայտնեց, որ համագործակցությունը կլինի շարունակական եւ բարեգործականներից բացի շնորհավորանք հղեց բոլորին՝ հաղթանակի տոների եւ հաջող համերգների կապակցությամբ:

ԱՆԺԵԼԻՆԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ
Թեհրան

Հիշատակի եւ ոգեկոչման արարողություն

«Մեծ գրողի մահվան խանդրբեռող տարելիցն է եւ կարծես երկինքն էլ է սգում: Վիլյամ Սարոյանը փիլիսոփայի անհասականություն է, նրա գաղափարները, գրականությունը, հումանիզմը հավերժական են: Սարոյանական տարվա միջոցառումների շնորհիվ պետք է ավելի մոտենանք օտար ափերում ծնված, օտարագիր, բայց հայ Վիլյամ Սարոյանին», ասաց Հայաստանի գրողների միության նախագահ **Լեւոն Անանյանը**՝ Վիլյամ Սարոյանի մահվան տարելիցի կապակցությամբ երեկ Կոմիտասի պանթեոնում տեղի ունեցած հիշատակի արարողության ժամանակ: Հիշատակի ցերեկույթին Երեւանի Վիլյամ Սարոյանի անվան թիվ 138 միջնակարգ դպրոցի սաները ներկայացրին Սարոյանի անցած ճանապարհն ու կարդացին հատվածներ նրա ստեղծագործություններից: Տնօրեն **Լուիզա Հովհաննիսյանի** խոսքերով, դպրոցում միշտ էլ կարեւորել են գրողի ստեղծագործությունները ու կենսագրությունը: «Դպրոցը զարդված է սարոյանական ոճով, նկարներով, խոսքերով ու մաղթանքներով, իսկ դպրոցի յուրաքանչյուր աշակերտ իրեն համարում է սարոյանցի»: Գրական Վիլյամ Սարոյանը միջոցառման ժամանակ ներկայացնում էր Սարոյանի մանկությունը: Ասում է, թե հպարտությամբ է կրում հայտնի արձակագրի անունազգանունն ու նրա կյանքի մասին շատ պատմություններ գիտի: Օրինակ, թե ինչպես Սարոյանը երբեք տարեկանում կորցրեց մորն ու հայտնվեց մանկատանը, կամ ինչպիսի դժվարություններ հաղթահարեց մինչեւ նշանավոր արձակագիր դառնալը: Սարոյանի ստեղծագործություններից կարդացել է «Գողացված հեծանիվը»: Խոստանում է, որ ապագայում կկարդա նրա բոլոր գործերը: Բացի այդ, երազում է նմանվել իր հայտնի անվանակցին ու դառնալ ճանաչված արվեստագետ: ՀՀ մշակույթի նախարար **Հասմիկ Պողոսյանի** խոսքերով, մեծ է սարոյանական միջոցառումների նկատմամբ հասկացես արտասահմանցիների հետաքրքրությունն ու շահագրգռվածությունը: Թեպետ Հասմիկ Պողոսյանը բարձր է գնահատում Դավիթ Երեւանցու ստեղծագործությունները, սակայն Սարոյանի արձանի կապակցությամբ ունի վերապահումներ եւ մի քանի դիտողություններ է արել քանդակագործին: Թե երբ տեղի կունենա արձանի բացումը, հայտնի չէ, սակայն այն կանգնեցվելու է Մաշտոցի պողոտայի եւ Մոսկովյան փողոցի խաչմերուկում:

Մինչեւ տարեվերջ Երեւանի փողոցներից մեկը կանվանակոչվի Վիլյամ Սարոյանի անունով: Բացի այդ, գրողների միությունը նախատեսել է հրատարակել նրա երկերի ժողովածուն, լուսանկարների ալբոմ, նաեւ հայկական թեմաներով եռագրություն:

ՎԱՀԱՆ ՎԱՐԴԱՆԱՇԽԱՏՅԱՆ

Հայ պատանիներին լուրջ փորձություն է սպասում

Առաջին մրցակիցը Թուրքիայի հավաքականն է

Մայիսի 22-27-ը Հայաստանում կանցկացվի մինչեւ 19 տարեկանների ֆուտբոլի Եվրոպայի առաջնության ընտրական մրցաշարի էլիտար փուլը: Հայաստանի պատանեկան հավաքականն ընտրական 7-րդ խմբում ընդգրկված Իսպանիայի, Ուկրաինայի եւ Թուրքիայի ընտրանիների հետ հանդիպումներում կվիճարկի եզրափակիչ փուլի միակ ուղեգիրը: Մեր պատանիներին խոր մեծ փորձություն է սպասում, քանի որ մրցակիցները բավական ուժեղ են: Սակայն ֆուտբոլասերները որոշակի սպասելիքներ ունեն մեր պատանիներից, որոնք վերջերս հաջող մրցելույթներ ունեցան Իտալիայում (3 հաղթանակ, մեկ ոչ-ոքի), ինչը լավատեսորեն է տրամադրում:

Ընտրական մրցաշարի հանդիպումները կանցկացվեն Երեւանում գտնվող «Միկայի» նորակառույց մարզադաշտում եւ Աբովյանում: Հայաստանի հավաքականի մասնակցությամբ հանդիպումները տեղի կունենան Աբովյանի քաղաքային մարզադաշտում, որը վերակառուցումից հետո նոր տեսք է ստացել ու համապատասխանում է ՈւԵՖԱ-ի պահանջներին:

ՀՀ հավաքականի առաջին մրցակիցը Թուրքիայի պատանեկան ընտրանին է: Այդ հանդիպումը կկայանա մայիսի 22-ին, ժամը 14-ին: Ինչ խոսք, մրցակիցը բավական ուժեղ է: 2004-ին թուրքերը մեծ էին Եվրոպայի առաջնության եզրափակիչ, որտեղ չեմպիոնի տիտղոսի համար մրցավեճում զիջել էին իսպանացիներին: Ընտրական մրցաշարի նախորդ փուլում թուրքերն ընդգրկված էին 9-րդ խմբում, որտեղ Բուլղարիայի (2-0), Դանիայի (0-0) եւ Ֆարերյան կղզիների (3-1) հավաքականների հետ մրցավեճում գրավել էին առաջին տեղն ու հաջորդ փուլի ուղեգիր էին նվաճել: Հարկ է նշել, որ բացի պատանիներից, ընթացիկ մրցաշրջանում թուրքերի հետ հանդիպելու են նաեւ Հայաստանի երիտասարդական ու ազգային հավաքականները: Ավելորդ է ասել, թե այդ մրցախաղերը սկզբունքային ինչպիսի նշանակություն ունեն: Թուրքիայի պատանեկան հավաքականն իր հիմնադրման օրվանից 119 խաղ է անցկացրել, որից 53-ում հաղթել է, 32-ն ավարտել է ոչ-ոքի, 34-ում պարտվել է: Խփած եւ բաց թողած գնդակների տարբերությունն է 219-168:

Երկրորդ հանդիպումը մեր պատանիները կանցկացնեն մայիսի 24-ին Ուկրաինայի հավաքականի հետ: Որպես կանոն ուկրաինացի ֆուտբոլիստներն աչքի են ընկնում ֆիզիկական պատրաստությամբ, ասելեսիկ կազմակերպված եւ ուժային ֆուտբոլ են դավանում: Ընտրական նախորդ փուլում ուկրաինացիների ցույց տված արդյունքները վկայում են հավաքականի ներուժի մասին: Ընտրական 11-րդ խմբում ուկրաինացիները վստահ հանդես եկան՝ հաղթելով բոլոր մրցակիցներին (Ադրբեջան՝ 3-0, Մոլդովա՝ 2-1, Շոտլանդիա՝ 1-0): Ուկրաինացիներն ընդհանուր առմամբ անցկացրել են 69 հանդիպում, որից 36-ում հաղթել են, 14-ն ավարտել են ոչ-ոքի, կրել են 19 պարտություն: Խփած եւ բաց թողած գնդակների տարբերությունն է 108-70:

Մրցակիցներից ամենաուժեղն, անկասկած, Եվրոպայի ներկա չեմպիոն Իսպանիայի հավաքականն է, որի հետ մեր պատանիները կմրցեն մրցաշարի վերջին օրը՝ մայիսի 27-ին: Այդ խաղը սկսվելու է ժամը 15-ին: Իսպանացիները չորս անգամ ուժեղագույնն են ճանաչվել Եվրոպայում: Անցած ամառը Ավստրիայում կայացած Եվրոպայի պատանեկան առաջնության եզրափակիչ փուլում իսպանացիները դարձան առաջինները, որոնց հաջողվեց պահպանել չեմպիոնի տիտղոսը: Անշուշտ, նրանք լի են վճռականությամբ Չեխիայում կայանալիք Եվրոպայի հերթական առաջնությունում էլ հաստատել ուժեղագույնի իրենց տիտղոսը: Ճիշտ է, ընտրական մրցաշարի նախորդ փուլում իսպանացիների արդյունքները այնքան էլ տպավորիչ չէին: Ընտրական 5-րդ խմբում իսպանացիները հաղթեցին ալբանացիներին (2-0), Լիխտենշտեյնի (0-0) եւ Սերբիայի (1-1) հավաքականների հետ խաղերն ավարտեցին ոչ-ոքի: Բայց դա էլ բավարար էր խմբում առաջին տեղը զբաղեցնելու համար: Իսկ ընդհանուր արդյունքները տպավորիչ են. 161 խաղ, +98=36-27, 339-141:

Ֆուտբոլասերներին հիշեցնենք, որ ՀՀ հավաքականը էլիտար փուլի ուղեգիր է նվաճել ընտրական 7-րդ խմբում 2-րդ տեղը գրավելու շնորհիվ: Մեր պատանիներն առաջին խաղը լիտվացիների հետ ավարտեցին ոչ-ոքի՝ 2-2: Մեր թիմից գոլերը խփեցին Հենրիխ Մխիթարյանն ու Նորայր Գյոզալյանը: Երկրորդ խաղում Հայկ Չիլինգարյանի խփած միակ գոլի շնորհիվ հայ պատանիները հաղթեցին Սան Մարինոյի ընտրանուն, իսկ ավարտական խաղը լեհերի հետ ավարտվեց ոչ-ոքի (0-0): Մեր հավաքականն ընդհանուր առմամբ անցկացրել է 51 հանդիպում, որից 10-ում հաղթել է, 9-ն ավարտել ոչ-ոքի, 32-ում պարտվել է: Հայ պատանիները խփել են 46 գնդակ, սեփական դարպասը բաց են թողել 127-ը:

Մայիսի 18-ից Հայաստանի պատանեկան հավաքականը կսկսի անմիջական նախապատրաստությունը մրցաշարին: Հավաքականի գլխավոր մարզիչ Արմեն Գյուլբուդաղյանցը հրապարակել է այն 22 ֆուտբոլիստների ցանկը, որոնք կմասնակցեն ուսումնամարզական հավաքին: Նրանցից կընտրվեն 18-ը, որոնք էլ հանդես կգան մրցաշարում:

Ներկայացնում ենք հավաքի հրավիրված ֆուտբոլիստների ցանկը:

Դարպասապահներ

Գեւորգ Պրազյան («Արարատ»)
Էդուարդ Հովհաննիսյան («Փյունիկ»)

Պաշտպաններ

Արտակ Խաչատրյան («Փյունիկ»)
Համբիկ Բեգլարյան («Փյունիկ»)
Հայկ Չիլինգարյան («Փյունիկ»)
Արտակ Անտոնյան («Փյունիկ-2»)
Գագիկ Դաղբաշյան («Բանանց»)

Կիսապաշտպաններ

Արթուր Յուսպաշյան («Փյունիկ»)
Արտակ Եդիգարյան («Փյունիկ»)
Դավիթ Մանոյան («Փյունիկ»)
Սերգեյ Հովհաննիսյան («Ռակուունաս», Ֆինլանդիա)
Լեւոն Հայրապետյան («Համբուրգ», Գերմանիա)
Սարգիս Կարապետյան («Բանանց»)
Հենրիխ Մխիթարյան («Փյունիկ»)
Սարգիս Առոյան («Փյունիկ-2»)

Հարձակվողներ

Գրիգոր Մովսիսյան («Փյունիկ-2»)
Ալբերտ Թադեւոսյան («Փյունիկ»)
Նորայր Գյոզալյան («Բանանց»)
Միհրան Մանասյան («Փյունիկ-2»)
Տիգրան Ոսկանյան («Փյունիկ»)
Էդգար Մալաքյան («Փյունիկ»)
Սարգիս Նասիբյան («Բանանց»)

Միլիոնանոց մարաթոնյան վազք «Նայքի» հովանու ներքո

Ամերիկյան «Նայք» ֆիրմայի հովանավորությամբ կանցկացվի աշխարհի ամենախոշոր մարաթոնյան վազքը, որին ընդհանուր առմամբ կմասնակցեն 1 մլն վազորդներ: Այն միաժամանակ կմեկնարկի աշխարհի 25 քաղաքներում եւ կուղեկցվի էստրադայի «աստղերի» ելույթներով: Այդ քաղաքների թվում են նաեւ Լոս Անջելեսը, Նյու Յորքը, Լոնդոնը, Մադրիդը, Փարիզը, Ստամբուլը, Մելբուռնը, Շանհայը, Սան Պաուլոն եւ Վանկուվերը: Այս միջոցառման գլխավոր նպատակն է ողջ աշխարհի միլիոնավոր մարզիկների միավորել եւ ոգեւորել:

Մարաթոնյան վազքի առաջիկա մրցումներին մասնակցելու ցանկություն է հայտնել ամերիկացի հեծանվորդ, «Տուր դը Ֆրանս» բազմօրյա հեծանվավազքի յոթակի հաղթող Լենս Արմսթրոնգը: Նա հեծանվամարզական հրաժեշտ տալուց հետո սկսել է զբաղվել մարաթոնյան վազքով: «Բոլորովին վերջերս մասնակցեցի Բոստոնի մարաթոնին: Ինձ համար վազքը մարզական հնարավորությունների արտահայտման միջոց է: Որպես վազքի սիրահար, հպարտ եմ, որ մասնակցելու եմ «Նայքի» կազմակերպած մարաթոնյան վազքին: Հուսով եմ, որ կխրախուսի մարզիկներին ոգեւորել ընդգրկվելու վազորդների համաշխարհային միությունում», նշել է Արմսթրոնգը:

Անհաջողություններն ուղեկցում են Արոնյանին

Սոֆիայի շախմատի մրցաշարի 8-րդ տուրն էլ հաջողություն չբերեց Լեւոն Արոնյանին: Ավելին, Թեյմուր Ռաջաբովի հետ պարտիայում Արոնյանը սպիտակներով անհաջողության մատնվեց՝ 44-րդ քայլում ի նշան պարտության կանգնեցնելով ժամացույցը: Մրցաշարի ավարտից երկու տուր առաջ Արոնյանը վաստակել է ընդամենը 2 միավոր եւ ընթանում է նախավերջին՝ 5-րդ տեղում: Վաղուց հայ գրոսմայստերն այսպես անհաջող հանդես չէր եկել:

Մրցաշարի միանձնյա առաջատար Վասիլի Իվանչուկը հետնապահ Բու Քույանգիի հետ մրցավեճում հայտնվել էր բավական դժվարին կացության մեջ, բայց ի վերջո հաշտություն կնքվեց: Իվանչուկը 6,5 միավորով շարունակում է գլխավորել աղյուսակը: Սակայն նա արդեն թիկունքում զգում է Վեսելին Թոփալովի շնչառությունը, որը 32-րդ քայլում հաղթելով իր հայրենակից Իվան Չեպարինովին, առաջատարին զիջում է ընդամենը կես միավորով: Ռաջաբովը 4,5 միավորով 3-րդ տեղում է, որին հաջորդում է 3,5 միավոր ունեցող Չեպարինովը: Աղյուսակը 1,5 միավորով եզրափակում է Բու Քույանգին:

Այսօր կայանալիք 9-րդ տուրում Արոնյանը սեւերով կմրցի Իվանչուկի հետ: Կկայանան նաեւ Քույանգի-Թոփալով, Ռաջաբով-Չեպարինով պարտիաները:

Մնաց երկու տուր

Լյուքսեմբուրգի շախմատի մրցաշարի 7-րդ տուրում Տիգրան Քարամյանը ոչ-ոքի ավարտելով պարտիան Հենրիկ Դանիելյանի հետ, վաստակեց 5 միավոր: Իսկ Յուրի Հայրապետյանը սեւերով պարտության մատնեց Սուսաննա Նեգաչին: Նա ունի 4,5 միավոր: Մրցաշարի նախավերջին տուրում Քարամյանը սպիտակներով մրցելու է Լեոնիդ Կրիտցի հետ, իսկ Հայրապետյանի մրցակիցը կլինի Թորհալսոնը:

7-րդ տուրում ուշադրության կենտրոնում առաջատարների՝ Պարիմարջան Նեգիի եւ Անդրե Խաչատուրովի մրցավեճն էր: Մրցակիցները հաշտություն կնքեցին եւ վաստակեցին 5,5 միավոր: Նույնքան միավոր ունեն Ռուդոլֆ Զոլյանովը եւ Աբհիջիթ Գուպտան: Այս չորս շախմատիստները գլխավորում են աղյուսակը:

Պիտեր-Կլիչկո մրցավեճը կկայանա հոկտեմբերին

Մեխիկոյում գտնվող բռնցքամարտի համաշխարհային խորհրդի նստավայրում WBC-ի վարկածով գերծանրքաշային կարգում աշխարհի չեմպիոն Սեմյուել Պիտերի եւ նույն վարկածով աշխարհի պատվավոր չեմպիոն Վիտալի Կլիչկոյի ներկայացուցիչները համաձայնության են եկել բռնցքամարտիկների միջեւ մենամարտի անցկացման հարցում:

Թեեւ կողմերը չեն բացահայտել ձեռք բերված համաձայնության մանրամասները, սակայն որոշ տվյալներ հայտնի են դարձել: Մենամարտի կազմակերպմամբ կզբաղվի Duva Boxing պրոմոութերական կազմակերպությունը K2 Promotions-ի հետ: Գործող չեմպիոն Սեմյուել Պիտերը կստանա ընդհանուր մրցանակային հիմնադրամի 50 տոկոսից մի փոքր ավելին: Բացի այդ, նա իրավունք ունի մինչեւ Կլիչկոյի հետ մենամարտը պաշտպանել աշխարհի չեմպիոնի տիտղոսը մեկ այլ մրցակցի հետ, սակայն ոչ ուշ, քան մինչեւ հուլիսի 31-ը: Իսկ Պիտեր-Կլիչկո մենամարտը նախատեսվում է անցկացնել հոկտեմբերի 4-ին կամ 11-ին:

Հնարավոր մրցակիցների թվում նշվում են Դոնել Հոլմսը, Կառլ Դեյվիս Դրամոնդյան եւ Ջեյ Դի Չեյմբերսը, սակայն Դոն Քինգը ցանկանում է, որ Պիտերը մրցի 40-ամյա Անջել Գոլոտայի հետ, որն այս քաշային կարգում արդեն մի քանի անգամ անհաջողության է մատնվել աշխարհի չեմպիոնի տիտղոսի համար մրցավեճում: Վիտալի Կլիչկոն ներկայում մասնակցում է Կիեւի քաղաքապետի ընտրություններին, որը կայանալու է մայիսի 25-ին: Նա հայտարարել է, որ անկախ ընտրությունների արդյունքներից, մենամարտելու է Սեմյուել Պիտերի հետ:

«Ֆեներբահչեն» պայմանավորվել է Շեւչենկոյի հետ

Թուրքական լրատվամիջոցների տեղեկացմամբ, Ստամբուլի «Ֆեներբահչեն» Շեւչենկոյի հետ պայմանավորվել է թիմ տեղափոխվելու հարցի շուրջը: Նույնիսկ նախնական համաձայնագիր է ստորագրվել, որը պահվում է ակումբի նախագահ Ազիզ Յըլդըրըմի չհրկիզվող պահարանում: Համաձայնության մանրամասները գաղտնի են պահվում, քանի որ դեռեւս չեն ավարտվել «Չելսիի» հետ բանակցությունները Շեւչենկոյի տրանսֆերային գնի շուրջը: «Ֆեներբահչեն» վերջերս ավարտված Թուրքիայի առաջնությունում գրավել է 2-րդ տեղը՝ չեմպիոնի տիտղոսը զիջելով «Գալաթասարային»:

Ռաուլը չի մասնակցի Եվրո-2008-ին

Իսպանիայի ազգային հավաքականի գլխավոր մարզիչ Լուիս Արագոնեսը մտադիր չէ Մադրիդի «Ռեալի» ավագ Ռաուլին ընդգրկել Եվրոպայի առաջնությանը նախապատրաստվող ֆուտբոլիստների ընդլայնված ցուցակում, որում բացակայում է նաեւ «Բարսելոնի» պաշտպան ֆուտբոլիստ Բոյան Կրկիչը:

Հարձակվողների հարցում Արագոնեսի ընտրությունը կանգ է առել Ֆեռնանդո Տորեսի («Լիվերպուլ»), Դավիդ Վիյայի («Վալենսիա») եւ Իսպանիայի առաջնության լավագույն ռմբարկու, «Մալյորկայի» ֆուտբոլիստ Դանիել Գյուիսայի վրա: Չորրորդ հարձակվողի տեղը կարող է զբաղեցնել «Սարագոսայի» խաղացող Սերխիո Գարսիան:

Ռուի Կոստան ավարտեց ելույթները

Պորտուգալացի անվանի ֆուտբոլիստ Ռուի Կոստան պրոֆեսիոնալ ֆուտբոլում իր վերջին հանդիպումն անցկացրեց Լիսաբոնի «Բենֆիկայի» կազմում: Առաջնության վերջին տուրում «Բենֆիկան» 3-0 հաշվով պարտության մատնեց Սեռուբալի «Վիկտորիային»:

Խաղին ներկա 50 հազար հանդիսականները ծափողջույններով ճանապարհեցին ֆուտբոլիստին: Ռուի Կոստան «Բենֆիկա» էր վերադարձել անցյալ տարի: Մինչ այդ, նա 12 տարի հանդես էր եկել Իտալիայում: Նա «Ֆիորենտինայի» կազմում դարձել էր Իտալիայի կրկնակի գավաթակիր, իսկ «Միլանում» նվաճել էր երկրի չեմպիոնի տիտղոսն ու չեմպիոնների լիգայի գավաթը: «Ես հեռանում եմ ֆուտբոլից երկրպագուներիս աչքի առաջ: Ֆուտբոլային կարիերաս ավարտում եմ հպարտությամբ եւ շատ երջանիկ եմ զգում ինձ: Թեեւ այժմ ինձ համար շատ հուզիչ պահ է, սակայն հպարտ եմ ֆուտբոլային կարիերայովս», հայտարարել է Ռուի Կոստան, որը Պորտուգալիայի ազգային հավաքականում անցկացրել է 94 խաղ, խփել 26 գնդակ:

Էջը պատրաստեց ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

80-ամյակ

Լրացավ նշանավոր հայ մաթեմատիկոս, գիտության եւ կրթության ականավոր գործիչ եւ կազմակերպիչ **Սերգեյ Նիկիտի Մերգելյանի** ծննդյան 80-ամյակը: Նա ծնվել է 1928 թ. մայիսի 19-ին Սիմֆերոպոլում: 1941-ին Մերգելյանի ընտանիքը մշտական բնակության համար տեղափոխվում է Երեւան:

Դեռեւս դպրոցական տարիներից դրսեւորվեցին Ս. Մերգելյանի բացառիկ մաթեմատիկական ընդունակությունները: 8-րդ դասարանում, մաթեմատիկայի եւ ֆիզիկայի գծով հանրապետական օլիմպիադայում հաղթելուց հետո, նա էքստեռնով հանձնում է 9-րդ եւ 10-րդ դասարանների քննությունները եւ 1944-ին ընդունվում Երեւանի պետական համալսարանի ֆիզիկա-մաթեմատիկական ֆակուլտետը:

Մեծանուն հայ մաթեմատիկոսը

Համալսարանում Մերգելյանն արժանանում է ակադեմիկոս Արտաշես Շահինյանի ուշադրությանը եւ ջերմ հոգատարությանը: Շահինյանն այդ տարիներին դնում էր հայկական մաթեմատիկական դպրոցի հիմքերը, եւ նրա գիտական ղեկավարությամբ էլ Մերգելյանը հաջողությամբ կատարեց իր դիպլոմային թեզում նախատեսված հետազոտությունը: Այն նվիրված էր ֆունկցիաների մոտավորության տեսությանը, եւ կողմնորոշիչ դեր ունեցավ Մերգելյանի հետագա գիտական գործունեության համար:

Ավարտելով համալսարանը 1947-ին, 19-ամյա Մերգելյանը ասպիրանտական ուսումնառության նպատակով գործուղվում է ԽՍՀՄ ԳԱ մաթեմատիկական ինստիտուտ: Գիտության այս առաջատար օջախում նրան բախտ վիճակվեց աշակերտել ականավոր ռուս մաթեմատիկոս եւ մեխանիկոս, ակադեմիկոս Մստիսլավ Կելդիշին: Հաջողությունները չուշացան, եւ ընդամենը 2 տարի անց, 1949-ին նույն ինստիտուտում Մերգելյանը պաշտպանեց իր թեկնածուական թեզը, նվիրված ֆունկցիաների մոտավորության տեսությանը: Ինստիտուտի գիտական խորհուրդն այն գնահատեց որպես բացառիկ արժեքավոր հետազոտություն, եւ 21-ամյա Մերգելյանին միանգամից շնորհվեց գիտության դոկտորի կոչում: Եվս 2 տարի անց, 1951-ին Մերգելյանին հաջողվեց ապացուցել իր հռչակավոր բազմանդամային մոտավորության թեորեմը, որը եզրափակեց 1885-ին սկսված ուսումնասիրությունների մի երկար շղթա, ներառյալ Կ. Վայերշտրասի, Կ. Ռունգեի, Ջ. Ուոլշի, Մ. Լավրենտեւի, Մ. Կելդիշի եւ այլոց դասական հետազոտությունները: «Մերգելյանի թեորեմ» եւ «Մերգելյանի բազմություններ» արտահայտություններն սացան համընդհանուր ճանաչում եւ մտան մաթեմատիկական գիտության գանձարան:

Դա հնարավոր դարձավ Ս. Մերգելյանի զարգացրած նոր, հզոր մաթեմատիկական մեթոդների եւ նորամուծությունների կիրառման շնորհիվ: 1952-ին Ս. Մերգելյանն արժանացավ ԽՍՀՄ պետական մրցանակի, իսկ 1953-ին, 25 տարեկան հասակում ընտրվեց ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ: Նույն թվից նա ՀԽՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ էր, իսկ 1956 թվից՝ ակադեմիկոս:

Հետագայում Ս. Մերգելյանը հաջողությամբ շարունակում է իր հիմնարար գիտական հետազոտությունները, հարստացնելով տվյալ մաթեմատիկայի այնպիսի կարեւոր բնագավառներ, ինչպիսիք են ֆունկցիաների մոտավորության տեսությունը, Կոմպլեքս անալիզը, Պոտենցիալի եւ հարմոնիկ ֆունկցիաների տեսությունը: Այս հաջողություններն անգնահատելի ավանդ էին երիտասարդ հայկական մաթեմատիկական դպրոցի կայացման եւ հետագա առաջընթացի գործում, մեծապես նպաստելով այդ դպրոցի միջազգային լայն ճանաչմանը:

Սերգեյ Նիկիտի Մերգելյանը նաեւ գիտության առաջնակարգ կազմակերպիչ է: Մեծ է նրա դերը Հայաստանում հաշվողական գիտության եւ տեխնիկայի զարգացման գործում: 1956 թ. Երեւանում կազմակերպվեց այն ժամանակ համամիութենական կարեւորություն ունեցող Մաթեմատիկական մեքենաների գիտահետազոտական ինստիտուտը: Մերգելյանն այդ ինստիտուտի հիմնադիր տնօրենն էր 1956-60 թվերին: Նա նաեւ ստեղծել եւ 1961-71 թթ. ղեկավարել է ՀԽՍՀ ԳԱ Մաթեմատիկական ինստիտուտի կոմպլեքս անալիզի բաժինը, միաժամանակ հանդիսանալով ՀԽՍՀ ԳԱ մաթեմատիկայի բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղարի տեղակալը:

1965-ին Ս. Մերգելյանի անձնական նախաձեռնությամբ եւ մասնակցությամբ Երեւանում կազմակերպվեց իր բնույթով ԽՍՀՄ համար եզակի միջազգային գիտաժողով՝ ֆունկցիաների տեսության գծով: Նրան մասնակցեցին աշխարհի շատ առաջատար մաթեմատիկոսներ, խթանելով միջազգային համագործակցությունը եւ հավաստելով հայկական մաթեմատիկական դպրոցի ակնառու ձեռքբերումները:

1971-74 թթ. Ս. Ն. Մերգելյանը ՀԽՍՀ ԳԱ փոխնախագահ էր, 1974-79 թվերին՝ ԳԱ Հաշվողական կենտրոնի տնօրենը, իսկ 1979-82 թվերին՝ ՀՀ ԳԱ մաթեմատիկայի ինստիտուտի բաժնի վարիչ: 1982-86 թթ. նա Կիրովականի մանկավարժական ինստիտուտի ռեկտորն էր: Հայաստանում եւ Մոսկվայում աշխատանքի տարիներին Ս. Մերգելյանը դաստիարակել է քաջարժեք մաթեմատիկոսների եւ մանկավարժների բազմաթիվ կադրեր, նպաստել երիտասարդ գիտնականների առաջխաղացմանը:

Հայաստանի գիտական հասարակայնության եւ իր գործընկերների անունից սրտանց շնորհավորելով Սերգեյ Նիկիտի Մերգելյանին փառահեղ հոբելյանի առթիվ, ցանկանում ենք նրան հաջողություն, երկար տարիների կյանք եւ բոլոր նվիրական իղձերի կատարում՝ ի փառս մեր հայրենիքի:

Ռ. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ, ՀՀ ԳԱԱ նախագահ, ակադեմիկոս
Ն. ՍԱՀԱԿՅԱՆ, ՀՀ ԳԱԱ մաթեմատիկական եւ տեխնիկական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար

VIVA cell

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Ալո» կանխավճարային քարտերի գրանցմանը նվիրված միջոցառման արդյունքները

«Վիվասելը» խոստանում եւ կատարում է:

Մայիսի 15-ին, ժամը 20.30-ին, Հայաստանի Հանրային հեռուստատեսության առաջին ալիքով հեռարձակվեց «Ալո» կանխավճարային քարտերի գրանցմանը նվիրված խրախուսական երկրորդ միջոցառումը: Ապրիլի 1-ից մինչեւ մայիսի 1-ն ընկած ժամանակահատվածում իրենց կանխավճարային քարտերը գրանցած բաժանորդների հեռախոսահամարների ցանկից, համակարգչային պատահական ընտրության սկզբունքով ընտրվեց 73 հեռախոսահամար, որոնց բաժանորդներն արժանացան նվերների «Վիվասելի» կողմից:

«Վիվասելը» տեղեկացնում է, որ մայիսի 19-ից սկսած, այն 50 բաժանորդները, որոնք շահել են վերալիցքավորման քարտեր, կարող են իրենց շահումներն ստանալ մոտակա սպասարկման կենտրոններից որեւէ մեկում, իսկ բջջային հեռախոսներ եւ ուղեգրեր շահած բաժանորդներն իրենց նվերները կարող են ստանալ ընկերության գլխամասային գրասենյակից՝ Արգիշտի 4/1 հասցեով: Նվերները ստանալիս անհրաժեշտ է ներկայացնել անձնագիր:

Ստորեւ բերված են հաղորդակ հեռախոսահամարներն ու համապատասխան նվերները:

2 անձի համար նախատեսված ճանապարհորդության ուղեգիր

077 278766	094 002233	094 245893

Բջջային հեռախոս

077 066040	077 867788	093 043618	093 330678	094 402167
077 536727	077 950939	093053659	093 344138	094 507515
077 538572	077 973322	093 222148	094 212379	094 616876
077 584028	093 016788	093 276772	094 251049	094 729555

Վերալիցքավորման քարտ

077 007730	077 503228	077 755574	093 379477	094 260724
077 030601	077 504403	077 794379	093 386748	094 263101
077 064050	077 509282	077 799978	093 412045	094 281871
077 245494	077 510050	077 858419	093 598691	094 285394
077 252205	077 526567	077 900801	093 667091	094 376111
077 308888	077 534995	077 944058	093 678696	094 408214
077 373799	077 591409	077 989299	093 732110	094 419282
077 386767	077 593399	093 145942	093 759567	094 644243
077 440140	077 599927	093 263228	093 829879	094 698376
077 443505	077 637514	093 333025	093 889727	094 736946

Մրցույթի հրավեր 051/08

UNDP

ՄԱԿ-ի Զարգացման ծրագրի հայաստանյան գրասենյակը հայտարարում է մրցույթ՝ «Մասնագիտական խորհրդատվական ծառայություն ՀՀ Շիրակի մարզի տնտեսության վրա կլիմայի փոփոխության ազդեցության գնահատման համար»:

Մրցույթի մանրամասն հրավերին կարելի է ծանոթանալ ՄԱԶԾ-ի http://www.undp.am ինտերնետային կայքից կամ գնումների բաժնից Պետրոս Աղամյան 14 հասցեում: Դիմել Գրիգոր Ախնոյանին՝ հեռ. 56 60 73 (ներքին) 126, ժամը 14:00-16:00-ը:

Փաստաթղթերի ներկայացման վերջնաժամկետը՝ մայիսի 29, ժամը 17:00:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳՆԱՆՇՄԱՆ ՀԱՐՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (պատվիրատու) «ՊԳԳ-ԳՀԱՊՁԲ-08/23» ծածկագրով կազմակերպում է գնանշման հարցում՝ **«Պետության կարիքների համար անհրաժեշտ կապի միջոցների ձեռքբերման» գնման պայմանագիր կնքելու նպատակով:** Գնանշման հարցման հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 700 ՀՀ դրամ փոխանցել «Արդշինինվեստբանկ», Հ/Հ 247230066158 «Բեջ-Գալ» ՍՊԸ -ի հաշվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով՝ ք.Երեւան, Կոմիտասի պ., 54/բ, հեռ.՝ 28-93-25, համաձայնողի քարտուղար Է.Բոռնուչյանին:

Հրավերն անձին տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը պետք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման պահը՝ գնանշման հարցման հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող օրվանից հաշված 10-րդ աշխատանքային օրը, ժամը 16:30:

***

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (պատվիրատու) «ՊԳԳ-ԳՀԱՊՁԲ-08/24» ծածկագրով կազմակերպում է գնանշման հարցում՝ **«Պետության կարիքների համար անհրաժեշտ մալուխների, տարբեր տեսակի միացման մասերի եւ էլեկտրական սարքերի ձեռքբերման» գնման պայմանագիր կնքելու նպատակով:** Գնանշման հարցման հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 725 ՀՀ դրամ փոխանցել «Արդշինինվեստբանկ», Հ/Հ 247230066158 «Բեջ-Գալ» ՍՊԸ -ի հաշվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով՝ ք.Երեւան, Կոմիտասի պ., 54/բ, հեռ.՝ 28-93-25, համաձայնողի քարտուղար Է.Բոռնուչյանին:

Հրավերն անձին տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը պետք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման պահը՝ գնանշման հարցման հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող օրվանից հաշված 10-րդ աշխատանքային օրը, ժամը 17:15:

***

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (պատվիրատու) «ՊԳԳ-ԳՀԱՊՁԲ-08/26» ծածկագրով կազմակերպում է գնանշման հարցում՝ **ՀՀ ֆինանսների նախարարության կարիքների համար՝ պատճենահանման մեքենայի մասերի ձեռքբերման գնման պայմանագիր կնքելու նպատակով:** Գնանշման հարցման հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 600 ՀՀ դրամ փոխանցել «Արդշինինվեստբանկ», «Բեջ-գալ» ՍՊԸ -ի 247230066158 հաշվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով՝ ք.Երեւան, Կոմիտասի պ., 54/բ, հեռ.՝ 28-93-25, համաձայնողի քարտուղար Հ.Այունցին:

Հրավերն անձին տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը պետք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման պահը՝ գնանշման հարցման հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող օրվանից հաշված 10-րդ աշխատանքային օրը, ժամը 15:30:

***

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (պատվիրատու) «ՊԳԳ-ԳՀԱՊՁԲ-08/27» ծածկագրով կազմակերպում է գնանշման հարցում՝ **«ՀՀ ԿԱ անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի կարիքների համար՝ կոնդիցիոներների ձեռքբերման» գնման պայմանագիր կնքելու նպատակով:** Գնանշման հարցման հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 600 ՀՀ դրամ փոխանցել «Արդշինինվեստբանկ», «Բեջ-գալ» ՍՊԸ -ի 247230066158 հաշվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով՝ ք.Երեւան, Կոմիտասի պ., 54/բ, հեռ.՝ 28-93-25, համաձայնողի քարտուղար Հ.Այունցին:

Հրավերն անձին տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը պետք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման պահը՝ գնանշման հարցման հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող օրվանից հաշված 10-րդ աշխատանքային օրը, ժամը 16:30:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳՆԱՆՇՄԱՆ ՀԱՐՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

[illegible] ... 45 81 96:

[illegible]

[illegible] ... ը, ժամը 10:30-ը:

Հայտարարություն

2008 թվականի մայիսի 17-ին հրատարակվել է ... [illegible]

- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]

... www.gnumner.am եւ www.procurement.am ... [illegible]

ՀՀ ֆինանսների նախարարություն

ԳՈՎԱԶԴԻ ՀԱՄԱՐ ԶԱՆԳԱՀԱՐԵԼ՝ 58-29-60

Լրատվական գործունեություն իրականացնող՝ «Ազգ օրաթերթ» ՍՊԸ, Երեւան, Հանրապետության 47: Պետական գրանցման վկայականի համարը՝ 02 Ա N 047261, տրված՝ 17.02.00 թ.:
Ծողարկման պատասխանատու, գլխ. խմբ. Հակոբ Ավետիքյան: Տպաքանակ՝ 3000, ստորագրված է տպագրության՝ 16.05.2008, գինը՝ 100 դրամ, տպագրում է «Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարանում՝ Արշակունյաց 2: